

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ & ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

**ΠΙΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«Η Υψηλή Στρατηγική των ΗΠΑ – Α' με Β' Πόλεμος του
Κόλπου»**

**ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ ΒΕΝΕΤΙΑ Α.Μ.: 1216Μ032
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΙΟΥ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ**

Ιδιαίτερες ευχαριστίες στην οικογένειά μου, στον καθηγητή μου Παπασωτηρίου Χαράλαμπο, στους συναδέλφους Καραπατή Θεοφάνη, Χασιώτη Σταύρο-Γρηγόριο, Τσαμουρίδη Δημήτριο, για την πολύτιμη στήριξη και βοήθειά τους.

"Δηλώνω υπεύθυνα ότι η διπλωματική εργασία είναι εξ' ολοκλήρου δικό μου έργο και κανένα μέρος της δεν είναι αντιγραμμένο από έντυπες ή ηλεκτρονικές πηγές, μετάφραση από ξενόγλωσσες πηγές και αναπαραγωγή από εργασίες άλλων ερευνητών ή φοιτητών. Όπου έχω βασιστεί σε ιδέες ή κείμενα άλλων, έχω προσπαθήσει με όλες μου τις δυνάμεις να το προσδιορίσω σαφώς μέσα από την καλή χρήση αναφορών ακολουθώντας την ακαδημαϊκή δεοντολογία"

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΣΥΝΟΨΗ

ABSTRACT

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:ΘΕΩΡΙΑ ΥΨΗΛΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:ΗΑΝΟΔΟΣ ΤΩΝ ΗΠΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:Α ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΟΥ ΚΟΛΠΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5:Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΚΛΙΝΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6:Η ΑΛΛΑΓΗ ΤΟΥ ΑΜΥΝΤΙΚΟΥ ΔΟΓΜΑΤΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7:Η ΑΜΕΣΗ ΕΜΠΛΟΚΗ ΤΟΥ ΝΑΤΟ ΣΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΣΚΗΝΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8:ΤΟ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΧΤΥΠΗΜΑ ΤΗΣ 11^{ΗΣ} ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ ΚΑΙ Η ΕΠΕΜΒΑΣΗ ΣΤΟ ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9:Β' ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΟΥ ΚΟΛΠΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10:ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΣΥΝΟΨΗ

Στη διπλωματική μου εργασία, αναλύω τις πτυχές της υψηλής στρατηγικής των ΗΠΑ, το διάστημα μεταξύ Α' και Β' πολέμου του κόλπου. Σκοπός μου είναι, η εξαγωγή αξιόπιστων συμπερασμάτων, δια μέσου της ιστορίας, σχετικά με την αναγκαιότητα χάραξης στρατηγικής μιας σύγχρονης υπερδύναμης.

Είναι ευρέως γνωστό, ότι είναι απαραίτητο να γνωρίζουμε το παρελθόν, για να αποφύγουμε μελλοντικά σφάλματα. Η ιστορία μας, είναι ένα σημαντικό «υλικό», το οποίο πρέπει να το χρησιμοποιήσουμε σωστά, επειδή μας διδάσκει, μέσα από τις επιτυχίες αλλά και τις αποτυχίες, την αναγκαιότητα των διορατικών αποφάσεων ή των σπασμωδικών ενεργειών.

Οι ΗΠΑ είναι μια χώρα με τεράστια έκταση και συνονθύλευμα λαών, ικανή να ανταπεξέλθει στη σύγχρονη εποχή, μέσα από την συνετή αξιοποίηση των πόρων της και την ικανότητά της να ηγείται στην υψηλή στρατηγική.

Επομένως, είναι σημαντικό να κατανοήσουμε, και ειδικότερα τα στελέχη των ΕΔ, την έννοια της υψηλής στρατηγικής, μέσα από την ιστορία. Με αυτό τον τρόπο, θα είμαστε ικανοί, να συμβάλλουμε στην χάραξη της εθνικής υψηλής στρατηγικής στο σύγχρονο περιβάλλον και να διασφαλίσουμε την επιβίωση του έθνους μας, κάτω από οποιοσδήποτε συνθήκες, δημιουργώντας τις κατάλληλες προϋποθέσεις.

ABSTRACT

In my diplomatic work, my purpose is to analyze the aspects of the grand strategy of USA, between the first and the second Cold Wars. My intention is, to export reliable conclusions through the analysis of historical sources on the mapping out of national strategies of a superpower of our times.

It is well known, that it is necessary to know the past, in order to avoid future mistakes. Our history, is an important «material», that we have to use right, because it teaches us, through the successes and even the failures, the importance of the insightful decisions or the spasmodic actions.

The USA, is a huge extent country with multi-culture population, able to cope in our days, through the right use of its resources and its ability to lead in the grand strategy.

As a result, it is important, especially for the executives of special forces, to understand the meaning of grand strategy through history. In that way, we are going to be able to contribute in the mapping out of our grand strategy at our modern environment and ensure the survival of our Nation, under any circumstances, creating the suitable conditions.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αρχικά, στη συγκεκριμένη διπλωματική εργασία, αναλύω την ιστορία των ΗΠΑ και εστιάζω στην πορεία της μετά την πτώση του συμφώνου της Βαρσοβίας. Ερεύνησα τους σκοπούς και τα στρατηγικά συμφέροντα των ΗΠΑ, και με ποιόν τρόπο και μέσα τα εφαρμόζουν.

Στο πρώτο κεφάλαιο, αναλύεται η έννοια της υψηλής στρατηγικής και το θεωρητικό πλαίσιο του βασικού δόγματος (θεωρίες Mackinder-Spykman).

Στο δεύτερο κεφάλαιο, αναγράφονται ορισμένα γενικά στοιχεία σχετικά με τις ΗΠΑ, ώστε να κατανοήσουμε καλύτερα την εσωτερική της υπόσταση.

Στο τρίτο κεφάλαιο, διακρίνεται η ανοδική πορεία των ΗΠΑ, και ο τρόπος ανάσχεσης της Σοβιετικής «απειλής».

Στο τέταρτο κεφάλαιο, γίνεται λόγος για τον Α' πόλεμο του κόλπου, αίτια- αφορμές- επιχειρήσεις.

Στο πέμπτο κεφάλαιο, περιγράφεται η πολιτική που ακολούθησε ο πρόεδρος Κλίντον στην παγκόσμια σκακιέρα καθώς, και οι επεμβάσεις που ακολούθησαν.

Στο έκτο κεφάλαιο, παρατηρείται η μεταστροφή των ΗΠΑ στον πόλεμο κατά της τρομοκρατίας, η οποία επικεντρώνεται σε δύο χρονικά διαστήματα. Πιο συγκεκριμένα, πριν και μετά τρομοκρατική επίθεση στους δίδυμους πύργους και αναζητούνται οι αιτίες μεταστροφής προς την αντιμετώπιση των τρομοκρατών αλλά και των κρατών που τους υποθάλλουν.

Στο έβδομο κεφάλαιο, εξετάζεται κατά πόσο η εμφάνιση του ΝΑΤΟ, συμβάλλει στον τρόπο αντίδρασης των ΗΠΑ στον τομέα της υψηλής στρατηγικής.

Στο όγδοο κεφάλαιο, εστιάζω στο τρομοκρατικό χτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, και η επακόλουθη επέμβαση στο Αφγανιστάν.

Στο ένατο κεφάλαιο, αντικείμενο μελέτης είναι η επιχείρηση στο Ιράκ (Β' πόλεμος του κόλπου), και η στρατηγική που υιοθέτησαν οι ΗΠΑ.

Εν κατακλείδι, στο τελευταίο κεφάλαιο, εξάγονται τα συμπεράσματα της διπλωματικής μου εργασίας, όσο αναφορά την υψηλή στρατηγική των ΗΠΑ, το χρονικό διάστημα μεταξύ Α' και Β' πολέμου του Κόλπου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περιεχόμενα Κεφαλαίων

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	11
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ	13
1. ΘΕΩΡΙΑ ΥΨΗΛΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	13
1.1. ΟΡΙΣΜΟΣ	13
1.2. ΥΨΗΛΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΕ ΕΙΡΗΝΗ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΟ	15
1.2.1. Σε ειρηνική περίοδο.....	15
1.2.2. Σε περιόδους έντασης και πολέμου.....	16
1.3. ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΥΨΗΛΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	16
1.3.1. Στρατιωτική στρατηγική	17
1.3.2. Οικονομική διάσταση.....	17
1.3.3. Εσωτερική πολιτική	17
1.3.4. Διεθνής Νομιμοποίηση	18
1.3.5. Διπλωματία.....	18
1.4. ΒΑΣΙΚΟ ΔΟΓΜΑ ΥΨΗΛΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	19
1.4.1. Επεκτατική υψηλή στρατηγική.....	19
1.4.2. Αποτρεπτική υψηλή στρατηγική	20
1.5. ΕΠΙΘΥΜΗΤΕΣ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ.....	20
1.5.1. Στρατηγική της στρατιωτικής ανάσχεσης- επέκτασης.....	21
1.5.2. Στρατηγική συμμαχιών	21
1.5.3. Στρατηγική εξισορροπήσεων.....	22
1.5.4. Στρατηγική κατευνασμού.....	22
1.6 ΘΕΩΡΙΕΣ MACKINDER- SPYKMAN.....	22
2. ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ.....	24
2.1. ΓΕΝΙΚΑ	24
2.2. ΙΣΤΟΡΙΑ.....	24
2.3. ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ.....	25
2.4. ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΤΩΝ ΗΠΑ.....	25
2.5. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	26
2.6. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	26
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ	28
3. ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΗΠΑ.....	28
3.1. Ο ΜΟΝΟΔΡΟΜΟΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΗΓΕΜΟΝΙΑΣ.....	28

3.2. Η ΑΝΘΗΣΗ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ.....	33
4. Α ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΟΥ ΚΟΛΠΟΥ.....	33
4.1. ΑΙΤΙΑ	33
4.2. ΑΦΟΡΜΕΣ	34
4.3. ΓΕΩΣΤΡΑΤΗΓΙΚΑ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΗΠΑ ΣΤΟ ΙΡΑΚ	35
4.4. ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΝΟΜΙΝΟΠΟΙΗΣΗ.....	36
4.5. ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΝΟΜΙΝΟΠΟΙΗΣΗ.....	38
4.6. Η ΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΙΡΑΚ ΠΡΙΝ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ.....	40
4.7. ΑΝΑΠΤΥΧΘΕΙΣΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΛΠΟ	41
4.8. Η ΚΑΤΑΙΓΙΔΑ ΤΗΣ ΕΡΗΜΟΥ	42
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ.....	44
5. Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΚΛΙΝΤΟΝ.....	44
5.1. ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ '90- ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ ΡΕΥΜΑΤΑ.....	44
5.2. ΣΟΜΑΛΙΑ 1992-1993	46
5.3. ΑΪΤΗ 1994	47
5.4. ΒΟΣΝΙΑ 1992-1995.....	47
5.4.1. Η στάση της Αμερικής το 1991-92	47
5.4.2. Εσωτερική- εξωτερική νομιμοποίηση.....	48
5.4.3. Η στρατηγική των ΗΠΑ – ΝΑΤΟ	48
5.5. ΚΟΣΟΒΟ 1999.....	49
5.5.1. Ο δρόμος προς την επέμβαση.....	49
5.5.2. Το πρώτο στάδιο της επέμβασης - Οι πρώτοι βομβαρδισμοί .	50
5.5.3. Η νομιμοποίηση της επέμβασης	51
5.5.4. Η συνέχεια της επέμβασης και το τέλος των βομβαρδισμών ..	52
5.5.5. Αξιολόγηση πολιτικής των ΗΠΑ.....	52
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ.....	54
6. Η ΑΛΛΑΓΗ ΤΟΥ ΑΜΥΝΤΙΚΟΥ ΔΟΓΜΑΤΟΣ	54
6.1. Η ΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΗΠΑ ΣΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΕΩΣ ΤΟ 2001	54
6.2. Η ΠΡΟΕΔΡΙΑ GEORGE W. BUSH	56
6.3. Η ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΗΠΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 11 ^Η ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ.....	57
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ.....	59
7. Η ΑΜΕΣΗ ΕΜΠΛΟΚΗ ΤΟΥ ΝΑΤΟ ΣΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΣΚΗΝΗ	59
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΟΟ.....	62

8. ΤΟ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΧΤΥΠΗΜΑ ΤΗΣ 11ΗΣ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ ΚΑΙ Η ΕΠΕΜΒΑΣΗ ΣΤΟ ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ.....	62
8.1. Η ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ 11 ^{ΗΣ} ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ	62
8.2. ΟΙ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΗΠΑ	62
8.3. ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ.....	64
8.4. ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ.....	64
8.5. ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ.....	65
8.6. Η ΕΜΠΛΟΚΗ ΤΟΥ ΝΑΤΟ ΚΑΙ Η ISAF.....	67
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ	69
9. Β' ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΟΥ ΚΟΛΠΟΥ	69
9.1. ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ- ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ	69
9.2. Η ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ	71
9.3. ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΣΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ.....	72
9.4. Η ΠΟΡΕΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΣΑ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	73
9.5. Η ΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΣΑΝΤΑΜ ΧΟΥΣΕΙΝ	74
9.6. Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΩΝ ΗΠΑ	75
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ	79
10. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	79
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	83

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Κάθε τελειόφοιτος μεταπτυχιακού τμήματος, έρχεται αντιμέτωπος στο τέλος της πορείας του με μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις, που δεν είναι άλλη από τη συγγραφή της διπλωματικής του εργασίας.

Ως τελειόφοιτη του τμήματος των Διεθνών Σχέσεων και Στρατηγικών Σπουδών, και σαν αξιωματικός της Πολεμικής Αεροπορίας, οφείλω να γνωρίζω το ιστορικό υπόβαθρο όλων των σημαντικών γεγονότων, τα οποία συντέλεσαν στην διαμόρφωση της σημερινής παγκόσμιας σκηνής, καθώς και τις κινήσεις και τις αποφάσεις των κρατών που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο σε αυτήν.

Ο λόγος που επέλεξα το συγκεκριμένο θέμα, είναι ότι καλούμε, λόγω της φύσης του επαγγέλματός μου, να αναλάβω καθήκοντα και αποφάσεις, τα οποία απαιτούν τη γνώση ιστορικού υπόβαθρου, πόσο μάλλον την ιστορία και την κατανόηση της στρατηγικής μιας δύναμης σαν αυτή των ΗΠΑ, ένα μεγαθήριο στη παγκόσμια σκακιέρα. Εξάλλου, είναι ευρέως γνωστό, ότι η γνώση του παρελθόντος, μας βοηθά να κατανοήσουμε το παρόν και να προλάβουμε καταστάσεις στο μέλλον.

Σε μία εποχή, όπου οι διεθνείς σχέσεις πρωταγωνιστούν, είναι απαραίτητη η γνώση θεωριών της στρατηγικής από τα στελέχη των ενόπλων δυνάμεων, για να ανταπεξέλθουν στην πολυπλοκότητα της σημερινής πραγματικότητας που κυριαρχεί στον κόσμο, στην Ευρώπη και στα Βαλκάνια. Δυστυχώς, στην ελληνική πολεμική αεροπορία, εσφαλμένα δεν δίνεται η απαραίτητη βαρύτητα στη γνώση των διεθνών θεμάτων.

Η κάτωθι διπλωματική μου εργασία, βασίζεται σε βιβλιογραφία, την οποία αναζήτησα στην βιβλιοθήκη της Παντείου, στη Σχολή Εθνικής Αμύνης και σε αξιόπιστες ηλεκτρονικές διευθύνσεις.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το μεγαλύτερο ποσοστό του παγκόσμιου πληθυσμού και του φυσικού πλούτου, βρίσκεται στον χώρο μεταξύ της Δυτικής Ευρώπης και της Άπω Ανατολής, στην Ευρασία. Η Ευρασία αποτέλεσε το επίκεντρο στον αγώνα επικράτησης παγκόσμιας ισχύος. Το ΑΕΠ της, τα τελευταία χρόνια, ανέρχεται σε ποσοστό 60% του παγκόσμιου ΑΕΠ, και αντιπροσωπεύει τα τρία τέταρτα περίπου των παγκόσμιων γνωστών ενεργειακών πόρων.

Στο τέλος της δεκαετίας του 20^{ου} αι. συνέβη μία ανατροπή στο διεθνές σύστημα. Ο βασικός συντονιστής στον ευρασιατικό χώρο, παρουσιάστηκε να είναι μία μη ευρασιατική δύναμη. Η κατάρρευση της ΕΣΣΔ ήταν το τελευταίο βήμα στην ταχεία άνοδο μιας δύναμης του δυτικού ημισφαιρίου, των ΗΠΑ, ως της μόνης και της πρώτης στην παγκόσμια ιστορία υπερδύναμης¹.

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας, είναι η εξαγωγή αξιόπιστων συμπερασμάτων, σε σχέση με την υψηλή στρατηγική των ΗΠΑ το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα.

Η ανάλυση της θεωρίας της υψηλής στρατηγικής υπήρξε καθοριστική για την αξιοπιστία και αντικειμενικότητα της μελέτης, μακριά από προκαταλήψεις και δογματισμούς.

Τέλος, η μελέτη και η σημασία των διεθνών σχέσεων και του διεθνούς περιβάλλοντος, στο προσωπικό των ενόπλων δυνάμεων, αποτελεί κινητήρια δύναμη, καθώς οι συγκεκριμένες γνώσεις συμβάλλουν, άμεσα και έμμεσα, στην χάραξη της εθνικής υψηλής στρατηγικής, εφόδιο απαραίτητο και κρίσιμο για την επιβίωση κάθε έθνους.

¹Zbigniew Brzezinski, *Η Μεγάλη Σκακέρα*, εκδ. Λιβάνη 1998 σελ 17

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1.ΘΕΩΡΙΑ ΥΨΗΛΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

1.1. ΟΡΙΣΜΟΣ

Με πρόφαση την κατανόηση των κινήσεων, ενεργειών και τακτικών των αντίπαλων δυνάμεων σε μία αντιπαράθεση, δημιουργήθηκε η ανάγκη για κατανόηση και ανάπτυξη της στρατηγικής ανάλυσης, η οποία διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην έκβαση ενός πολέμου.

Η στρατηγική ανάλυση, δεν εστιάζει μόνο στις συμπεριφορές και αναλύσεις των συμμετεχόντων μέσα σε μία σύγκρουση, αλλά εξετάζει τη δομή των δυνάμεων και πριν από τον πόλεμο, αντικείμενα τα οποία συνέβαλαν στο πλεονέκτημα και εντέλει στον τελικό κυρίαρχο και νικητή.

Το δίλημμα ασφαλείας, σαν έννοια στο πεδίο των διεθνών σχέσεων είναι γνωστό. Πιο συγκεκριμένα, είναι εκείνο που παίζει κυρίαρχο ρόλο στην δημιουργία συγκρούσεων στο πλαίσιο συμφερόντων και απειλής πολέμου. Σε μία σύγκρουση η αναζήτηση πλεονεκτήματος και ο μηδενισμός δυνατοτήτων του αντιπάλου είναι καθοριστικοί και επιθυμητοί παράγοντες.

Οι σωστοί και συνετοί παίκτες του διεθνούς συστήματος, πολύ πριν την περίοδο έντασης ή κρίσης, αναζητούν και δημιουργούν τις κατάλληλες συνθήκες για την ανάπτυξη της πολεμικής τους, και όχι μόνο, ακεραιότητας. Αναζητούν συμμάχους και δημιουργούν ευνοϊκό διεθνές περιβάλλον, με εργαλεία την πολεμική τους δύναμη ή την διπλωματία τους. Με τους παραπάνω τρόπους, είναι έτοιμοι να αντιμετωπίσουν, άμεσα (ένοπλη σύγκρουση) ή έμμεσα (επιβολή βούλησης), μία επικείμενη απειλή.

Στρατηγική καλείται ο τρόπος χρήσης των υπάρχοντων μέσων και εφοδίων, έμψυχων και άψυχων πόρων, με σκοπό την επιδίωξη των εθνικών πολιτικών στόχων εν όψει μίας υπάρχουσας ή μίας εν δυνάμει σύγκρουσης. Στην παραδοσιακή της μορφή είναι συνυφασμένη με την

χρήση όλων των κλάδων των ενόπλων δυνάμεων (χερσαίες, ναυτικές, αεροπορικές) και αποτελεί μέρος της πολεμικής τέχνης που συνίσταται στην προετοιμασία και στην καθοδήγηση των στρατιωτικών επιχειρήσεων. Στρατηγική, σύμφωνα με τον Κλαούζεβιτς, είναι η χρήση της συμπλοκής για τους στόχους του πολέμου και η οποία οφείλει να ορίσει στο σύνολο της πολεμικής πράξης ένα σκοπό που να ανταποκρίνεται στο αντικείμενο του πολέμου. Επιπλέον, η έννοια της στρατηγικής είναι εγγενώς στρατιωτική, παρόλα αυτά, στο σύγχρονο περιβάλλον έχει αποκτήσει μία ευρύτερη διάσταση που καλύπτει πτυχές της ανθρώπινης δραστηριότητας. Βέβαια, η κατανόηση της δεν είναι εύκολη, καθώς οι αντιλήψεις, από την εποχή του Κλαούζεβιτς ,μέχρι σήμερα, έχουν διαφοροποιηθεί.

Πέρα όμως από την κλασική και παραδοσιακή ανάλυση της στρατηγικής, κρύβονται κινήσεις, εξίσου σημαντικές, που συμβάλλουν στην αποδυνάμωση και πολλές φορές κατάρρευση των επικείμενων αντιπάλων. Αυτές λοιπόν, οι κινήσεις δεν είναι άλλες από αυτές που αποσκοπούν στην έμμεση κατάρρευση του αντιπάλου και λαμβάνουν μέρος σε όλες τις χρονικές περιόδους, ανεξαρτήτως ειρήνης ή πολέμου. Ειδικότερα, την καθίζηση της οικονομίας του αντιπάλου, τη διπλωματική και πολιτική του απομόνωση, εργαλεία που αποσκοπούν στην ψυχολογική του επιδείνωση.

Σημαντικός παράγοντας σε όλα αυτά, διαδραματίζει και ο παράγοντας ισχύος. Αποτελεί σημαντικό στοιχείο της συμπεριφοράς όλων των κρατών, στο διεθνές περιβάλλον και διαμορφώνει τις διεθνείς σχέσεις. Η ισχύς βρίσκεται στην καρδιά της διεθνούς πολιτικής, σημειώνει ο John Mearsheimer. «*Ότι είναι τα χρήματα για την οικονομία*», γράφει, «*είναι η ισχύς για τις διεθνείς σχέσεις*». Αρχικά, η ισχύς,σε στρατιωτικό και υλικό επίπεδο, έχει να κάνει άμεσα με τη σύγκρουση και την υπεροχή, αλλά η στρατιωτική ισχύς από μόνη της δεν είναι επαρκής.

Σε αυτό το σημείο, είναι επιτακτική η ανάλυση της έννοιας της υψηλής στρατηγικής. Σύμφωνα με τον κ. Παπασωτηρίου «Η υψηλή στρατηγική είναι το ανώτερο επίπεδο στρατηγικής ενός κράτους κατά το οποίο χρησιμοποιούνται όλα τα διαθέσιμα μέσα όπως διπλωματικά, οικονομικά και στρατιωτικά για την επίτευξη του πολιτικού αντικειμενικού σκοπού ενόψει πραγματικής ή ενδεχόμενης σύγκρουσης. Η διάσταση αυτή της ανάλυσης της υψηλής στρατηγικής υπερβαίνει, όμως, τα όρια του

συγκρουσιακού στοιχείου της διεθνούς πολιτικής και επεκτείνεται στα στοιχεία της συνεργασίας μεταξύ των κυρίαρχων κρατών. Όταν μια δύναμη προωθεί σχήματα συνεργασίας μεταξύ των κυρίαρχων κρατών που είναι ελκυστικά για άλλα κράτη ή όταν προωθεί πανανθρώπινες αξίες, που χαίρουν ευρείας αποδοχής διεθνώς, η δύναμη αυτή αυξάνει τα διεθνή της ερείσματα και την επιρροή της. Από την σκοπιά των μεγάλων δυνάμεων, η προώθηση διεθνών θεσμών και ιδεολογικών εννοιών για την εμπέδωση της επιρροής και της ισχύος τους αποτελεί συνήθως κεντρικό στοιχείο της μακροσκοπικής υψηλής τους στρατηγικής»².

Άλλη έννοια της υψηλής στρατηγικής, σύμφωνα με τον Αθανάσιο Πλατιά: «η υψηλή στρατηγική θα πρέπει να γίνεται αντιληπτή ως μια πολιτικοοικονομική και διπλωματική αλυσίδα μέσων και σκοπών, στην οποία οι στρατιωτικές δυνατότητες συσχετίζονται με τους πολιτικούς σκοπούς»³.

1.2. ΥΨΗΛΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΕ ΕΙΡΗΝΗ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΟ

Το πεδίο εφαρμογής χρήσης της Υψηλής Στρατηγικής παρατηρείται σε όλες τις χρονικές περιόδους, ανεξαρτήτως ειρήνης ή πολέμου, πιο συγκεκριμένα:

1.2.1. Σε ειρηνική περίοδο

Η «παράδοξη λογική» της στρατηγικής: «*Αν θέλεις ειρήνη προετοίμαζε πόλεμο*».

Κάθε κράτος, έχει από τους βασικότερους στόχους, την στρατιωτική του ενδυνάμωση και υπεροχή. Πως είναι δυνατόν να επιτευχθεί κάτι τέτοιο; Με την ανάπτυξη των ενόπλων δυνάμεων, η οποία επηρεάζεται άμεσα με την οικονομική και πολιτική κατάσταση μίας χώρας, και τις προτεραιότητες του εκάστοτε έθνους. Οι ειδικές συνθήκες που πρωταγωνιστούν σε μία πιθανή σύγκρουση στο μέλλον, διαμορφώνονται

²Παπασωτηρίου Χαράλαμπος, *Βυζαντινή υψηλή στρατηγική*, Ποιότητα, Αθήνα, 2007, σελ.15

³ Αθανάσιος Πλατιάς, *Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγική στον Θουκυδίδη*, εκ. Εστία, 2007, σελ. 82

πριν την περίοδο έντασης- κρίσης ή πολέμου και έχουν άρρηκτη σχέση με τις ποιοτικές και ποσοτικές διαφορές των εμπλεκομένων.

1.2.2. Σε περιόδους έντασης και πολέμου

Σε αυτό το κομμάτι, αναφερόμαστε στην παραδοσιακή έννοια της υψηλής στρατηγικής, και ειδικότερα στη στρατιωτική στρατηγική. Πιο αναλυτικά, αφορά την τέχνη διεξαγωγής του πολέμου, η οποία αναζητείται από τα αρχαία χρόνια από τους ηγέτες κρατών.

Υπάρχουν, βέβαια, και άλλοι μη στρατιωτικοί παράγοντες, οι οποίοι συντελούν στο τελικό αποτέλεσμα μίας ένοπλης σύγκρουσης και λαμβάνουν μέρος, τόσο στο εσωτερικό σύστημα ενός κράτους, όσο και σε διεθνές επίπεδο. Σε εσωτερικό επίπεδο, η εναλλαγή και διαφοροποίηση στρατηγικών είναι αναγκαία, με σκοπό να προσαρμοστούν στις ανάγκες του πολέμου. Αυτές οι εναλλαγές πραγματοποιούνται και σε διεθνές επίπεδο, και όταν προκαλούνται από την πίεση των αναγκών του αντιπάλου εντάσσονται στο πλαίσιο της υψηλής στρατηγικής, αφού επιδιώκουν υψηλούς στόχους και επηρεάζουν την μελλοντική έκβαση της σύγκρουσης.

Σε αυτό το σημείο είναι απαραίτητο να αναλυθούν οι διαστάσεις της υψηλής στρατηγικής, για να γίνει πιο κατανοητή η προσέγγιση του θέματος της εργασίας, καθώς παρατηρούνται μέσα στην εσωτερική, εξωτερική και αμυντική πολιτική μίας δύναμης και διαδραματίζουν σπουδαίο ρόλο.

1.3. ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΥΨΗΛΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Όπως έχει αναφερθεί, στον πόλεμο, εκτός από τη χρήση στρατιωτικών μέσων, παρουσιάζονται και επιπλέον μέσα, τα οποία κάνουν χρήση οι αντίπαλοι με σκοπό την προώθηση των συμφερόντων τους. Σε έναν πόλεμο, διακρίνουμε πέντε διαστάσεις της Υψηλής Στρατηγικής⁴.

⁴Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, *Ο Αγώνας για την Ελληνική Ανεξαρτησία: Πολιτική και Στρατηγική των Ελλήνων και της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας 1821-1932, Εισαγωγή και Βυζαντινή Υψηλή Στρατηγική 6^{ος}-11^{ος} αιώνας*, Κεφάλαιο 1

1.3.1.Στρατιωτική στρατηγική

Όπως προαναφέρθηκε, η στρατιωτική στρατηγική σχετίζεται με τις ένοπλες δυνάμεις ενός έθνους και τη χρησιμοποίησή τους για την προώθηση πολιτικών σκοπών και συμφερόντων. Παρόλα αυτά, ο σκοπός είναι η επιβολή των πολιτικών επιδιώξεων χωρίς τη χρήση βίας, και με τέτοια μέσα, ώστε να είναι λιγότερο χρονοβόρα και πιο οικονομικά⁵.

Οι βασικές επιδιώξεις χρήσης της ένοπλης βίας είναι τρεις. Ο πρώτος και ο πιο σημαντικός, η καταστροφή των ενόπλων δυνάμεων του εχθρού, ο δεύτερος, η υπεράσπιση των εθνικών συμφερόντων (έδαφος, φυσικοί πόροι), και τέλος, ο αγώνας για οικονομική και ψυχολογική επίθεση του αντιπάλου.

1.3.2.Οικονομική διάσταση

Η οικονομική διάσταση έχει να κάνει με την χρηματοδότηση και κοστολόγηση ενός πολέμου, με σκοπό την υποστήριξη των στρατιωτικών στρατηγικών και επιχειρήσεων.

Από την άλλη πλευρά, αναφέρεται και στα μέσα υπονόμησης, με στόχο την οικονομική κατάρρευση του αντιπάλου. Εμπειρικά, η καταστροφή οικονομικών μέσων που υποστηρίζουν άμεσα τις αντίπαλες επιχειρήσεις, είναι πιο επιτυχημένες, καθώς σε έναν πόλεμο οι παράπλευρες οικονομικές απώλειες στον πληθυσμό είναι αποδεκτές, εν καιρώ πολέμου.

1.3.3.Εσωτερική πολιτική

Η εσωτερική πολιτική, απαιτεί εναρμονισμό πολιτικών και στρατιωτικών μέσων, καθώς έχει τη δυνατότητα να απορροφά πόρους από το εσωτερικό του (πληθυσμός), ώστε να ωφεληθούν οι ένοπλες δυνάμεις.

Η συγκεκριμένη διάσταση, κρύβει έναν καθόλου αμελητέο παράγοντα επιτυχίας έκβασης του πολέμου, που δεν είναι άλλος, από την εσωτερική

⁵Αθανάσιος Πλατιάς, *Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγική στον Θουκυδίδη*, εκ. Εστία, 2007, σελ. 85

μονιμοποίηση. Η εσωτερική μονιμοποίηση, είναι ουσιαστικά, η αποδοχή που έχει στο μεγαλύτερο ποσοστό του κοινωνικού συνόλου, η εκάστοτε πολεμική κινητοποίηση, Είναι λογικό, για μία κυβέρνηση να κάνει πιο εύκολα αποδεκτό μία αμυντική επιχείρηση (ανθρωπιστικές επεμβάσεις) κάνοντας σωστή χρήση των διατιθέμενων μέσων (π.χ. ΜΜΕ).

1.3.4.Διεθνής Νομιμοποίηση

Αυτή η διάσταση της υψηλής στρατηγικής, εμπλέκει τρίτους στο παιχνίδι της πολεμικής συμπλοκής. Πιο συγκεκριμένα, έχει να κάνει, με το διεθνές δίκαιο και τους κανόνες, βάση πάντα των στόχων και των επιδιώξεων.

Οι εμπλεκόμενοι, προσπαθούν να προωθήσουν τα εθνικά τους συμφέροντα, πέρα των συνόρων τους, ταυτίζοντας τους σκοπούς τους με την επικρατούσα άποψη της εποχής, με σκοπό να επιτύχουν την πολυπόθητη διεθνή νομιμοποίηση.

Οι ΗΠΑ, με μεγάλη επιτυχία, μέσω των ΜΜΕ, έχουν φροντίσει να παρουσιάσουν ένα προσωπείο συμμάχου διεθνούς δικαίου και ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στρέφοντας έτσι την πλάστιγγα προς την μεριά επίτευξης πολιτικών τους συμφερόντων.

1.3.5.Διπλωματία

Και αυτή η διάσταση της υψηλής στρατηγικής, περιλαμβάνει τρίτους, καθώς η διπλωματία είναι μία προσπάθεια που πραγματοποιείται από τους εμπλεκόμενους, -σε πολεμική και μη , περίοδο- με σκοπό την άμεση ή έμμεση υποστήριξη άλλων κρατών. Σημαντικός παράγοντας βέβαια, για μία χώρα να λάβει θέση, είναι η προάσπιση και των δικών τους προσωπικών συμφερόντων, κάτι που διαφοροποιεί τη διάσταση αυτή με τη διεθνή νομιμοποίηση, η οποία, εστιάζει στο εθνικό δίκαιο και στις αξίες που απορρέουν από αυτό. Ακόμη, στο τέλος μίας συμπλοκής, η διπλωματία είναι αυτή που πρωταγωνιστεί, σε περίπτωση σύνοψης μίας συνθήκης- συμφωνίας.

1.4. ΒΑΣΙΚΟ ΔΟΓΜΑ ΥΨΗΛΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Η υψηλή στρατηγική, έχει ως βασικές επιδιώξεις, την ασφάλεια σε έναν άναρχο διεθνή περιβάλλον με ταυτόχρονη αύξηση της ισχύς της. Για να γίνει κάτι τέτοιο πιο κατανοητό, παρακάτω πρόκειται να αναλυθεί το βασικό δόγμα της υψηλής στρατηγικής, που ανάλογα τον επιδιωκόμενο σκοπό διαχωρίζει τις δυνάμεις ως αποτρεπτικές ή αποτρεπτικές.

1.4.1.Επεκτατική υψηλή στρατηγική

Η επεκτατική υψηλή στρατηγική, όπως μας παραπέμπει και η ίδια η λέξη, έχει ως σκοπό τις επεκτατικές επιδιώξεις ενός κράτους, είτε πρόκειται για απελευθέρωση μιας περιοχής που κατοικείται από ομογενείς, ή για κυρίευση εδαφών, τα οποία θεωρούνται πατρογονικά. Πώς όμως θα επιτευχθεί μία τέτοια στρατηγική; Είτε με τη χρήση- απειλή βίας, είτε με τη διπλωματία.

Όπως είναι λογικό, η επεκτατική υψηλή στρατηγική δεν θα ορθοποδούσε χωρίς τον κατάλληλο εξοπλισμό και δύναμη των ενόπλων δυνάμεων, με σύμφωνη αποδοχή του λαού για οικονομικές θυσίες. Σε αυτό το σημείο, σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η εσωτερική νομιμοποίηση. Επιπλέον, η οικονομική διαχείριση από την κυβέρνηση, θα πρέπει να γίνεται με σύνεση, για να αποφευχθεί μία ενδεχόμενη κατάρρευση του στρατηγικού οικοδομήματος⁶.

Το μεγαλύτερο μειονέκτημα, πέρα από το οικονομικό, της συγκεκριμένης στρατηγικής, είναι η δημιουργία κλίματος του διλήματος ασφαλείας, όπου η ανασφάλεια των υπόλοιπων κρατών, τα αναγκάζει στην αγορά περαιτέρω στρατιωτικών εξοπλισμών και σύναψη συμμαχιών για αντιμετώπισης της ανερχόμενης «απειλής».

Επιπλέον, περιπτώσεις, στις οποίες αποτυγχάνει η επεκτατική πολιτική, είναι και η υποτίμηση, μη σωστή εκτίμηση των δυνάμεων και διατιθέμενων μέσων του αντιπάλου, και η αποτυχία της εξωτερικής

⁶ Αθανάσιος Πλατιάς, *Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγική στον Θουκυδίδη*, εκ. Εστία, 2007, σελ. 85

νομιμοποίησης, η οποία συνάδει με την πλοκή των συμφερόντων στο διεθνή χώρο. Από την άλλη, ο αιφνιδιασμός, είναι ένα συνετό όπλο έμμεσης προσέγγισης, κάνοντας χρήση σωστών πληροφοριών και στρατηγικών ενεργειών.

1.4.2.Αποτρεπτική υψηλή στρατηγική

Η αποτρεπτική υψηλή στρατηγική, έχει στόχο να μην επιτρέψει σε μία άλλη δύναμη να επιβάλλει τη θέλησή της στην δύναμη που υιοθετεί το συγκεκριμένο δόγμα.

Ένα τέτοιο δόγμα, επιλέγεται από κράτη που κρύβουν μία επεκτατική πολιτική, ή από δυνάμεις που έχουν την ανάγκη να αισθάνονται ασφαλείς έναντι σε επικείμενες επιθέσεις.

Κίνδυνοι που ελλοχεύουν σε μία τέτοια στρατηγική, είναι η οικονομική κατάρρευση, αποτέλεσμα υπερπροσπάθειας ενός κράτους να ενισχύσει την στρατιωτική της ισχύ, για να αισθάνεται πιο ασφαλής (άρρηκτα συνδεδεμένη με τη στρατιωτική στρατηγική).

Και σε αυτό το σημείο, η εσωτερική νομιμοποίηση έχει καθοριστικό ρόλο, καθώς προείπαμε ότι, με αυτόν τον τρόπο ο λαός θα δεχτεί να υποστεί οικονομικές κακουχίες.

Η χρήση διπλωματίας στο αποτρεπτικό δόγμα είναι αμφιλεγόμενη. Από την μία, έχει τη δυνατότητα να επικαλεστεί την επιθετικότητα μίας μελλοντικής επιθετικής δύναμης στα πλαίσια καταπάτησης κανόνων εθνικού δικαίου, από την άλλη, η προσφυγή σε τρίτους (διεθνείς οργανισμοί) μπορούν να αντιληφθούν από τον αντίπαλο ως αδυναμία και να επισπευτεί η επιθετική ενέργεια.

1.5. ΕΠΙΘΥΜΗΤΕΣ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ

Το διεθνές σύστημα είναι ένα περιβάλλον, το οποίο δεν παραμένει σταθερό και μεταβάλλεται με γοργούς ρυθμούς. Όλες οι δυνάμεις, έρχονται αντιμέτωπες με αυτήν την πρόκληση και πρέπει να

διαμορφώνουν έτσι τον χαρακτήρα τους, ώστε οι σχέσεις τους με τις υπόλοιπα κράτη να ακολουθεί την ροή των εποχών.

Ορισμένοι όμως, τέσσερις τύποι συμπεριφοράς⁷, έχουν διαχρονικό χαρακτήρα και οδηγούν στη διαμόρφωση μίας μακροσκοπικής υψηλής στρατηγικής και θα αναλυθούν παρακάτω:

1.5.1. Στρατηγική της στρατιωτικής ανάσχεσης- επέκτασης

Η συγκεκριμένη στρατηγική, αναλύθηκε πιο πάνω, (βλ. 1.4.) και έχει να κάνει με ενέργειες του δρώντος, ώστε να επιβληθεί σε μελλοντικές απειλές, είτε να προστατευτεί από αυτές, στα πλαίσια του αμυντικού δόγματος.

1.5.2.Στρατηγική συμμαχιών

Οι συμμαχίες είναι η συνεργασία κρατών, με στόχο την προώθηση εθνικών συμφερόντων και την εξουδετέρωση της ενδεχόμενης απειλής. Η διπλωματία είναι αυτή, που λαμβάνει τον σημαντικό ρόλο του συντονιστή με συνεχείς προσπάθειες διαπραγματεύσεων και συζητήσεων. Το πλεονέκτημα είναι ότι, προσφέρει την απαραίτητη ψυχολογία μίας συμμαχίας- ομάδας, το μειονέκτημα έγκειται στον περιορισμό ατομικής δράσης και στις δυσανάλογα κέρδη έκαστου.

Οι διαστάσεις της υψηλής στρατηγικής που παρατηρούνται εδώ είναι, η στρατιωτική ισχύς και η οικονομία. Σε μία συμμαχία, απαιτείται συντονισμός στρατιωτικών μέσων και πόρων σε όλους τους τομείς, με παράλληλο συντονισμό στην κοινή οικονομική πολιτική που θα ακολουθήσουν.

Η νομιμοποίηση, εσωτερική ή εξωτερική, είναι καθοριστικός παράγοντας σύναψης συμμαχιών. Οι κοινοί ιδεολογικοί θεσμοί (γλώσσα, θρήσκευμα, ήθη, έθιμα) παρατείνουν τις συμμαχίες και τις ισχυροποιούν.

⁷Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, *Βυζαντινή Υψηλή Στρατηγική, 6ος-11ος αιώνας*, εκ. Ποιότητα, σελ. 22-23.

John Mearsheimer, *Η Τραγωδία της Πολιτικής των Μεγάλων Δυνάμεων*, εκ. Ποιότητα, 2011 κεφ. 5

1.5.3.Στρατηγική εξισορροπήσεων

Η εξισορρόπηση, είναι μία έξυπνη στρατηγική, που καταφέρνει να αποτρέψει την επικείμενη απειλή να επιτεθεί, και επιτυγχάνεται με τους εξής τρόπους:

Αρχικά, με την παρακίνηση μία άλλης, τρίτης μονάδας, να απειλήσει - με άμεσο ή έμμεσο τρόπο- τον αντίπαλο. Ακόμα, η προσέγγιση για σύναψη συνεργασίας με μία άλλη τρίτη δύναμη, αλλάζει τις ισορροπίες στο διεθνές σύστημα. Ακόμη, άλλοι τρόποι είναι η ενίσχυση της δύναμης που βρίσκεται σε πόλεμο, και η διάσπαση της εσωτερικής συνοχής της απειλής (τακτική διαίρει και βασίλευε).

Το πλεονέκτημα της στρατηγικής εξισορροπήσεων είναι, το οικονομικό όφελος, και το μειονέκτημα το συνεχόμενο μεταβαλλόμενο διεθνές περιβάλλον που συνοδεύεται με αλλαγές στην ισορροπία δυνάμεων και των εθνικών συμφερόντων. Το μειονέκτημα, είναι δυνατόν να αντιμετωπιστεί με τη σωστή και έξυπνη διπλωματία.

1.5.4.Στρατηγική κατευνασμού

Με αυτή την στρατηγική, επιδιώκεται η διακοπή επιδείνωσης σχέσεων με κάποια δύναμη στο διεθνές σύστημα με τελικό στόχο, την αποφυγή σύγκρουσης. Τα μέσα, τα οποία χρησιμοποιούνται εδώ, είναι αμοιβαίες υποχωρήσεις και αμέτρητες συζητήσεις στα πλαίσια της διπλωματίας.

Το πλεονέκτημα, είναι η αποφυγή συγκρούσεων, και το μειονέκτημα η αντίληψη της συγκεκριμένης στρατηγικής ως αδυναμία, με αποτέλεσμα την επίσπευση πολεμικής αντιπαράθεσης.

Η οικονομία, στην στρατηγική κατευνασμού, λαμβάνει ιδιαίτερη βαρύτητα, καθώς είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την στρατιωτική ισχύς και εντέλει με το «μέγεθος» και τη βαρύτητα του κράτους.

1.6 ΘΕΩΡΙΕΣ MACKINDER- SPYKMAN

Η γνωστή ρήση του Βρετανού SirMackinder,«όποιος κυβερνά την Ανατολική Ευρώπη κυριαρχεί στην καρδιά της Γης. Όποιος κυβερνά στην καρδιά της Γης κυριαρχεί στην Παγκόσμια Νήσο (Ευρασία). Όποιος κυβερνά την παγκόσμια νήσο κυριαρχεί στον Κόσμο» αποτέλεσε τα θεμέλια της Γεωπολιτικής.

Μετάπειτα, ο Αμερικανός, Spykman, εκπρόσωπος αμερικανικής σχολής της Γεωπολιτικής, ανέλυσε την σημασία της Ευρασίας, η οποία προδιέγραψε τον διεθνή ρόλο των ΗΠΑ μεταπολεμικά, σε έναν συνεχή αγώνα εξισορρόπησης με τη Σοβιετική Ένωση. Πιο συγκεκριμένα, ανέφερε « όποιος ελέγχει την περίμετρο κυριαρχεί στην Ευρασία. Όποιος κυριαρχεί στην Ευρασία ελέγχει τις τύχες του κόσμου». Ο Spykman , διατύπωσε μία ιδεολογική βάση, η οποία υιοθετήθηκε στην αμερικάνικη μεταπολεμική στρατηγική ανάσχεσης του σοβιετικού αναθεωρητισμού (GeorgeKennan), στη σύναψη συμμαχιών στην Ευρώπη (NATO), στη δυτική και στην ανατολική Ασία, και τέλος, την εισβολή των αμερικάνικων δυνάμεων στην Κορέα και στο Βιετνάμ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

2. ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

2.1. ΓΕΝΙΚΑ

Οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (Η.Π.Α), είναι μια ομοσπονδιακή δημοκρατία 50 πολιτειών που βρίσκεται στο κέντρο της Βόρειας Αμερικής, και συνορεύει βόρεια με τον Καναδά και νότια με το Μεξικό. Περικλείεται από τον Ειρηνικό Ωκεανό, τον Αρκτικό Ωκεανό, τον Ατλαντικό Ωκεανό, τον Κόλπο του Μεξικού και την Καραϊβική Θάλασσα. Έχει έκταση 3,79 εκατομμύρια τετραγωνικά μίλια (9.830.000 km²) και με πάνω από 310 εκατομμύρια κατοίκους, αποτελεί την τρίτη μεγαλύτερη χώρα όσον αφορά τη συνολική έκταση και τον αριθμό των κατοίκων της. Είναι γνωστή για την ποικιλομορφία της -προϊόν μεγάλων και μακροχρόνιων κυμάτων μετανάστευσης- αφού αποτελείται από έναν μεγάλο αριθμό διαφόρων εθνών, με εντελώς ανόμοιες κουλτούρες και παραδόσεις. Η οικονομία της, αποτελεί ένα από τα βασικά «όπλα» της, καθώς θεωρείται η μεγαλύτερη εθνική οικονομία, με το ΑΕΠ της να το επιβεβαιώνει.

2.2. ΙΣΤΟΡΙΑ

Οι Ινδιάνοι αποτέλεσαν τους πρώτους κατοίκους των ΗΠΑ, μετά το 1942 με την ανακάλυψη της Αμερικής, δημιουργήθηκε το πρώτο κύμα μετανάστευσης προερχόμενο από την Ευρώπη. Υπό την κυριαρχία της Μεγάλης Βρετανίας, αρχικά, δημιουργήθηκαν 13 αποικίες, οι οποίες το 1776 αποφάσισαν να διακηρύξουν την ανεξαρτησία τους, με αποτέλεσμα τη δημιουργία της Αμερικανικής Επανάστασης. Στον πόλεμο, η Μεγάλη Βρετανία ηττήθηκε, και έτσι η Αμερική αναγνωρίστηκε για πρώτη φορά ως ανεξάρτητο κράτος, με επίσημη ημερομηνία ιδρύσεως η 4^η Ιουλίου 1776. Το 1788, η δομή της διαφοροποιήθηκε, όταν οι πολιτείες αντικατέστησαν τα άρθρα της Συνομοσπονδίας με το Σύνταγμα των ηνωμένων Πολιτειών.

Τον 19^ο αι. καινούριες πολιτείες ενσωματώθηκαν, και το διάστημα 1861-1865, με αφορμή την απόφαση ορισμένων πολιτειών για απόσχιση, ξέσπασε εμφύλιος, με τελικό νικητή την κυβέρνηση. Τον 20^ο αι. οι ΗΠΑ πρωταγωνιστούν σε ποικίλους πολέμους, όπως, τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, τον πόλεμο της Κορέας, τον πόλεμο του Βιετνάμ και τους δύο πολέμους του Κόλπου. Αργότερα, αναδείχθηκε ως μία ισχυρή δύναμη, ικανή να επηρεάσει όλους τους τομείς (οικονομικά, πολιτικά, στρατιωτικά, επιστημονικά, τεχνολογικά, πολιτιστικά).

2.3.ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Η γεωγραφία των ΗΠΑ, ως η Τρίτη μεγαλύτερη σε έκταση στον κόσμο, περιλαμβάνει, μία μεγάλη ποικιλία γεωγραφικών χαρακτηριστικών. Αποτελείται από λιβάδια, δασώδης λόφους ανατολικά, τα Απαλάχια όρη, μεγάλες πεδιάδες στο εσωτερικό, ποταμούς όπως τον Μισισσιπή και Μιζούρι. Δυτικά συναντώνται τα βραχώδη όρη, έρημοι και παραλίες. Βορειοδυτικά της χώρας, βρίσκονται δάση με πυκνή βλάστηση, κοντά στις ακτές του Ειρηνικού ωκεανού. Διαθέτει ποικίλα κλίματα: η Χαβάη έχει τροπικό, η Αλάσκα αρκτικό και ορισμένα μέρη της Καλιφόρνιας μεσογειακό.

2.4.ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΤΩΝ ΗΠΑ

Οι πολιτείες των ΗΠΑ, είναι αυτόνομες πολιτικές οντότητες, οι οποίες διαιρούνται σε επαρχίες και δήμους, συμπεριλαμβάνοντας πόλεις και χωριά, με αποκλειστική δικαιοδοσία της ομοσπονδιακής περιοχής.

Πιο συγκεκριμένα, οι πολιτείες των ΗΠΑ είναι οι κάτωθι: Άιντάχο, Αϊόβα, Αλαμπάμα, Αλάσκα, Αριζόνα, Αρκάνσας, Βερμόντ, Βιρτζίνια, Βόρεια Ντακότα, Γεωργία, Γιούτα, Δυτική Βιρτζίνια, Ιλινόις, Ιντιάνα, Καλιφόρνια, Κάνσας, Κεντάκυ, Κολοράντο, Κονέκτικατ, Λουιζιάνα, Μείν, Μέριλαντ, Μασσαχουσέτη, Μιζούρι, Μινεσότα, Μίσιγκαν, Μισισίπι, Μοντάνα, Βόρεια Καρολίνα, Νέα Υόρκη, Νεβάδα, Νεμπράσκα, Νέο

Μεξικό, Νιου Τζέρσεϊ, Νιου Χάμσαϊρ, Νότια Καρολίνα, Νότια Ντακότα, Ντελαγουέρ, Οκλαχόμα, Όρεγκον, Ουαϊόμινγκ, Ουάσινγκτον, Ουισκόνσιν, Οχάιο, Πενσιλβάνια , Ρόουντ Άιλαντ, Τενεσί, Τέξας, Φλόριντα, Χαβάη.

2.5. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο πληθυσμός των ΗΠΑ ανέρχεται σε 307.212.123 και ο ρυθμός αύξησης του πληθυσμού είναι, περίπου, 0,97%.

Αποτελείται από ποικίλες εθνικότητες και οι περισσότεροι κάτοικοι κατάγονται από την Ευρώπη (Γερμανία, Αυστρία, Ελβετία, Αγγλία, Σκωτία, Ιρλανδία, Γαλλία, Ισπανία, Βέλγιο, Ιταλία) και έχουν αφομοιωθεί στο σύνολό τους. Ακόμη, ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού προέρχεται από την Αφρική, που μεταφέρθηκαν στην Αμερική ως σκλάβοι και μια τρίτη μεγάλη πληθυσμιακή ομάδα είναι Ασιάτες, που βρίσκονται κυρίως, στη Δυτική Ακτή. Οι ιθαγενείς κάτοικοι της Αμερικής, που είναι οι Ινδιάνοι και οι Εσκιμώοι, αποτελούν σήμερα μικρό μόνο ποσοστό του πληθυσμού.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των ΗΠΑ, σε σχέση με το θρήσκευμα, ανήκουν στο δόγμα του χριστιανισμού, ακολουθούν οι προτεστάντες, οι καθολικοί, οι Εβραίοι, οι Μουσουλμάνοι, οι Βουδιστές, οι αγνωστικιστές και οι Ινδουιστές.

Η επίσημη- κύρια γλώσσα των ΗΠΑ, είναι η αγγλική και ομιλείται σε 27 πολιτείες. Λόγω μετανάστευσης μεγάλου ποσοστού κατοίκων από λατινικές χώρες, τα ισπανικά ακολουθούν ως δεύτερη ομιλούμενη γλώσσα, με τα γαλλικά και τα κινέζικα να ακολουθούν.

2.6. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Σύμφωνα με εκτίμηση του 2005 της Παγκόσμιας Τράπεζας, το ΑΕΠ των ΗΠΑ φιγουράριζε στην πρώτη θέση, με εκτιμώμενο ρυθμό ανάπτυξης 4,40 %. Σε αυτό, συμβάλλει σημαντικά, η ευελιξία της αμερικάνικης οικονομίας, η ταχύτατη αύξηση πληθυσμού της σε συνδυασμό με την παραγωγικότητα ανά ώρα εργασίας (δεν υπάρχει παραγωγικός τομέας

που να μην εκμεταλλεύεται και να καλύπτεται). Τα τελευταία χρόνια, συνεχίζει να ηγείται με την Κίνα να την ανταγωνίζεται, και να αποτελεί, έναν όχι αμελητέο «αντίπαλο». Τέλος, το 2017 παρατηρήθηκε από το Διεθνές Νομισματικό ταμείο (εξαμηνιαία έκθεση παγκόσμιας οικονομίας), βραδύτερη ανάπτυξη της οικονομίας για τα επόμενα δύο χρόνια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

3. ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΗΠΑ

3.1.Ο ΜΟΝΟΔΡΟΜΟΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΗΓΕΜΟΝΙΑΣ

Η ΗΠΑ, μία χώρα σχεδόν απομονωμένη στα δυτικά, κατάφερε με τους κατάλληλους ελιγμούς και κινήσεις, μέσα σε μόλις έναν αιώνα, να αναγνωρίζεται ως μία χώρα με παγκόσμια επικυριαρχία, κάτοχος μίας δύναμης που επηρεάζει και όλο τον υπόλοιπο κόσμο.

Σημαντικό ρόλο, στην ταχεία ανάπτυξη της, οφείλεται στον ισπανο-αμερικανικό πόλεμο (1898), που μετατόπισε την αμερικάνικη δύναμη μακριά από τον Ειρηνικό ωκεανό. Έτσι, στο τέλος του 19^{ου} αιώνα, η Αμερική είχε αναπτύξει ήδη δόγματα στρατηγικής, κυρίως ναυτικής και στους δύο ωκεανούς, (κατασκευή διώρυγας Παναμά) αμφισβητώντας την Μεγάλη Βρετανία.

Σύμμαχος στις γεωπολιτικές φιλοδοξίες των ΗΠΑ, αποτέλεσε η οικονομία της, όπου τον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο κατάφερε να εκθρονίσει την Βρετανία από την ηγεσία της βιομηχανικής δύναμης.

Άλλος παράγοντας ανάπτυξης, καθόλου ασήμαντος, ήταν η εθνική κουλτούρα με τη δυνατότητα ταχείας αφομοίωσης ταλαντούχων ατόμων από το εξωτερικό.

Ο Α΄ Παγκόσμιος πόλεμος, ήταν αυτός που έδειξε στον υπόλοιπο κόσμο την ανερχόμενη ανάπτυξη αμερικάνικης στρατιωτικής δύναμης, καθώς μετέφερε εκατοντάδες χιλιάδες στρατιώτες διασχίζοντας τον Ατλαντικό. Επίσης, ο πόλεμος ήταν και η αιτία διπλωματικής προσπάθειας να εφαρμοστούν αμερικάνικες αρχές και αξίες, με σκοπό την επίλυση των ευρωπαϊκών ζητημάτων (14 σημεία Γούντρου Ουίλσον).

Οι καταστροφικές συνέπειες του Α΄ Παγκόσμιου πολέμου, επέτρεψαν στις ΗΠΑ να διεισδύσει στην Ευρώπη αφού, καμία ευρωπαϊκή δύναμη από μόνη της δεν είχε τη δυνατότητα να υπερισχύσει, προαναγγέλλοντας

την κυριαρχία της στη διεθνή σκηνή. Παρόλα αυτά, δεν ακολούθησε τακτική συνεχόμενης εμπλοκής σε διεθνή θέματα, αντιθέτως, προτίμησε το μονοπάτι του απομονωτισμού (1920-1930) και του ιδεαλισμού, και παρέμεινε θεατής της παγκόσμιας πολιτικής. Η στρατηγική της χαρακτηριζόταν εθνική, δίνοντας έμφαση στην ασφάλεια, στην προστασία των ακτών της, σε μία περίοδο που οι κρίσιμοι παίκτες ήταν η Ευρώπη και η Ιαπωνία.

Μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου πολέμου, αναδείχθηκαν οι βασικοί εξευρωπαϊκί κυρίαρχοι, οι ΗΠΑ και η Σοβιετική Ένωση. Έτσι, για τα επόμενα 52 χρόνια η διαμάχη για παγκόσμια ηγεμονία ήταν διπολική. Στη μία πλευρά η ΗΠΑ, με μία ισχυρή παγκόσμια ναυτική δύναμη, και στην άλλη η Σοβιετική Ένωση, με παγκόσμια χερσαία δύναμη στον ευρασιατικό χώρο. Και οι δύο παίκτες, κυρίαρχοι έκαστος στον δικό του χώρο, χρησιμοποιούσαν την ιδεολογία τους στον υπόλοιπο κόσμο με στόχο να κυριαρχήσουν, βασιζόμενοι σε μία ιστορική αισιοδοξία. Η εμφάνιση των πυρηνικών όπλων, έδινε στη διαμάχη μία διαφορετική διάσταση που χαρακτηριζόταν σε αυτοπεριορισμό και από τις δύο πλευρές, διαφορετικά κάτι άλλο θα σήμαινε αμοιβαία καταστροφή με φονικά αποτελέσματα.

Στο γεωπολιτικό βασίλειο⁸, η σύγκρουση διεξάχθηκε σε μεγάλο βαθμό στις περιφέρειες της ίδιας της Ευρασίας. Ο σινο-σοβιετικός συνασπισμός κυριαρχούσε στο μεγαλύτερο μέρος της Ευρασίας, αλλά δεν έλεγχε τις περιφέρειες της. Η Βόρεια Αμερική κατάφερε να περιχαρακωθεί τόσο στις ακραίες δυτικές όσο και στις ακραίες ανατολικές ακτές της μεγάλης ευρασιατικής ηπείρου. Η υπεράσπιση αυτών των ηπειρωτικών προγεφυρωμάτων την οποία συνόψιζε στο μεν δυτικό «μέτωπο» ο αποκλεισμός του Βερολίνου, στο δε ανατολικό ο πόλεμος της Κορέας, ήταν η πρώτη στρατηγική δοκιμή αυτού που έγινε γνωστό ως Ψυχρός Πόλεμος.

Στο τέλος του Ψυχρού πολέμου, παρουσιάστηκε ένα τρίτο «μέτωπο» νότια με τους σοβιετικούς να εισβάλουν στο Αφγανιστάν. Η στρατηγική των ΗΠΑ στην παρούσα φάση ήταν η δέσμευση για υπεράσπιση της περιοχής με ενίσχυση στην εγχώρια αντίσταση του Αφγανιστάν, και την ενίσχυση παρουσίας του αμερικανικού στρατού στον Περσικό κόλπο, για

⁸Zbigniew Brzezinski, *Η Μεγάλη Σκακιέρα*, εκδ. Λιβάνη 1998 σελ 26

λόχους ανάσχεσης πιθανής σοβιετικής απειλής νότια. Τελικά, οι στόχοι και οι επιδιώξεις των ΗΠΑ, στέφθηκαν με επιτυχία με τη χρήση μη στρατιωτικών μέσων αλλά μέσω ιδεολογίας, ισχυρής οικονομίας και πολιτισμικότητας, στρατιωτικής τεχνολογίας. Ακόμα, η ιδεολογία της δημοκρατίας διατήρησε τη συνοχή των ΗΠΑ, σε αντίθεση με το χαρακτήρα του κουμμουνισμού, ο οποίος μέσα σε δύο δεκαετίες, μετά το τέλος του Ψυχρού πολέμου, δεν κατάφερε να διατηρήσει την ενότητα της σοβιετικού συνασπισμού, σε συνδυασμό με την αδύναμη και σπάταλη οικονομία της.

Πολιτισμικοί παράγοντες επηρέασαν σε μεγάλο βαθμό την έκβαση της διαμάχης για τους εξής λόγους: η αμερικάνικη πολιτική και κουλτούρα ήταν για τους συμμάχους της (Γερμανία, Ιαπωνία), στοιχείο θαυμασμού και επιδίωκαν την υιοθέτησή τους, κάτι που τους οδήγησε στην οικονομική άνθησή τους. Από την άλλη πλευρά, οι κεντροευρωπαίοι υποτελείς της Ρωσίας, και ιδιαίτερα η Κίνα, διακατείχαν ένα αίσθημα περιφρόνησης έναντι στη ρωσική πολιτισμική αντίληψη. Τελικά, μέσα από την ίδια την Σοβιετική Ένωση ξεκίνησε η αποσύνθεση με το 50% του πληθυσμού να την απορρίπτουν συνοδευόμενη από οικονομικό και κοινωνικό κατακερματισμό.

Έτσι, μοναδικός παίκτης του διεθνούς συστήματος, με την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, ήταν οι ΗΠΑ ως η πρώτη και μοναδική παγκόσμια δύναμη.

3.2.Η ΑΝΘΗΣΗ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Οι ΗΠΑ, το διάστημα μεταξύ του 19^{ου} και του 20^{ου} αιώνα, στόχευαν στην προώθηση των οικονομικών τους συμφερόντων και το επιδίωξαν με την πολιτική των «ανοιχτών θυρών» (open doors)⁹, περιθωριοποιώντας την ιδεολογία του κλασσικού ιμπεριαλισμού των Άγγλων και Γάλλων, καθώς και με ένα σύστημα πολιτικοοικονομικού ελέγχου, αρχικά στις χώρες της Λατινικής Αμερικής και στις Φιλιππίνες, και μετέπειτα στην Ευρώπη, Ιαπωνία, Κορέα και στη Μέση Ανατολή.

⁹ Βασίλης Φούσκας, *Αυτοκρατορία και Πόλεμος*, εκδ. Ποιότητα 2009, σελ. 29

Ο παγκόσμιος έλεγχος της οικονομίας μέσω του δολαρίου, σε συνδυασμό με την τεχνολογική πρόοδο και ανάπτυξη του στρατού, διαδραμάτισαν σπουδαίο ρόλο στην επίτευξη των πρωταρχικών στόχων τους. Το 1929, χρονιά ορόσημο στην παγκόσμια οικονομική ύφεση, επέβαλαν την ανασύσταση και ανάπτυξη. Αυτό το χρονικό διάστημα, η Γερμανία, η Ιαπωνία και η Αγγλία ήταν οικονομικά κατεστραμμένες. Εκμεταλλευόμενοι αυτήν την κατάσταση και της πίστης ότι, η ΗΠΑ είναι οι μόνες που μπορούν να ανταπεξέλθουν στη διεθνή αγορά, το 1944 συγκάλεσαν τη διάσκεψη στο BretonWoods¹⁰ για να διαπραγματευτούν τη νέα τάξη πραγμάτων. Σε αυτή τη διάσκεψη, ορίστηκε η αξία του χρυσού και καθορίστηκαν οι νομισματικές αξίες με βάση το δολάριο.

Με σκοπό να μην αποτελεί σφαίρα επιρροής η Σοβιετική Ένωση στην Γερμανία και στην Ιαπωνία, πρωταρχικός στόχος ήταν η οικονομική ενίσχυση αυτών των χωρών και η αποστροφή τους στον κομμουνισμό.

Έτσι, το 1945 οι ΗΠΑ είχαν μία καλύτερη οικονομία από αυτήν της ΕΣΣΔ, εξήλθαν από τον πόλεμο πιο πλούσιες, είχαν τη δυνατότητα να ελέγχουν τη μισή βιομηχανική παραγωγή του κόσμου και των αποθεμάτων χρυσού, το ΑΕΠ εμφάνιζε μόνιμως ανοδική τάση, και όλα αυτά έρχονταν να επιβεβαιώσουν τον Πωλ Κένεντυ¹¹. Αντιθέτως, το 1945 η Ρωσία ήταν ένας στρατιωτικός γίγαντας αλλά οικονομικά φτωχή, στερημένη και ασταθής.

Στον στρατηγικό τομέα, η άνοδος της σοβιετικής ισχύος, κατά τον Πωλ Κένεντυ, επιβεβαιώνει τις γεωπολιτικές θέσεις του Μακίντερ, ότι η τεράστια στρατιωτική δύναμη θα έλεγχε τους πόρους της καρδιάς της Ευρασίας και ότι την περαιτέρω επέκταση αυτού του κράτους στην περιφέρεια θα έπρεπε να συναγωνιστούν οι μεγάλες ναυτικές δυνάμεις, αν επρόκειτο να διατηρήσουν μια ισορροπία δυνάμεων. Η πολιτική της ανάσχεσης, την οποία υιοθέτησε ο Κέναν το 1946, είχε να κάνει με αυτήν την κατάσταση: *«οι ΗΠΑ εξισορρόπησαν με τέτοια ταχύτητα και αποτελεσματικότητα τη σοβιετική ισχύ επειδή ήταν προς το εθνικό συμφέρον τους να προλάβουν τη Σοβιετική Ένωση από το να κυριαρχήσει στην Ευρώπη και τη Νοτιανατολική Ασία και επειδή δεν υπήρχε άλλη μεγάλη δύναμη που*

¹⁰Βασίλης Φούσκας, *Αυτοκρατορία και Πόλεμος*, εκδ. Ποιότητα 2009, σελ. 31

¹¹Paul Kennedy, *Η Άνοδος και η Πτώση των Μεγάλων Δυνάμεων. Οικονομική Μεταβολή και Στρατιωτική Σύγκρουση από το 1500 ως το 2000*, Αξιωτέλλης, Αθήνα 1990, σελ 463

μπορούσε να ανασχέσει το σοβιετικό στρατό στον διπολικό κόσμο στα μέσα της δεκαετίας του 1940¹² ».

Το χρονικό διάστημα αυτό, κυριαρχούσε ο διπολικός χαρακτήρας της διεθνούς σκηνής, καθώς το 1951 ακόμα, και ενώ βρισκόταν σε εξέλιξη ο πόλεμος της Κορέας, οι αμυντικές δαπάνες Βρετανίας, Γαλλίας, Ιταλίας μαζί, ήταν λιγότερες από το ένα πέμπτο των ΗΠΑ και από το ένα τρίτο της ΕΣΣΔ, ενώ το στρατιωτικό προσωπικό τους ήταν το ήμισυ του αμερικανικού και το ένα τρίτο του σοβιετικού¹³. Το 1956 με τη κρίση του Σουέζ, η Αγγλία και η Γαλλία αντιλήφθηκαν ότι χωρίς τις μεγάλες δυνάμεις είναι ανίσχυρες στο παγκόσμιο σύστημα.

¹² John Mearsheimer, *The Tragedy of Great Power Politics*, 2001, Norton New York, London σελ. 323.

¹³ Paul Kennedy, *Η Άνοδος και η Πτώση των Μεγάλων Δυνάμεων. Οικονομική Μεταβολή και Στρατιωτική Σύγκρουση από το 1500 ως το 2000*, Αξιωτέλλης, Αθήνα 1990, σελ 478, 481.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

4. Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΟΥ ΚΟΛΠΟΥ

4.1. ΑΙΤΙΑ

Σε αυτό το κεφάλαιο, είναι σημαντικό να τονιστούν να αίτια του συγκεκριμένου πολέμου, ώστε να γίνει πιο κατανοητή και η στρατηγική που ακολούθησαν οι ΗΠΑ.

Το Ιράκ, αν και πρότινος εγγυητής των ΗΠΑ στη μέση ανατολή¹⁴τα προηγούμενα χρόνια, στη συνεχεία αναδείχτηκε σε μια πανισλαμική ομπρέλα¹⁵προς τα τέλη της δεκαετίας του '80. Είχε τη δυνατότητα να ασκεί επιρροή στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής και μεταμορφωνόταν σε μία τοπική ισχυρή δύναμη. Στόχος της εισβολής της στο Κουβέιτ, εκτός από τις εδαφικές επεκτατικές βλέψεις που ανέκαθεν το θεωρούσε «κτήμα» του, ήταν να ελέγξει σε μεγαλύτερο βαθμό τα κοιτάσματα πετρελαίου της ευρύτερης περιοχής, με ταυτόχρονο έλεγχο της τιμής του πετρελαίου παγκοσμίως. Χαύξηση της παραγωγής πετρελαίου του Κουβέιτ¹⁶ κατά 40%, ήταν αίτιο της εισβολής,κάτι που προξενούσε ακόμα περισσότερα προβλήματα στην ήδη κατακρεουργημένη οικονομία του Ιράκ από τον επίπονο πόλεμο με το Ιράν που είχε προηγηθεί.

Όλα αυτά, με την παράλληλη άνοδο της Ιρακινής “αυτοκρατορίας” του Σαντάμ Χουσεΐν, αφύπνισαν τις ΗΠΑ και συντέλεσαν στην ανάγκη υπεράσπισης του Κουβέιτ. Οι ΗΠΑ πρεσβεύοντας την ιδεολογία της διατήρησης ισορροπίας των δυνάμεων στην ευρύτερη περιοχή, επιδίωξαν να αποτρέψουν την ανάπτυξη ενός κράτους που ενδεχομένως να

¹⁴<http://www.zcommunications.org/zspace/zoltangrossman>

¹⁵<http://www.inclusivedemocracy.org/fotopoulos/greek/grbooksgulf/contents.htm>

¹⁶<http://www.sansimera.gr/articles/387>

αποτελούσε απειλή της ειρήνης. Με την κατάληψη του Κουβέιτ η τιμή του πετρελαίου παρουσίασε ανοδική τάση για τα δυτικά κράτη, δημιουργώντας πλήγμα στην οικονομία.

Ο έλεγχος των πλουτοπαραγωγικών πόρων, σύμφωνα με τον Henry Kissinger¹⁷, πρώην υπουργού εξωτερικών των ΗΠΑ, αποτελεί βασικό παράγοντα για την ανάδειξη μιας χώρας σε υπερδύναμη. Ασπάζοντας αυτήν την πεποίθηση οι ΗΠΑ, κινητοποιήθηκαν άμεσα με βασική επιδίωξη τον μελλοντικό έλεγχο τιμής του πετρελαίου.

Ο Noam Chomsky¹⁸ έχει γράψει: «Είναι ένα πρωταρχικό δόγμα της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής από τη δεκαετία του '40, ότι οι απέραντοι και ασύγκριτοι ενεργειακοί πόροι της περιοχής του Περσικού Κόλπου πρέπει να εξουσιαστούν αποτελεσματικά από τις Ηνωμένες Πολιτείες και τους συνεργάτες της, ούτως ώστε καμία ανεξάρτητη γηγενής δύναμη να μην μπορεί να έχει ουσιαστική επιρροή στη διαχείριση τους¹⁹».

4.2. ΑΦΟΡΜΕΣ

Με στόχο να σώσει το Ιράκ την οικονομία του, ύστερα από την συνεχιζόμενη τάση αύξησης τιμής του πετρελαίου από το Κουβέιτ, αποφάσισε να εκδηλώσει επιθετική ενέργεια.

Ως αφορμή αυτής της ενέργειας, παρουσίασε τον ισχυρισμό πως το Κουβέιτ κλέβει πετρέλαιο από το Ιράκ αντλώντας υπό κλίση. Ο ιρακινός λαός δεν το αμφισβήτησε και εξοργίστηκε, σε αντίθεση με την υπόλοιπη διεθνή κοινότητα.

Από την άλλη, οι ΗΠΑ χρησιμοποιώντας τον χάρτη του ΟΗΕ, καταδίκασε την ενέργεια αυτή και επιχειρηματολόγησε την κινητοποίησή της στα πλαίσια απελευθέρωσης και μόνο του Κουβέιτ, βασισμένοι στο δόγμα του Νίχον «Οι ΗΠΑ θα μετέχουν στην άμυνα και ανάπτυξη των φίλων και συμμάχων... Δε μπορούν να αναλαμβάνουν την άμυνα όλων των ελευθέρων λαών του κόσμου... Θα βοηθήσουν όπου υπάρχει κάτι το

¹⁷Henry Kissinger, *ΗΠΑ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ Ή ΗΓΕΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΗ*

¹⁸<http://www.chomsky.info/bios/2002----.htm>

<http://www.chomsky.info/bios/2001----.htm>

<http://el.wikipedia.org/wiki>

¹⁹http://www.thirdworldtraveler.com/Blum/US_Interventions_WBlumZ.html

διαφορετικό και θεωρούν ότι τις ενδιαφέρει». Αυτό σημαίνει ότι, οι στρατιωτικές δεσμεύσεις των ΗΠΑ στην υπόθεση της «ανάσχεσης»²⁰ θα βασίζονται στα μείζονα γεωστρατηγικά τους ενδιαφέροντα, και όχι απλά στο γεωγραφικό παράγοντα. Τα παραπάνω συμπληρώνονται και από τα λεγόμενα του Kissinger ο οποίος αναφέρει χαρακτηριστικά πως «Η ιστορία έχει επιβάλλει στις ΗΠΑ να διαδραματίσουν σημαντικό ρολό στην διασφάλιση της παγκόσμιας ειρήνης και ασφάλειας»²¹.

4.3. ΓΕΩΣΤΡΑΤΗΓΙΚΑ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΗΠΑ ΣΤΟ ΙΡΑΚ

Με σκοπό την εκπλήρωση των γεωστρατηγικών τους συμφερόντων στη Μέση Ανατολή, οι ΗΠΑ εκμεταλλεύτηκαν την επικρατούσα κατάσταση στο Κουβέιτ, υιοθετώντας το δόγμα Truman. Έτσι, επιδίωξαν μία δογματική με δυνατότητες άμεσης προσαρμογής στις εκάστοτε συνθήκες και καταστάσεις.

Η Μέση Ανατολή θα αποτελέσει το επίκεντρο, όχι μόνο της Αμερικής, αλλά και της Σοβιετικής Ένωσης, και άλλων ευρωπαϊκών δυνάμεων (Γαλλία, Αγγλία). Στόχος ήταν, η απώθηση της Σοβιετικής Ένωσης από τον χώρο ενδιαφέροντος και η εκμετάλλευση των υπολοίπων δυνάμεων προς όφελος των ΗΠΑ²².

Ο πόλεμος του Κόλπου (1990-91) θα γνωστοποιήσει τους στόχους των ΗΠΑ και θα ηγηθεί στην «Νέα Παγκόσμια Τάξη» και στην παγκόσμια οικονομία, με την εγγύηση της ειρήνης και της σταθερότητας στην ευρύτερη περιοχή²³²⁴.

²⁰ Το δόγμα του Νixon αποτέλεσε συνέχεια του δόγματος Truman που βασίζεται στην ανάσχεση της κομμουνιστικής απειλής. Σκοπός είναι η αποτροπή της επικράτησης του κομμουνισμού δια μέσου των αξιών της παγκοσμιοποίησης, με τα όπλα της υπερέχουσας εθνικής ισχύος και αυτά των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών.

²¹ Henry Kissinger, *ΗΠΑ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ Ή ΗΓΕΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΗ*.

²² Με αυτή την προοπτική η Αγγλία και Γαλλία πιέστηκαν από τις ΗΠΑ να αποσύρουν τα στρατεύματά τους από το Σουέζ, μετά τον πόλεμο του 1956, εις εφαρμογή σχετικού ψηφίσματος του ΣΑ/ΟΗΕ.

²³ Είναι χαρακτηριστικό ότι οι ΗΠΑ προσδιορίζουν τα εθνικά τους ενδιαφέροντα κατά τον 21^ο αιώνα, με το γενικό σκοπό της διατήρησης του ηγετικού τους ρόλου παγκοσμίως. Σε αυτό το πλαίσιο, θέτουν πολιτικό σκοπό προτεραιότητας τη διασφάλιση της ειρήνης και σταθερότητας στην περιοχή του Περσικού, για την εξασφάλιση της διακίνησης του πετρελαίου. Center of Strategic and International Studies, δελτίο Deading Series No314/1998, Foreign Policy Association, Factors that

Το 1991, υπό την προεδρία του νεώτερου Bush, οι ΗΠΑ ξεκινούν πια τους προληπτικούς πολέμους στη Μέση Ανατολή, έχοντας στο πλευρό της μόνο την Βρετανία.

4.4. ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΝΟΜΙΝΟΠΟΙΗΣΗ

Όσο αναφορά τη νομιμοποίηση της χρήση βίας στο διεθνές σύστημα, ο καταστατικός χάρτης του ΟΗΕ αποτελεί «δικλείδα ασφαλείας» αφού, καθίσταται σαφές στα άρθρα 2 (4)²⁵ και 51²⁶- δεν υπόκειται καμία τροποποίηση- ότι «η βία μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο σε περίπτωση άμυνας και όχι για την υλοποίηση νόμιμων αξιώσεων ή καθολικά αναγνωρισμένων εννοιών της δικαιοσύνης»²⁷. Πρωταγωνιστικό ρόλο έχει το Συμβούλιο Ασφάλειας, το οποίο έχει τη δικαιοδοσία να χαρακτηρίσει ποιοί απειλούν την ειρήνη ή τη διατάραξη της ειρήνης, και ποιοί εκδηλώνουν την επιθετική πράξη, νομιμοποιώντας τη χρήση εξαναγκασμού, με σκοπό τη διατήρηση και αποκατάσταση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας.

Πολύ γρήγορα όμως το Κεφάλαιο VII, το οποίο αναφέρει ρητά τα παραπάνω, κατά τη διάρκεια του Ψυχρού πολέμου, παραμερίστηκε από

Influence U.S. Policy.

²⁴ Αμερικανικά Δόγματα Ασφαλείας: από τον Μονρόε στον Μπους II. Σχης (ΠΒ) Γρυλλάκης Μιλτιάδης

²⁵ «Όλα τα μέλη στις διεθνείς τους σχέσεις, θα απέχουν από την απειλή ή τη χρήση βίας που εκδηλώνεται εναντίον της εδαφικής ακεραιότητας ή της πολιτικής ανεξαρτησίας οποιουδήποτε κράτους είτε με οποιαδήποτε άλλη ενέργεια ασυμβίβαστη προς τους σκοπούς των Ηνωμένων Εθνών». Άρθρο 2§4, Καταστατικός Χάρτης Ο.Η.Ε.

²⁶ «Καμία διάταξη αυτού του Χάρτη δεν θα εμποδίζει το φυσικό δικαίωμα της ατομικής η συλλογικής νόμιμης άμυνας σε περίπτωση που ένα μέλος των Ηνωμένων Εθνών δέχεται ένοπλη επίθεση, ως τη στιγμή που το Συμβούλιο Ασφαλείας θα πάρει τα αναγκαία μέτρα για να διατηρήσει τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια. Τα μέτρα που θα παίρνουν τα μέλη των Ηνωμένων Εθνών κατά την άσκηση αυτού του δικαιώματος της νόμιμης άμυνας θα ανακοινώνονται αμέσως στο Συμβούλιο Ασφαλείας και σε καμιά περίπτωση δεν θα θίγουν την εξουσία και την υποχρέωση που έχει το Συμβούλιο Ασφαλείας, σύμφωνα με αυτόν τον Χάρτη, να αναλαμβάνει οποτεδήποτε τη δράση που κρίνει αναγκαία για τη διατήρηση ή την αποκατάσταση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας». Άρθρο 51, Καταστατικός Χάρτης Ο.Η.Ε.

²⁷ Rosalyn Higgins, *Problems and Process, International Law We Use It*, Oxford: Clarendon Press, σελ 238.

τις πολιτικές που χρησιμοποιήθηκαν (ατομικά όπλα²⁸). Οι Ηνωμένες Πολιτείες και το Ισραήλ, παρερμήνευσαν το δικαίωμα του «αμύνεσθαι», περιλαμβάνοντας και τη χρήση βίας εκτός συνόρων με τη δικαιολογία της προστασίας των υπηκόων τους²⁹, την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας³⁰, σε συνδυασμό με την προληπτική άμυνα.

Η νομιμοποίηση του πολέμου στο Ιράκ στο Συμβούλιο Ασφαλείας, πραγματοποιήθηκε βάση του Κεφαλαίου VIII του Καταστατικού Χάρτη και των άρθρων 2§4 και 51. Με την έκδοση απόφασης 660, καταδικάστηκε η ενέργεια του Ιράκ ως παράνομη και αποφασίστηκε η απομάκρυνση των ιρακινών στρατευμάτων στο Κουβέιτ και ακολούθησαν διαπραγματεύσεις με τη Βαγδάτη. Ο Αραβικός σύνδεσμος συμφώνησε με το Συμβούλιο Ασφαλείας και κήρυξε παράνομη την εισβολή. Το Σ.Α. συνέχισε με οικονομικές κυρώσεις³¹ με παράλληλο επιτυχημένο εμπάργκο από τις ΗΠΑ με άρση του τη στιγμή που απέδιδε, κάτι που προβλημάτισε την κοινή γνώμη, καθώς η οικονομία του Ιράκ, και συνεπώς οι στρατιωτικές επιχειρήσεις³² εξαρτιόντουσαν άμεσα από το διεθνές εμπόριο.

Μετέπειτα, σε μία σπασμωδική του κίνηση, ο Χουσεΐν, συνέλαβε διπλωμάτες δυτικών χωρών ως όμηρους, χρησιμοποιώντας τους ως ανθρώπινες ασπίδες σε στρατιωτικούς στόχους. Κάτι τέτοιο, οδήγησε στη σύγκληση πάλι του Συμβουλίου Ασφαλείας και στο Ψήφισμα 664/18-8-90, το οποίο απαιτούσε, την παραίτησή του από τις πράξεις αυτές, και σε πολλά άλλα Ψηφίσματα³³. Στις 29 Νοεμβρίου 1990 οι ΗΠΑ τελικά, θα

²⁸ Ο Καταστατικός Χάρτης έχει υποστεί επεξεργασία και είχε υιοθετηθεί στη Συνδιάσκεψη του Αγίου Φραγκίσκου πριν ακόμα χρησιμοποιηθεί το ατομικό όπλο στη Χιροσίμα και στο Ναγκασάκι (6 και 9 Αυγούστου 1945). Χωρίς την παραμικρή γεωπολιτική αντίληψη του περιβάλλοντος κόσμου, μέσα στον οποίο η ένταση της ψυχροπολεμικής αντιπαλότητας εξασθενούσε, ο Reagan επικεντρώθηκε στην «ανάσχεση» της Σοβιετικής Ένωσης στο εύρος του πλανήτη, στηρίζοντας την ασφάλεια των ΗΠΑ στα πυραυλικά συστήματα ΜΧ (πολλαπλών πυρηνικών κεφαλών), στη στρατηγική αεροπορία και την «αντιπυραυλική ασπίδα» (Strategic Defence), που, υποτίθεται, θα περιήγαγαν τα πυρηνικά όπλα (του αντιπάλου) σε αχρηστία. (Ronald Reagan) <http://www.elkeda.gr/>

²⁹ Σχετικά προηγούμενα αποτελούν οι αμερικανικές στρατιωτικές επεμβάσεις στο Ιράν στη Γρανάδα και στον Παναμά και η ισραηλινή επιχείρηση στο αεροδρόμιο του Έντενμπε.

³⁰ Περίπτωση του βομβαρδισμού του ιρακινού πυρηνικού αντιδραστήρα το 1981 από την ισραηλινή αεροπορία.

³¹ Απόφαση 661, 06/08/1991

³² Πληροφορίες από την CIA ανέφεραν πως το 90% των εξαγωγών και το 97% των εισαγωγών του ΙΡΑΚ είχαν μπλοκαριστεί από το εμπάργκο: <mailto:http://www.sansimera.gr/articles/387>

³³ Όπως το 665/25-8-90, με το οποίο επιβλήθηκε ο Ναυτικός Αποκλεισμός του Ιράκ, το 670/25-9-90 για την επιβολή αεροπορικών κυρώσεων, το 666/13-9-90 για την αποστολή ανθρωπιστικής βοήθειας στο Ιράκ και στο Κουβέιτ.

πάρουν την έγκριση του ΣΑ για στρατιωτική επέμβαση δίνοντας περιθώριο στο Ιράκ να αποσύρει τα στρατεύματά του μέχρι τις 15 Ιανουαρίου 1991.

4.5. ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΝΟΜΙΝΟΠΟΙΗΣΗ

Το 1986 στις ΗΠΑ, υπήρξε μία νέα στρατηγική σχετικά με τη χρήση των Ενόπλων Δυνάμεων που πρέσβευαν στην επίτευξη των εθνικών επιδιώξεων σε όλη την υφήλιο.

Με σκοπό την ευελιξία ελέγχου των Ενόπλων Δυνάμεων, ψηφίστηκε ο νόμος Goldwater-Nichols Department of Defense Reorganization Act 1986 που αναδιοργάνωσε σε μεγάλο βαθμό το Υπουργείο Εθνικής Αμύνης. Με τον συγκεκριμένο νόμο, αυξήθηκε ο πολιτικός έλεγχος του Υπουργείου και αναβαθμίστηκε το επίπεδο στρατιωτικών συμβουλών στον Πρόεδρο και στο Εθνικό Συμβούλιο Ασφαλείας, με παράλληλη ανάθεση ξεκάθαρης ευθύνης στους επιχειρησιακούς Διοικητές και στην αναβάθμιση της αποτελεσματικότητας των στρατιωτικών επιχειρήσεων.

Στον ΥΠΑΜ ανατέθηκε η έκδοση πολιτικής³⁴ κάθε χρόνο προς τους τμηματάρχες του Υπουργείου, λαμβάνοντας υπόψη εισηγήσεις του Chairman of the Joint Chiefs of Staff (Α/ΓΕΕΘΑ) σχετικά με την πολιτική και τους στόχους της Εθνικής Ασφάλειας, την ιεράρχηση των στρατιωτικών επιχειρήσεων, και τους οικονομικούς πόρους.

Σε περίοδο τριών χρόνων, ο ΥΠΑΜ παραδίδει στον Α/ΓΕΕΘΑ μία έγγραφη αναφορά, σχετικά με εισηγήσεις για τις στρατιωτικές αποστολές. Πιο συγκεκριμένα, περιλαμβάνει αλλαγές στο πεδίο των απειλών και των τεχνολογικών, εισηγήσεις σχετικά με την σωστή αξιοποίηση όλων των κλάδων των ενόπλων δυνάμεων για αποφυγή σπαταλών.

Ο Πρόεδρος των ΗΠΑ καθορίζει την Εθνική Στρατηγική Ασφαλείας [(ΕΣΑ) National Security Strategy (NSS)]. Η Εθνική Αμυντική Στρατηγική [(ΕΑΣ) National Defence Strategy (NDS)] των ΗΠΑ, προκύπτει από την ΕΣΑ και παρουσιάζει το μακροπρόθεσμο σχεδιασμό του ΥΠΕΘΑ. Τα δυο αυτά θεσμικά κείμενα, ΕΣΑ και ΕΑΣ, παρέχουν το ευρύτερο στρατηγικό πεδίο εντός του οποίου θα χρησιμοποιηθεί η στρατιωτική ισχύς σε

³⁴ Public Law 99-433, Title VI, Sec. 102, Power and Duties of the Secretary of Defence, 1 Oct 1986

συνδυασμό με τα άλλα στοιχεία της αμερικανικής υψηλής στρατηγικής, για την εκπλήρωση των στόχων της εθνικής ασφάλειας³⁵.

Το θεσμικό κείμενο της ΕΣΑ εμπεριέχει στοιχεία που βοηθάνε το Κογκρέσο να σχηματίσει σωστή άποψη (τα ζωτικά παγκόσμια συμφέροντα των ΗΠΑ, την περιγραφή της εξωτερικής πολιτικής, τις εθνικές αμυντικές δυνατότητες, προτάσεις για τον τρόπο χρήσης πολιτικών, οικονομικών και στρατιωτικών μέσων).

Σύμφωνα λοιπόν με τα παραπάνω, την δεκαετία του '90, όταν η ΕΣΣΔ αποδυναμωνόταν υιοθετήθηκε η Περιφερειακή Στρατηγική (Regional Strategy). Απορρίφθηκε ο απομονωτισμός και προωθήθηκε η εμπλοκή των ΗΠΑ με τη χρήση στρατού σε διάφορα μέρη στον κόσμο σε συνδυασμό με την δημιουργία συμμαχιών. Η περιφερειακή στρατηγική ανακοινώθηκε από τον πατέρα Bush στη διάρκεια ομιλίας τους στο Aspen του Colorado την ημέρα που ο Σαντάμ Χουσεΐν εισέβαλε στο Κουβέιτ.

Μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, υπήρξε σημαντικός προβληματισμός στο Πεντάγωνο για το ποια στρατηγική έπρεπε να χαραχθεί σε μία περίοδο όπου διαφαίνονταν και οικονομικές δυσκολίες στο εσωτερικό των ΗΠΑ.

Το αμερικανικό ΓΕΕΘΑ, ανέθεσε στο National Defence Research Institute (NRDI) του RAND να κάνει μια μελέτη³⁶ με τα βασικότερα σημεία της να είναι τα εξής: Υπήρξε πρόβλεψη ότι η Αμερική επρόκειτο να έχει ζωτικά συμφέροντα εκτός αμερικανικής ηπείρου και ότι θα έπρεπε να τα υπερασπιστεί με στρατιωτική δύναμη, προβλέπονταν αλλαγές στο διεθνές σύστημα αφού, δεν ήταν πια διπολικό, το διεθνές σύστημα θα παρέμεινε αναρχικό με τη διάλυση της ΕΣΣΔ και θα έτεινε σ' ένα πολυπολικό σύστημα συνοδευόμενο από πολλαπλές ιδεολογικές απόψεις στον αντίποδα της διάδοσης της δημοκρατίας (εθνικισμός, ισλαμικός φονταμενταλισμός, αυταρχικός συντηρητισμός). Παρατηρήθηκε η οικονομική άνοδος Ασιατικών χωρών και η αμερικανική ανησυχία στο ενδεχόμενο διάχυσης στρατιωτικής τεχνολογίας.

Σύμφωνα με την παραπάνω μελέτη, ήταν αναγκαίο: η σωστή διαχείριση των περιφερειακών εντάσεων, η προτεραιοποίηση των

³⁵ JFSC, Publication 1, Draft, April 2009, page 2-6

³⁶ R. Kugler, US Military Strategy and Force Posture for the 21st Century: Capabilities and Requirements, National Defence Institute/RAND, 1994.

παγκόσμιων θεμάτων ασφαλείας ώστε να εξασφαλιστεί η ειρήνη και να αποφευχθούν οι αναταραχές στο διεθνές σύστημα. Η στρατιωτική αμερικάνικη δύναμη εμπλεκόταν άμεσα στην διατήρηση ασφάλειας του Διεθνούς Συστήματος και στην εσωτερική οικονομική ατζέντα³⁷ και θα αποτελούσε το θεμέλιο για πολιτική και οικονομική σύμπραξη μέσω συμμαχιών και συνεργασιών, ακόμη και με κράτη που μέχρι εκείνη την εποχή δεν ανήκαν στο ίδιο στρατόπεδο³⁸. Όλα τα παραπάνω, αποσκοπούσαν: στην αποθάρρυνση εμφανίσεως μίας παγκόσμιας δύναμης και περιφερειακών απειλών.

Η μελέτη του National Defence Research Institute (NRDI) εμπλέκει την οικονομική πολιτική μαζί με την αμυντική στρατηγική με σκοπό την ασφάλεια του Διεθνούς Συστήματος, η οποία συνάδει με την άνθηση της αμερικάνικης οικονομίας.

4.6. Η ΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΙΡΑΚ ΠΡΙΝ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ

Η επιθετική στάση του Ιράκ έναντι των γειτονικών του χωρών, επέτρεψε στις ΗΠΑ την τοποθέτηση στρατού στη Σαουδική Αραβία, με στόχο την προστασία σε παραγωγή πετρελαίου.

Παρά τις διπλωματικές προσπάθειες, το Ιράκ συνέχισε ακάθεκτο και δεν έδειξε σημάδια συμμόρφωσης. Σε μία περίοδο με έντονο το κλίμα διχασμού στις ΗΠΑ (είχε προηγηθεί ο πόλεμος στο Βιετνάμ με δυσμενή αποτελέσματα), τον Ιανουάριο του 1991 ο πρόεδρος Τζορτζ Μπους, ο πρεσβύτερος, πήρε την εξουσιοδότηση του Κογκρέσου των ΗΠΑ για ανθρωπιστική επέμβαση, με σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου Ασφαλείας.

³⁷ Η αμερικανική στρατιωτική ισχύς θα βοηθούσε στην εσωτερική οικονομική ατζέντα καθώς, από μια οικονομική συνεργασία σε παγκόσμιο επίπεδο, θα προέρχονταν ένα αρμονικότερο Διεθνές Σύστημα, θα αναπτύσσονταν περισσότερο το διεθνές εμπόριο, οι επενδύσεις, οι διακινήσεις κεφαλαίων και οι ανταλλαγές τεχνολογικών επιτευγμάτων

³⁸ R. Kugler, US Military Strategy and Force Posture for the 21st Century: Capabilities and Requirements, National Defence Institute/RAND, 1994, Summary, page XXII.

4.7. ΑΝΑΠΤΥΧΘΕΙΣΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΛΠΟ

Η αμερικάνικη στρατιωτική δύναμη και οι συμμαχικές δυνάμεις που αναπτύχθηκαν στον Κόλπο ανερχόταν σε 1.000.000 στρατιώτες, 1.820 αεροσκάφη, 3.318 τανκς, 8 αεροπλανοφόρα, μεγάλο αριθμό πολεμικών πλοίων, και με εκσυγχρονισμένα όπλα.

Από την άλλη, ο Σαντάμ διέθετε 260.000 μάχιμους άνδρες και άλλους 800.000 σε εφεδρεία, 649 αεροσκάφη και 5.000 τανκς.

Τα μέλη της αναπτυχθείσης Διεθνούς Συμμαχίας αποτελούνταν από τις: Αργεντινή, Αυστραλία, Μπαχρέιν, Μπαγκλαντές, Βέλγιο, Καναδά, Τσεχοσλοβακία, Δανία, Αίγυπτος, Γαλλία, Ελλάδα, Ιταλία, Κουβέιτ, Μαρόκο, Ολλανδία, Νέα Ζηλανδία, Νορβηγία, Ομάν, Πακιστάν, Πολωνία, Πορτογαλία, Νίγηρας, Κατάρ, Σαουδική Αραβία, Σενεγάλη, Νότιος Κορέα, Ισπανία, Τουρκία, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, Αγγλία και Η.Π.Α.. Οι Γερμανία και Ιαπωνία προτίμησαν να προσφέρουν μόνο οικονομική βοήθεια, η Ινδία αποτέλεσε αμερικάνικη ναυτική βάση, και το Ισραήλ αναγκάστηκε από τις ΗΠΑ να είναι εκτός από τη συμμαχία.

Η Ελλάδα, μετά από απόφαση του ΚΥΣΕΑ και με τις αποφάσεις υπ' αριθμό 661 και 665 του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, συμμετείχε με την Φ/Γ ΛΗΜΝΟΣ και τη Φ/Γ ΈΛΛΗ, με σκοπό την υποστήριξη της διεθνούς ασφάλειας και ειρήνης. Οι Ελληνικές Φρεγάτες σε συνδυασμό με τα διατιθέμενα ελικόπτερά τους και των ανδρών της Διοίκησης Υποβρυχίων Καταστροφών προσέφεραν υποστήριξη σε αποστολές εγγύς προστασίας, προβάλλοντας την Ελληνική Σημαία σε ξένες θάλασσες και τη Ναυτική μας παρουσία σε ξένες χώρες.

Πιο αναλυτικά, οι δυνάμεις οι οποίες αναπτύχθηκαν και το προσωπικό τους ήταν: οι Η.Π.Α. με 575.000, η Σαουδική Αραβία με 52.000 (μόνο 20-40 χιλιάδες πήραν μέρος), η Τουρκία με 50.000 (δεν πήραν μέρος στον πόλεμο), το Ηνωμένο Βασίλειο με 43.000, η Αίγυπτος με 35.000, η Συρία με 16.000, η Γαλλία με 14.663, το Κουβέιτ με 7.000, το Πακιστάν με 5.500, ο Καναδάς με 4.500, η Ισπανία με 3.000, το Μαρόκο με 2.000, το Μπαγκλαντές με 2.000, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα με 1.000, το Ομάν με 950, ο Νίγηρας με 500, το Μπαχρέιν με 200, η Τσεχοσλοβακία με 200, η Ολλανδία με 200, η Ελλάδα με 200, η Ονδούρα με 150.

4.8. Η ΚΑΤΑΙΓΙΔΑ ΤΗΣ ΕΡΗΜΟΥ

Η νύχτα της 16ης προς την 17η Ιανουαρίου του 1991 ήταν καθοριστική για την τελική έκβαση του πολέμου. Τα ξημερώματα, ελικόπτερα “Apache” των συμμάχων καταστρέφουν τις εγκαταστάσεις ραντάρ των Ιρακινών. Στη συνέχεια με «τυφλές» πια, επιχειρήσεις αεράμυνας, βομβαρδίζονται τα αεροδρόμια και οι εγκαταστάσεις, καθιστώντας την Ιρακινή αεροπορία ανίκανη να δράσει στο θέατρο των επιχειρήσεων. Παράλληλα, η Βαγδάτη βομβαρδίζεται επανειλημμένα με κατευθυνόμενους πυραύλους “Tomahawk”, σε ζωτικά σημεία. Μέσα σε μόλις επτά ημέρες, η στρατιωτική υποδομή και δύναμη του Ιράκ, είχε υποστεί μεγάλο πλήγμα.

Εν συνεχεία, ακολούθησαν χερσαίες αποστολές, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν σε διάστημα τριών ημερών και ήταν αρκετές, ώστε να αποχωρήσει ο στρατός του Ιράκ και να φτάσει 240 χιλιόμετρα από τη Βαγδάτη. Στο σημείο αυτό, ο πρόεδρος Τζορτζ Μπους κήρυξε κατάπαυση του πυρός και ο πόλεμος έλαβε τέλος (27 Φεβρουαρίου 1991).

Συνολικά, η επιχείρηση «καταιγίδα της ερήμου» διήρκεσε ένα μήνα και δέκα ημέρες. Στο τέλος της επιχείρησης και προσμετρώντας τόσο τις απώλειες του Ιράκ (25.000 νεκροί στρατιωτικοί, 100.000 άμαχοι, 75.000 τραυματίες και 63.000 αιχμάλωτοι), όσο και των συμμάχων (358 νεκροί, 776 τραυματίες, 41 αιχμάλωτοι), παρατηρήθηκαν τα εξής αποτελέσματα³⁹: η προφανής απελευθέρωση του Κουβέιτ, απώλειες και καταστροφές σε Ιράκ και Κουβέιτ, η καταπίεση του καθεστώτος του Σαντάμ Χουσεΐν σε Κούρδους και Σίιτες, ο διωγμός 400.000 ανθρώπων από το Κουβέιτ ως συνεργάτες των ιρακινών εισβολέων, κυρώσεις κατά του Ιράκ από τον ΟΗΕ, η ανύψωση αμερικανικού γοήτρου μετά την αποτυχημένη εμπλοκή στο Βιετνάμ, η εγκατάσταση μόνιμης αμερικάνικης στρατιωτικής παρουσίας στην περιοχή, το υψηλό κόστος της συνολικής επιχείρησης.

³⁹<http://www.sansimera.gr/articles/387>

«Ο τρόπος με τον οποίο τελείωσε ο πόλεμος του Κόλπου καταδεικνύει ότι οι ΗΠΑ δεν έχουν διδαχθεί από την ιστορία τους, καθώς επέτρεψαν σε ένα ολοκληρωτικά νικημένο αντίπαλο να αποφύγει το σύνολο των επιπτώσεων που θα έπρεπε να επιφέρει η πανωλεθρία του⁴⁰»

⁴⁰Henry Kissinger, *ΗΠΑ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ Ή ΗΓΕΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΗ*, σελ. 293.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

5. Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΚΛΙΝΤΟΝ

5.1. ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ '90-ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ ΡΕΥΜΑΤΑ

Στις αρχές του 1990, με την κατάρρευση του διπολικού συστήματος, έγινε εμφανής η αλλαγή στο διεθνές σύστημα. Η μοναδική που είχε τη δυνατότητα να ηγηθεί και να επιβληθεί, ήταν οι ΗΠΑ αφού, τόσο η στρατιωτική όσο και η οικονομική ισχύς τους αυξήθηκε σε σύγκριση με τις άλλες μεγάλες δυνάμεις (με εξαίρεση την Κίνα όσον αφορά τους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης).⁴¹

Κατά τη διάρκεια της μεταψυχροπολεμικής περιόδου, η εξωτερική πολιτική προσεγγίστηκε με τρία διαφορετικά ιδεολογικά ρεύματα:⁴²

Α. Ουίλσονισμός. Εμπνευσμένο από τον Αμερικανό πρόεδρο Woodrow Wilson), όπου κυριαρχούσε ο φιλελεύθερος ιδεαλισμός. Οι ουίλσονικοί πιστεύουν στην παγκόσμια ειρήνη και σταθερότητα μέσω του εκδημοκρατισμού, καθώς οι δημοκρατίες δεν πολεμούν μεταξύ τους, τη μετάδοση φιλελεύθερων ιδεών, την εξάπλωση του ελεύθερου εμπορίου, τη συλλογική ασφάλεια μέσω διεθνών θεσμών⁴³. Σύμφωνα με τους ουίλσονικούς- ουτοπιστές, τα δημοκρατικά καθεστώτα θεωρούνται φιλειρηνικά, όσον αφορά τις σχέσεις τους με άλλες δημοκρατίες και τα μη δημοκρατικά ως ταραχοποιοί της διεθνούς πολιτικής⁴⁴. Ο Κλίντον

⁴¹Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, "Οι Ευρωατλαντικές Σχέσεις και οι Αποφάσεις της ΕΕ στο Ελσίνκι για την Ευρωπαϊκή Αμυντική Ταυτότητα", *Επετηρίδα του Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων*, 2000, Αθήνα: Σιδέρης, 2000, σελ. 197-204.

⁴² Για τις τρεις παραδόσεις βλέπε Κωνσταντίνος Αρβανιτόπουλος, *Η Αμερικανική Εξωτερική Πολιτική Μετά τον Ψυχρό Πόλεμο: Ιδεολογικά Ρεύματα*, Αθήνα, Ποιότητα, 2001, σελ. 13-68. Βλέπε επίσης, Robert Art, "Geopolitics Updated: The Strategy of Selective Engagement", *International Security*, 23:3 (Winter 1998/1999), σελ. 84-88.

⁴³ Η Κοινωνία των Εθνών ήταν δημιούργημα του Woodrow Wilson

⁴⁴ John Mearsheimer, *The Tragedy of Great Power Politics*, σελ. 15-16.

ακολούθησε μία εξωτερική πολιτική με βάση την εδραίωση της ηγεμονικής θέσης των ΗΠΑ στο παγκόσμιο στερέωμα. Ο ουιλσονισμός προέρχεται, κατά βάση, από κεντροαριστερούς φιλελεύθερους⁴⁵.

Β. Τζακσονισμός. Προερχόμενο το συγκεκριμένο ιδεολογικό ρεύμα από τον πρόεδρο του 19^{ου} αιώνα Αντριου Τζάκσον, συναντώνται οι εθνικιστές που τάσσονται υπέρ του απομονωτισμού. Η τζακσονική παράδοση μεταψυχροπολεμικά, δεν υποστηρίζει τον πλήρη απομονωτισμό, όπως στη δεκαετία του 1930, αλλά την απομάκρυνση των ΗΠΑ από πολυμερείς εμπλοκές⁴⁶. Συναντάται, στα συντηρητικά στρώματα, βαθιά στο εσωτερικό της χώρας και στο ρεπουμπλικανικό κόμμα.

Γ. Ρεαλισμός. Μεταξύ των παραπάνω δύο παραδόσεων, βρίσκεται η ρεαλιστική (Χαμιλτονική) παράδοση, προερχόμενη από τους προέδρους Θίοντορ Ρούζβελτ, Ρίτσαρντ Νίξον και Αλεξάντερ Χάμιλτον. Οι ρεαλιστές από την πλευρά τους, δεν διαφωνούν με τη συμμετοχή των ΗΠΑ στους πολυμερείς θεσμούς, αλλά προωθώντας τα αμερικάνικα στρατηγικά συμφέροντα και τη διατήρηση της παγκόσμιας ισορροπίας ισχύος. Απορρίπτουν τον ουιλσονισμό και τον τζακσονισμό. Συναντάται σε κεντροδεξιά στρώματα και προέρχεται από ευρωπαϊκές πεπτοιθήσεις⁴⁷.

Κατά τη διάρκεια προεδρίας Κλίντον, η εξωτερική πολιτική κινούνταν μεταξύ τον ουιλσονισμό του προέδρου και τον τζακσονισμό του Κογκρέσου, ο οποίος παρατηρήθηκε έντονα στους νόμους που ψηφίστηκαν αυτήν την περίοδο σχετικά με οικονομικές κυρώσεις σε διάφορα κράτη, και στην άρνηση συμμετοχής σε πολυμερείς συμφωνίες.

Ωστόσο, ο ουιλσονισμός επί κυβερνήσεως Κλίντον, κυριάρχησε στην διαμόρφωση της αμερικάνικης εξωτερικής πολιτικής. Μετά τον

⁴⁵ Για κριτική ανάλυση του ουιλσονισμού βλέπε Charalambos Papatotiriou, "Realism vs. Liberal Idealism: The Yugoslav Case", Occasional Paper, *Institute of International Relations*, Athens, Panteion University, 1994. Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, "Το πρόβλημα της διεθνούς ασφάλειας και τα Ηνωμένα Έθνη", *ΕΚΟΜΕ*, Μελέτη Μ 975, Νοέμβριος 1997 (αναδημοσιευμένο στο βιβλίο του ίδιου *Ελλάδα, Νοτιοανατολική Ευρώπη και Νέο Διεθνές Σύστημα: Οι Προκλήσεις του 21^{ου} Αιώνα*, Αθήνα, ΕΚΟΜΕ/Παπαζήσης, 1999.

⁴⁶ Walter Russell Mead, "The Jacksonian Tradition and American Foreign Policy", *The National Interest*, No. 58, Winter 1999/2000.

⁴⁷ Χαρακτηριστικά παραδείγματα της αμερικανικής ρεαλιστικής σχολής κατά τον 21ο αιώνα είναι τα βιβλία του Henry Kissinger, *Does America Need a Foreign Policy?*, που αφιερώνεται σχεδόν εξ'ολοκλήρου στα προβλήματα της μεταψυχροπολεμικής εποχής, και του John Mearsheimer, *The Tragedy of Great Power Politics*, New York, W.W. Norton, 2001, που καταπιάνεται με τη μεταψυχροπολεμική εποχή κυρίως στο τελευταίο κεφάλαιο, σελ. 360-402.

εκδημενισμό της σοβιετικής απειλής, εκμεταλλεύτηκε τη θέση της στο παγκόσμιο στερέωμα και προέβη σε τέσσερις σημαντικές ανθρωπιστικές επεμβάσεις: στη Σομαλία, στην Αϊτή, στη Βοσνία και στο Κόσοβο. Βέβαια, η κυβέρνηση Κλίντον ακολούθησε μία ιδεολογική εξωτερική πολιτική, χρησιμοποιώντας τον ουιλσονισμό ως «κάλυμμα» νομιμοποίησης των παραπάνω επεμβάσεων. Αυτό αποδεικνύεται από το γεγονός, ότι ήταν επιλεκτικές, και όπως αναφέρει και ο Κίσινγκερ, όταν η ανθρωπιστική επέμβαση είναι επιλεκτική *«θα εκλαμβάνεται από τον υπόλοιπο κόσμο ως αυθαίρετη άσκηση της αμερικανικής κυριαρχίας και συν τω χρόνω ως ιδιοτελής υποκρισία»*⁴⁸. Ακόμη, έχοντας βιώσει τις τραγικές απώλειες στο Βιετνάμ, ο Κλίντον δεν ήταν διατεθειμένος να ρισκάρει⁴⁹.

5.2.ΣΟΜΑΛΙΑ 1992-1993

Η ανθρωπιστική επέμβαση στη Σομαλία, διέφερε από τις υπόλοιπες, διότι είχε αποφασιστεί επί κυβέρνηση Μπους. Το 1990, ξεκίνησε ο εμφύλιος μεταξύ των φυλών στη Σομαλία με αποτέλεσμα, ο ΟΗΕ να αποφασίσει, με την υπ' αριθμ. 751 του Απριλίου 1992, την αποστολή δυνάμεων για τον κατευνασμό της έντασης. Επιπλέον, απεστάλη και μια δύναμη Πακιστανών Στρατιωτικών, με την ονομασία UNOSOM I (United Nations Operation in Somalia). Με την υπ' αριθμ. 794/3-12-92 απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, από το Δεκέμβριο του 1992 μέχρι το Μάιο του 1993, μια νέα επιχείρηση έλαβε χώρα στη Σομαλία, η "Restore Hope", από μία Πολυεθνική Δύναμη (UNITAF – Unify Task Force) υπό τη διοίκηση του USCENTCOM. Η συγκεκριμένη επιχείρηση αποτελούνταν από 45.000 άνδρες (28.000 από την Αμερική, 17.000 από τη Σαουδική Αραβία, την Αυστραλία, το Βέλγιο, την Μποτσουάνα, τον Καναδά, την Αίγυπτο, τη Γαλλία, τη Γερμανία, τη Μεγάλη Βρετανία, την Ελλάδα, την Ινδία, το Κουβέιτ, το Μαρόκο, τη Νιγηρία, τη Νορβηγία, τη Νέα Ζηλανδία, το Πακιστάν, τη Σουηδία, την

⁴⁸ Henry Kissinger, *Does America Need a Foreign Policy?*, σελ. 416-18.

⁴⁹ Για την επιρροή του Βιετνάμ στην εξωτερική πολιτική της εποχής Κλίντον βλέπε David Halberstam, *War in a Time of Peace*, New York, Bloomsbury, 2002.

Τυνησία, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και τη Ζιμπάμπουε). Ο Κλίντον επιχείρησε να επιβάλει την ειρήνη και να δημιουργήσει κράτος, παρόλο που δεν είχε αποφασίσει κάτι τέτοιο ο ΟΗΕ. Οι οπαδοί του Οσάμα Μπιν Λάντεν αντέδρασαν και συγκρούστηκαν με αποτέλεσμα, να σκοτωθούν 18 Αμερικανοί στρατιώτες, και να προβληθεί στα ΜΜΕ το σύρσιμο ενός από αυτών. Το εσωτερικό της Αμερικής ταραχτηκε και απομακρύνθηκε μεγάλος αριθμός αμερικάνικων δυνάμεων από την Σομαλία, δείχνοντας την αδυναμία της σε τέτοιες καταστάσεις.

5.3.ΑΪΤΗ 1994

Η Αϊτή ήταν η δεύτερη ουιλσονιανή επέμβαση του Κλίντον, υπό την αιγίδα του ΟΗΕ, και στόχευε στην δημιουργία μίας υγιούς δημοκρατίας στην περιοχή. Αποτέλεσε για πρώτη φορά μία επέμβαση, μία εσωτερική πολιτική διαμάχη καθώς, οι ΗΠΑ υποστήριξαν την αριστερά που είχε ανατραπεί με πραξικόπημα, δέχοντας ο Κλίντον έντονες αντιδράσεις από το Κογκρέσο.

5.4.ΒΟΣΝΙΑ 1992-1995

5.4.1.Η στάση της Αμερικής το 1991-92

Η πτώση της σοσιαλιστικής γιουγκοσλαβικής δημοκρατίας επέφερε έντονες συγκρούσεις και συρράξεις, οι οποίες οδήγησαν στην τρίτη και τέταρτη ουιλσονιανή επέμβαση του Κλίντον. Το 1991, επί προεδρίας Μπους, δεν υπήρξε διάθεση συμμετοχής στον κατευνασμό των γεγονότων στην Γιουγκοσλαβία, και δόθηκε η ευκαιρία στην Ευρώπη, μέσω της Ε.Κ. (Ευρωπαϊκή Κοινότητα) να αναλάβει. Για πρώτη φορά η Ευρώπη – μετά το τέλος του Ψυχρού πολέμου-μπορούσε να αποδείξει από μόνη της, χωρίς τις ΗΠΑ, ότι μπορεί να τα καταφέρει. Κάτι τέτοιο δεν επετεύχθη, και ακολούθησαν οι αιματοχυσίες στον κροατικό πόλεμο του 1991 και στον βοσνιακό πόλεμο του 1992-1995. Αυτά, ξεσήκωσαν την δυτική κοινή γνώμη για το μέλλον της Ευρώπης, σε αντίθεση με την αισιοδοξία που είχε

γεννήσει το αναίμακτο τέλος του Ψυχρού Πολέμου. Πάραυτα, ο πρόεδρος Μπους δεν ήταν διατεθειμένος να στείλει στρατεύματα σε έναν ανταρτοπόλεμο, από τη στιγμή που δεν εξυπηρετούσε βαρυσήμαντα αμερικανικά συμφέροντα.⁵⁰

5.4.2. Εσωτερική- εξωτερική νομιμοποίηση

Ο Κλίντον, ύστερα από επανειλημμένες πολιτικές πιέσεις από την κεντροαριστερά και τους πολίτες, αποφάσισε την στρατιωτική επέμβαση στην Αϊτή. Το 1992, το NATO ενεπλάκη στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη, μετά τον τετραετή πόλεμο που ξέσπασε με την διάλυση της Γιουγκοσλαβίας, στο τέλος του ψυχρού πολέμου. Τον Ιούλιο του 1992, το NATO ενεπλάκη στην πρώην Γιουγκοσλαβία σε εκτέλεση των αποφάσεων υπ' αριθ. 713, 757 και 781 του ΟΗΕ με την επιβολή εμπάργκο όπλων, την επιβολή ζώνης απαγόρευσης πτήσεων και την επιβολή κυρώσεων στην πρώην Γιουγκοσλαβία. Η πρώτη στρατιωτική εμπλοκή του NATO, έλαβε χώρα τον Φεβρουάριο του 1994 με την κατάρριψη τεσσάρων αεροσκαφών, τα οποία παραβίασαν την ζώνη απαγόρευσης πτήσεων.

5.4.3. Η στρατηγική των ΗΠΑ – NATO

Η στρατηγική που υιοθετήθηκε από τις ΗΠΑ, ήταν αποτελεσματική και τερμάτισε τον βοσνιακό πόλεμο δίχως σημαντικές αμερικάνικες απώλειες. Με επιτυχία κατάφερε να δημιουργήσει μία κροατομουσουλμανική συμμαχία, η οποία επιτιθόταν στις σερβοβοσνιακές δυνάμεις τον Αύγουστο και το Σεπτέμβριο του 1995. Επιπλέον, οι ΗΠΑ ενίσχυαν τους Κροάτες και τους Μουσουλμάνους με την προσέλευση ισλαμιστών εθελοντών και όπλων από το Ιράν και την Αλ Κάιντα⁵¹. Ακόμη, το NATO εκμεταλλεύτηκε την αεροπορική του υπεροχή, εξαναγκάζοντας τους Σέρβους να υποχωρήσουν, κατέχοντας μονάχα το 49% του εδάφους της Βοσνίας. Η επιτυχής παρέμβαση του NATO ολοκληρώθηκε με την

⁵⁰ Για εκτενέστερη ανάλυση της αμερικανικής πολιτικής επί προεσβύτερου Μπους στη Γιουγκοσλαβική κρίση βλέπε το βιβλίο Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, *Τα Βαλκάνια Μετά το Τέλος του Ψυχρού Πολέμου*, Αθήνα, Παπαζήσης, 1994, κεφ. 4.

⁵¹ Marcia C. Kurop, "Al Qaeda's Balkan Links", *Wall Street Journal-Europe*, 1 /11/2001.

υπογραφή της Συνθήκης του Ντέιτον, όπου και αποφασίστηκε η ειρήνευση της Βοσνίας. Έτσι, το Δεκέμβριο του 1995, μετά την υπ' αριθμόν 1031 απόφαση του ΣΑ του ΟΗΕ, αναπτύχθηκε η υπό ΝΑΤΟϊκή διοίκηση Δύναμη Επιβολής Ειρήνης (IFOR) για την εφαρμογή των στρατιωτικών πτυχών της Ειρηνευτικής Συμφωνίας Ντέιτον και αντικαταστάθηκε ένα χρόνο αργότερα από την ΝΑΤΟϊκή Δύναμη Σταθεροποίησης (SFOR). Η SFOR βοήθησε να διατηρηθεί ένα ασφαλές περιβάλλον και να διευκολυνθεί η ανασυγκρότηση της χώρας μετά τον πόλεμο του 1992-1995⁵².

5.5. ΚΟΣΟΒΟ 1999

5.5.1. Ο δρόμος προς την επέμβαση

Η επέμβαση στο Κόσοβο, ήταν η τέταρτη και τελευταία επί προεδρίας Κλίντον. Ύστερα από τον Περσικό κόλπο, αποτέλεσε τη δεύτερη μεγαλύτερη αμερικανική στρατιωτική επιχείρηση. Όλα ξεκίνησαν τον Φεβρουάριο του 1998, όταν ο Αλβανικός Απελευθερωτικός Στρατός του Κόσοβο (ΑΣΚ) ξεκίνησε ένοπλη εξέγερση εναντίον της Σερβίας για την απόσχιση του, κάτι που δεν ήταν δυνατό καθώς, δεν ήτο ομόσπονδη δημοκρατία⁵³. Αρχικά, ο Κλίντον εναντιώθηκε στο ΑΣΚ, αφού, όπως είπε χαρακτηριστικά ο πρέσβης Ρόμπερτ Γκέλμπαρντ, αποτελεί «χωρίς καμία αμφιβολία τρομοκρατική οργάνωση»⁵⁴. Το καλοκαίρι του 1998, οι Σέρβοι έδρασαν αποφασιστικά με άμεσες στρατιωτικές ενέργειες και εκδιώχθηκαν 200.000 Αλβανοί από τα σπίτια του αποκόβοντας το ΑΣΚ από τους ομογενείς τους και τη πιθανή στήριξη που θα τους παρείχαν. Σε αυτό το

⁵²http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_52122.htm

⁵³ Από τη σκοπιά της διεθνούς νομιμοποίησης η διάλυση της Γιουγκοσλαβίας στηρίχθηκε στο γεγονός, ότι η σοσιαλιστική ομοσπονδία είχε συνταγματικά την μορφή της ομοσπονδιακής ένωσης κυρίαρχων κρατών. Όταν η ένωση κλονίστηκε, η διεθνής κοινότητα αναγνώρισε την κάθε ομόσπονδη δημοκρατία ως ανεξάρτητο κράτος, εφόσον είχε προηγηθεί πλειοψηφία υπέρ της ανεξαρτησίας σε δημοψήφισμα. Το Κόσοβο είναι μέρος της Σερβίας και δεν υπόκειται στη διαδικασία αυτή. Richard Caplan, "International Diplomacy and the Crisis in Kosovo", *International Affairs* (The Royal Institute of International Affairs) 74/4 (October 1998) σελ. 747-48.

⁵⁴ Henry Kissinger, *Does America Need a Foreign Policy?*, σελ. 426.

σημείο η πολιτική Κλίντον πήρε άλλο δρόμο καθώς, γινόταν προφανές ότι ο Μιλόσεβιτς είχε βλέψεις αλλαγής δημογραφίας στην περιοχή ενδιαφέροντος.

Το 1999, στο Ραμπουγιέ και στο Παρίσι τον Φεβρουάριο και Μάρτιο, η Αμερική έδειξε ότι έχει τη διάθεση για μία ειρηνική λύση. Οι Σέρβοι, φοβούμενη πια το ΝΑΤΟ, δέχτηκαν να δώσουν σημαντικά δικαιώματα αυτοκυβέρνησης των Αλβανών του Κόσοβο, με την προϋπόθεση, να μην αμφισβητείται η σερβική κυριαρχία. Όμως, οι προσπάθειες της αμερικανικής διπλωματίας επέφεραν αντίθετα αποτελέσματα και οδήγησαν στη ρήξη ψάχνοντας μία ενδιάμεση λύση και με το παράρτημα βάσει του οποίου τα νατοϊκά στρατεύματα επιτήρησης θα είχαν το δικαίωμα της «ελεύθερης και απεριόριστης πρόσβασης διαμέσου της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας»⁵⁵. Όπως ήταν αναμενόμενο, οι Σέρβοι αντέδρασαν, καθώς θεώρησαν ότι παραβιάζεται η κρατική τους κυριαρχία, κάτι που άνοιξε τον δρόμο για την επέμβαση του ΝΑΤΟ. Αυτή η συμφωνία, κατά τη γνώμη του πρώην Υπουργού Εξωτερικών της Βρετανίας Λόρδου Κάρινγκτον, σήμαινε ότι «θα επέτρεπε στο ΝΑΤΟ να χρησιμοποιεί τη Σερβία ως μέρος της Νατοϊκής οργάνωσης»⁵⁶. Επίσης, σύμφωνα με τον Κίσινγκερ, οι όροι αυτοί «ισοδυναμούσαν με επιμονή στον πόλεμο από μέρους μιας ομάδας εθνών, που είχαν αιτιολογήσει την ένωσή τους ως καθαρά αμυντική»⁵⁷.

5.5.2. Το πρώτο στάδιο της επέμβασης - Οι πρώτοι βομβαρδισμοί

Η κυβέρνηση Κλίντον, αρχικά, θεώρησε ότι, Μιλόσεβιτς θα υποχωρούσε ύστερα από μερικούς βομβαρδισμούς και για αυτό τον λόγο, προχώρησε στην επέμβαση στο Κόσοβο. Αρχικά, στόχοι ενδιαφέροντος αποτέλεσε η σερβική αεράμυνα, μετέπειτα με έξυπνο τρόπο ο Μιλόσεβιτς προχώρησε στη στρατηγική της διασποράς. Μετά από τρεις βδομάδες ο Μιλόσεβιτς αντί να καμφθεί το ηθικό του, αντιθέτως εκδίωξε αποτελεσματικά 800.000 Αλβανούς από το Κόσοβο, οι οποίοι

⁵⁵ *Interim Agreement for Peace and Self-Government in Kosovo*, Appendix B, paragraph 8.

⁵⁶ Michael MccGwire, "Why did we bomb Belgrade?", *International Affairs* (The Royal Institute of International Affairs) 76/1 (1 January 2000) σελ. 14.

⁵⁷ Henry Kissinger, *Does America Need a Foreign Policy?*, σελ. 428. Βλέπε επίσης Michael Mandelbaum, "A Perfect Failure", *Foreign Affairs* 78/5 (Sept.-Oct. 1999) σελ. 4.

μετακινήθηκαν προς την Αλβανία και τα Σκόπια. Ο Κλίντον συνέχισε να μην επιθυμεί να θυσιάσει στρατιωτικό προσωπικό γνωρίζοντας μάλιστα, πως οι Σέρβοι διέθεταν πυραύλους εδάφους-αέρος. Έτσι, διέταξε τα νατοϊκά βομβαρδιστικά να επιχειρούν άνω των 15.000 ποδιών, κάτι που δεν βοήθησε ιδιαίτερα στην εξάλειψη των διάσπαρτων σερβικών στρατιωτικών δυνάμεων στο Κόσοβο⁵⁸. Το NATO δεν ήταν έτοιμο να αποτύχει στα μάτια της κοινής γνώμης και συνέχισε σε μεγαλύτερο βαθμό τους βομβαρδισμούς.

5.5.3. Η νομιμοποίηση της επέμβασης

Ο δρόμος της νομιμοποίησης της επέμβασης άνοιξε όταν, ο Μιλόσεβιτς προχώρησε σε εθνοκάθαρση και τον διωγμό 800.000 Αλβανών από το Κόσοβο. Όλα αυτά οδήγησαν στον συγκλονισμό της κοινής γνώμης, η οποία δεν αλλαξοπίστησε με τους συνεχόμενους βομβαρδισμούς του NATO και τις παράπλευρες απώλειες. Ο Μιλόσεβιτς θα μπορούσε να φερθεί πιο έξυπνα, να είχε αποφευχθεί η εθνοκάθαρση, και η κοινή γνώμη να επικεντρωνόταν ενάντια του NATO με αποτέλεσμα την απομάκρυνση του από την περιοχή⁵⁹. Τα κράτη, τα οποία υποστήριζαν την επέμβαση, στηρίχθηκαν κυρίως στις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας για το Κόσοβο που λήφθηκαν βάσει του Κεφαλαίου VII του Χάρτη και τη παραβίασή τους από τη Γιουγκοσλαβία, καθώς επίσης και στην ανάγκη να αποφευχθεί μια «ανθρωπιστική καταστροφή»⁶⁰.

Στον αντίποδα, η Ρωσία, η Κίνα, η Γιουγκοσλαβία, η Κούβα, η Ουκρανία, η Ναμίμπια και η Ινδία δεν υποστήριξαν την επέμβαση του NATO. Σε αυτό το σημείο, πρέπει να σημειωθεί ότι, η πρόταση της Ρωσίας για απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας να καταδικάζει την ενέργεια του

⁵⁸Barry R. Posen, "The War for Kosovo: Serbia's Political-Military Strategy", *International Security* 24/4 (Spring 2000) σελ. 39-84. Daniel L. Byman, & Matthew C. Waxman, "Kosovo and the Great Air Power Debate", *International Security* 24:4 (Spring 2000).

⁵⁹ Harry Papasotiriou, "The Kosovo War: Kosovar insurrection, Serbian retribution and NATO intervention", *Journal of Strategic Studies*,

⁶⁰Βλ. για παράδειγμα τη δήλωση του βρετανού Υπουργού Εξωτερικών στις 25 Μαρτίου 1999...: "the use of force...can be justified as an exceptional measure in support of purposes laid down by the UN Secretary, but without the Council's express authorisation, where that is the only means to avert an immediate and overwhelming catastrophe", "Kosovo: House of Commons Foreign Affairs Committee 4th Report, June 2000", *ICLQ*, 2000/3, σελ. 876.

NATO ως παράνομη απορρίφθηκε με 12 ψήφους κατά και μόνο τρεις υπέρ (Ρωσία, Κίνα, Ναμίμπια)⁶¹.

5.5.4. Η συνέχεια της επέμβασης και το τέλος των βομβαρδισμών

Οι βομβαρδισμοί διήρκησαν συνολικά 78 ημέρες, με τον Μιλόσεβιτς να υποχωρεί εντέλει στις αρχές Ιουνίου του 1999, με την μετέπειτα μόνιμη παρουσία ειρηνευτικής δύναμης του ΟΗΕ στο Κόσοβο. Με την απόφαση 1244 του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ (10 Ιουνίου του 1999) ο πόλεμος έλαβε τέλος. Ακόμη, εγκαθιδρύθηκε η αποστολή των Ηνωμένων Εθνών για την προσωρινή διοίκηση του Κοσσυφοπεδίου (UNMIK). Η παρουσία του NATO στην περιοχή, κρίθηκε ως παράνομη αφού, δεν είχε τη σύμφωνη έγκριση του ΟΗΕ, και δεν προβλεπόταν η χρήση στρατιωτικών ενεργειών σε περιπτώσεις ανθρωπιστικής βοήθειας και ανάγκης. Τον Ιούνιο του 1999 εγκαταστάθηκε στο Κόσοβο η νατοϊκή δύναμη KFOR (KosovoForce)⁶². Στις 17 Φεβρουαρίου του 2008, με ανακοίνωση της Βουλής του Κοσσυφοπεδίου, ανακηρύχθηκε μονομερώς η ανεξαρτησία της από τη Σερβία, με την τελευταία να καταδικάζει μία τέτοια Απόφαση και να απευθύνεται στον ΟΗΕ. Σήμερα, αρκετές χώρες-μέλη του ΟΗΕ αναγνωρίζουν την ανεξαρτησία του Κοσσυφοπεδίου⁶³.

5.5.5.Αξιολόγηση πολιτικής των ΗΠΑ

Ο Κλίντον, ακολούθησε μία ουίλσονική εξωτερική πολιτική, η οποία χαρακτηριζόταν από πολυάριθμες επεμβάσεις. Εκμεταλλεύτηκε την διπλωματία για να νομιμοποιήσει τις επεμβάσεις του, οι οποίες δεν είχαν πάντα το επιθυμητό αποτέλεσμα καθώς, η παρουσία των ΗΠΑ στις περιοχές έντασης πυροδοτούσαν περαιτέρω συγκρούσεις των τοπικών πληθυσμών συνοδευόμενες από εθνικιστικές αντιλήψεις (Κόσοβο, Βοσνία). Από την άλλη, μετά την αδυναμία της Ευρώπης να ελέγξει την κατάσταση στη Γιουγκοσλαβία και μετέπειτα η δυναμική παρουσία των

⁶¹UN Doc. S/1999/328.

⁶²<http://eur-lex.europa.eu> (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000D0140:EL:HTML>)

⁶³ <https://el.wikipedia.org/wiki>

ΗΠΑ, έδειξε σε όλο τον κόσμο ότι υπερέχει στρατιωτικά και τεχνολογικά (έξυπνες βόμβες μεγάλης ακρίβειας, δορυφόροι) και ήταν σε θέση να πλήξει οποιοδήποτε σημείο του πλανήτη με ακρίβεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

6. Η ΑΛΛΑΓΗ ΤΟΥ ΑΜΥΝΤΙΚΟΥ ΔΟΓΜΑΤΟΣ

6.1. Η ΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΗΠΑ ΣΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΕΩΣ ΤΟ 2001

Τη δεκαετία του '80, οι ΗΠΑ αναλαμβάνουν ηγετικό ρόλο στο διεθνές πρόβλημα της τρομοκρατίας, το οποίο αποτελούσε και θέμα όχι μόνο εσωτερικής, αλλά και διεθνούς ασφάλειας.

Αρχικά, όταν ο πρόεδρος Ρέιγκαν βρισκόταν στο τιμόνι της κυβερνήσεως (1981-89), επιχείρησε να αναπτύξει στρατιωτικά μέσα, με σκοπό την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας. Εντέλει, το 1983, διατυπώθηκε το δόγμα Ρέιγκαν- στον αντίποδα του δόγματος Τρούμαν- το οποίο ανέφερε ότι, οι ΗΠΑ είναι διατεθειμένη να προσφέρει σε οποιαδήποτε χώρα, η οποία απειλείται από εσωτερικό ή εξωτερικό εχθρό (πολιτική ανασχεσης). Με αφορμή την υιοθέτηση του συγκεκριμένου δόγματος, οι ΗΠΑ απέκτησαν μία πιο επιθετική στάση χρηματοδοτώντας τους αντικομμουνιστές και τους μουτζαχεντίν του Αφγανιστάν για να συνεχίσουν τον πόλεμο κατά των εισβολέων σοβιετικών.

Αφού υποχώρησαν οι Σοβιετικοί από το Αφγανιστάν, οι Αμερικανοί σταμάτησαν να παρέχουν την οικονομική βοήθεια που απαιτούνταν, με σκοπό την ανασύσταση των τοπικών υποδομών (κέντρα εκπαίδευσης), με αποτέλεσμα οι Αφγανοί να την αναζητήσουν από κάποιους οπλαρχηγούς, όπως ο Μπιν Λάντεν.

Αποτέλεσμα των παραπάνω, ήταν η αποδυνάμωση ελέγχου των ΗΠΑ στην ευρύτερη περιοχή, και η παράδοση ελέγχου στην Πακιστανική στρατιωτική υπηρεσία πληροφοριών. Έτσι, δημιουργήθηκε μία ισλαμική τρομοκρατία με ανεβασμένο ηθικό, άρτια εκπαίδευση και έντονη ιδεολογική φόρτιση. Οι "Αφγανοί", άρτια πια εκπαιδευμένοι, πολέμησαν

ενάντια στο κομμουνιστικό καθεστώς της Καμπούλ⁶⁴, άλλοι συμμετείχαν στην Βοσνία και στην Τσετσενία, με μεγάλες πιθανότητες εμπλοκής στις τρομοκρατικές επιθέσεις που έγιναν στην Μόσχα και σε άλλα σημεία της Ρωσικής επικράτειας⁶⁵.

Η πολιτική ανάσχεσης των ΗΠΑ συνεχίστηκε, όταν την 15η Απριλίου 1986 βομβαρδίστηκαν σπίτια και στρατηγεία του Καντάφι, στην Τρίπολη, τη Βεγγάζη με τη δικαιολογία στα πλαίσια μίας ευρύτερης στρατιωτικής επιχείρησης, με παράλληλη έκφραση της ανησυχίας της Ευρώπης για πιθανότητες κλιμάκωσης εντάσεων στην περιοχή. Οι τρομοκρατικές ενέργειες δεν σταμάτησαν, αντιθέτως σημειώθηκαν τις επόμενες μέρες άλλες πέντε σε αντίποινα των αμερικάνικων βομβαρδισμών. Οι βομβαρδισμοί των ΗΠΑ στη Λιβύη, σύμφωνα με τα παραπάνω, δεν είχαν το αναμενόμενο αποτέλεσμα εκφοβισμού των τρομοκρατών. Σε αυτό το σημείο, έγινε κάτι που διέσωσε λίγο την κατάσταση και επέφερε καλύτερα αποτελέσματα από τους βομβαρδισμούς, περίπου εκατό ύποπτοι διπλωμάτες της Λιβύης απελάθηκαν από ευρωπαϊκά κράτη, αποστερώντας έτσι την τρομοκρατία από συγκεκριμένους συνεργούς.

Η τρομοκρατία αρχίζει να γίνεται αισθητή στο εσωτερικό της Αμερικής προεδρίας Κλίντον (1992 - 2000). Η Αλ- Κάιντα αυτό το διάστημα παρουσίαζε μία συνεχόμενη ανάπτυξη των δυνάμεών της. Η πρώτη επίσημη επίθεση της Αλ - Κάϊντα έλαβε χώρα την 29 Δεκεμβρίου 1992, λίγο πριν αναλάβει επίσημα τα καθήκοντά του ο πρόεδρος Κλίντον, και ήταν βομβιστική ενέργεια κατά αμερικανών στρατιωτών στην Υεμένη. Μετέπειτα, ακολουθεί η βομβιστική επίθεση στο παγκόσμιο κέντρο Εμπορίου (23 Φεβρουαρίου 1993), και τέλος, οι επιθέσεις στις αμερικανικές πρεσβείες στην Κένυα και στην Τανζανία (7 Αυγούστου 1998) με πολλαπλά θύματα. Οι ΗΠΑ ανέλαβαν άμεσα δράση με νομικά, στρατιωτικά και διπλωματικά μέσα, και τον Αύγουστο του 1998 οι ΗΠΑ εκτοξεύουν πυραύλους κατά στόχων στο Σουδάν και το Αφγανιστάν, συνοδευόμενο από αντίστοιχο διάταγμα (υπ' αριθμό. 12947) του προέδρου Κλίντον. Το συγκεκριμένο διάταγμα προέβλεπε το πάγωμα όλων των

⁶⁴ Ρολάν Ζακάρ, *Οσάμα Μπιν Λάντεν μυστικός φάκελος*, Εκδόσεις Καστανιώτη Αθήνα 2001

⁶⁵ Συλλογική συγγραφή, *Η τρομοκρατία και η κοινωνία των πολιτών*, Εκδόσεις Μεταίχμιο Αθήνα 2002.

περιουσιακών στοιχείων του Οσάμα Μπιν Λάντεν και απαγορευόταν κάθε δολοφονία με αυτόν και με τους άλλους καταζητούμενους τρομοκράτες⁶⁶.

Το 1998 παρατηρείται στις ΗΠΑ μία έντονη αλλαγή στην ιεραρχία στρατιωτικών αποφάσεων για αποτελεσματικότερη ευελιξία και αντιμετώπιση της τρομοκρατίας τόσο στην ενδοχώρα, όσο και σε ολόκληρη την υφήλιο. Η στρατηγική έτσι των ΗΠΑ εστιάζει σε ενδεχόμενες περιφερειακές και διεθνείς απειλές, στη διάδοση τεχνολογίας και στην ανάπτυξη κατασκοπευτικών κέντρων.

6.2.Η ΠΡΟΕΔΡΙΑ GEORGE W. BUSH

Όντας στο τιμόνι της προεδρίας στις αρχές του 21ου αιώνα ο George W. Bush, αυτός και οι ακόλουθοί του ως νεοσυντηρητικοί, επιδιώκουν την επιβολή μιας αμερικανικής ηγεμονίας σε ολόκληρο τον κόσμο. Μετά το τέλος του Ψυχρού πολέμου, δεν υπήρχε μία ξεκάθαρη απειλή και προτεραιότητα είχε η ανασύλωση των κοινωνιών που παρέσυρε ο πόλεμος.

Το 1989 ο ιστορικός του πολέμου Martin Van Creveld έγραψε: *«Όποιος έχει αυτιά για να ακούσει, ας ακούσει: η κραυγή Lucifer anteportas αντηχεί ήδη και νέες μορφές πολέμου απειλούν να τερματίσουν τον εύθραυστο πολιτισμό μας»*.⁶⁷ Θα έλεγε κάποιος ότι, ήταν σαν μία προειδοποίηση για αυτό που θα ακολουθούσε.

Η κυβέρνηση Μπους χαρακτηριζόταν από την αρχή ως τζακσονική. Αποχώρησε από το Πρωτόκολλο του Κιότο, ανέπτυξε την εσωτερική αεράμυνα της χώρας με ακολουθόμενες αντιδράσεις Κίνας και Ρωσίας, και τέλος, αποχώρησε από τη συνθήκη ABM (περιορισμοί των αντιπυραυλικών συστημάτων) του 1972 που προέβλεπε τους περιορισμούς των πυραυλικών συστημάτων. Ωστόσο, χάρις στον ρεαλιστή υπουργό εξωτερικών Κόλιν Πάουελ, μετρίασε τις τζακσονικές πεποιθήσεις της κυβερνήσεως, διαφυλάσσοντας έτσι τα μελλοντικά συμφέροντα της χώρας.

⁶⁶Γιόνα Αλεξάντερ και Μάικλ Σ. Σουήτναμ, *Οσάμα Μπιν Λάντεν. Η οργάνωση Αλ - Κάϊντα και τα πλοκάμια της*, Εκδόσεις Ι. Φλώρος Αθήνα 2001.

⁶⁷Martin Van Creveld, *Technology and War*, New York, The Free Press, 1989, σελ. 296.

6.3.Η ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΗΠΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 11^Η ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

Μετά την επίθεση στους δίδυμους πύργους, οι ΗΠΑ κινητοποιήθηκαν άμεσα και προχώρησαν σε σύναψη διεθνών συμμαχιών, με σκοπό την εξάλειψη της διεθνούς τρομοκρατίας (ακόμα και με τη Ρωσία και την Κίνα οι διμερείς σχέσεις βελτιώθηκαν). Η εξωτερική πολιτική άλλαξε σταυροδρόμι και έπεσαν στο τραπέζι εκφράσεις όπως, προληπτικός πόλεμος, πόλεμος κατά της τρομοκρατίας και αποκατάσταση της ειρήνης στο Αφγανιστάν. Μόλις ένα 24ωρο μετά, ενεργοποιήθηκε το άρθρο 5 στο πλαίσιο της συλλογικής ασφάλειας. Σύμφωνα με αυτό, παρόμοιες επιθέσεις θα θεωρούνται ως απειλή σε όλες τις χώρες του ΝΑΤΟ, το οποίο με τη σειρά του θα εμπλέκεται ενεργά. Ο ΟΗΕ και το Συμβούλιο Ασφαλείας στηρίζει τις ΗΠΑ μέσω αποφάσεων και ψηφισμάτων.

Η 11^η Σεπτέμβρη 2001, ήταν μία καθοριστική ημερομηνία για τις διεθνείς σχέσεις και αλλαγές στο παγκόσμιο σύστημα, και για τη δημιουργία ερωτημάτων σχετικά με την αναίτια επίθεση. Επηρέασε την ψυχολογία και το ηθικό όλου του κόσμου αφού, η τρομοκρατία έπληξε στόχους που θεωρητικά ήταν ασφαλής παρασύροντας άμαχο πληθυσμό⁶⁸. Η αντίληψη ότι, ο δυτικός κόσμος ήταν απροστάτευτος κ επιρρεπής, επικράτησε σε όλη την υφήλιο. Η Ευρώπη με τη σειρά της δείχνει ξαφνιασμένη, και οι ΗΠΑ, για πρώτη φορά, προετοιμάζουν μία στρατηγική ολοκληρωτικού πολέμου κατά της τρομοκρατίας⁶⁹.

Μετά την 11η Σεπτεμβρίου 2001 δεν υπήρχε αμφιβολία ότι, η νέα παγκόσμια απειλή είναι η τρομοκρατία και πρέπει να αντιμετωπιστεί άμεσα μέσω της πρόληψης⁷⁰.

Προτεραιότητα τώρα του προέδρου Μπους ήταν, η διασφάλιση της παγκόσμιας ειρήνης και ασφάλειας προωθώντας την αμερικάνικη ιδεολογία. Πιο συγκεκριμένα οι επιθυμητοί στόχοι ήταν οι εξής: η διάδοση της ελευθερίας και της δικαιοσύνης σε ξένα κράτη, η δημιουργία

⁶⁸PascalBoniface, *Οι Πόλεμοι του αύριο*, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης, 2004, σελ. 112.

⁶⁹ChristianEnglishandFrédéricThibaud, *Η ημέρα που σημάδεψε τον 21ο αιώνα*, Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκης, Αθήνα, 2001, σελ. 98 και Παναγιώτης Παναγιωτόπουλος, *Το Γεγονός. Βαναυσότητα, Πόλεμος και Πολιτική μετά την 11η Σεπτεμβρίου*, Αθήνα: Εκδόσεις Βιβλιόραμα, 2003,σελ. 20-25, 31.

⁷⁰Μαίρη Μπόση, *Περί ορισμού της τρομοκρατίας*, Εκδόσεις Π. Τραυλός, σελ. 72-77, 86-90.

συμμαχιών με σκοπό την πρόληψη της τρομοκρατίας, η καταστροφή των τρομοκρατικών δικτύων και συνεπώς των ηγετών τους, η σύμπραξη και η συνεργασία με άλλα κράτη για την αποκλιμάκωση περιφερειακών εντάσεων και την ευκολότερη νομιμοποίηση πιθανών επεμβάσεων, η απαγόρευση εχθρών να απειλούν την Αμερική ή τους συμμάχους της, η προώθηση μίας νέας αναπτυσσόμενης οικονομικής πολιτικής με βάση την ανοικτή αγορά και το ελεύθερο εμπόριο ελέγχοντας έτσι άλλα κράτη, και τέλος, η αναδιοργάνωση των Υπηρεσιών Ασφαλείας της Αμερικής, ώστε να ανταπεξέλθουν προκλήσεις του 21^{ου} αιώνα μέσω ενίσχυσης του συστήματος πληροφοριών και μυστικών υπηρεσιών.

Παρόλα αυτά, δεν γίνεται να μην λαμβάνεται υπόψη, οι δυσκολίες, με τις οποίες έρχεται αντιμέτωπη η υψηλή στρατηγική των ΗΠΑ, που χαρακτηρίζεται πιο πολύ ως χαμιλτονική, δίνοντας έμφαση στην παγκοσμιοποίηση ως παράγοντα εδραίωσης της αμερικανικής επιρροής. Αυτές οι δυσκολίες είναι, η περιφερειακή αστάθεια που κυριαρχεί, ο κίνδυνος πολέμου με όπλα μαζικής καταστροφής και ο κίνδυνος ανατροπής πολιτικής του εκδημοκρατισμού.

Για να εκπληρωθούν οι στόχοι της στρατιωτικής στρατηγικής- η οποία παίζει καθοριστικό ρόλο στην ηγετική θέση που λαμβάνουν οι ΗΠΑ- με γνώμονα την σταθερότητα και την εξάλειψη επικίνδυνων συμπεριφορών, απαιτείται η εμπλοκή των ΗΠΑ από τον καιρό ειρήνης, η πρόληψη συγκρούσεων και η διεξαγωγή πολεμικών επιχειρήσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

7. Η ΑΜΕΣΗΜΠΛΟΚΗ ΤΟΥ ΝΑΤΟ ΣΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΣΚΗΝΗ

Ύστερα από την τρομοκρατική επίθεση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, ενεργοποιήθηκε -για πρώτη φορά στα πενήντα χρόνια- το άρθρο 5 σχετικά με την συλλογική άμυνα έναντι μίας ένοπλης επίθεσης. Αυτό αποτέλεσε και την αφορμή περί εισβολής των ΗΠΑ στο Αφγανιστάν με στρατιωτικά μέσα στα πλαίσια της συμμαχίας και τη νέα στρατηγική αντιμετώπισης της τρομοκρατίας.

Η παραπάνω συμμαχία, είχε προβλεφθεί και στη σύνοδο κορυφής στην Ουάσιγκτον το 1999: «..Μια συμμαχία μεγαλύτερη, πιο ικανή , πιο ευέλικτη.....και ικανή να αναλάβει νέες αποστολές περιλαμβάνοντας συμμετοχή σε αποτροπή συγκρούσεων και συμμετέχοντας ενεργά σε διαχείριση κρίσεων...». Μέχρι αυτό το έτος, η βορειοατλαντική συμμαχία, είχε παραμείνει εντός της ευρωπαϊκής επικράτειας. Μετά όμως, τα δεδομένα άλλαξαν λόγω νέων απειλών και απαιτούνταν η συνδρομή του ΝΑΤΟ εκτός Ευρώπης, συνοδευόμενο με τα νέα τεχνολογικά μέσα στο πεδίο του στρατού, συμβατά πάντα, με την αντίστοιχη τεχνογνωσία των ΗΠΑ, η οποία ήταν και η πιο ανεπτυγμένη για να αντιμετωπιστεί η απειλή πιο γρήγορα και αποτελεσματικά στα πιο μακρινά σημεία της υφηλίου.

Χαρακτηριστικά ο Πρόεδρος της Τσεχίας Βάκλαβ Χάβελ είχε δηλώσει : «...η Συμμαχία πρέπει να καθορίσει επακριβώς το ρόλο που θέλει να παίξει στη παγκόσμια εκστρατεία κατά της τρομοκρατίας, η Σύνοδος της Πράγας θα πρέπει να επανεξετάσει τον τρόπο που το ΝΑΤΟ θα επιχειρεί. Ακόμη περισσότερο θα πρέπει να ξεκινήσει ένας ακόμη περισσότερο ριζοσπαστικός μετασχηματισμός της Συμμαχίας έτσι ώστε το ΝΑΤΟ να επαναβεβαιώσει τη θέση του σαν βασικός πυλώνας της διεθνούς ασφάλειας».

Ακολούθησε το 2002 η Σύνοδος Κορυφής της Πράγας, στην οποία πρότειναν λύσεις σχετικά με την επίτευξη καλύτερης δυνατής συμμαχίας.

Έγινε λόγος περί άμυνας έναντι σε χημικό, βιολογικό και πυρηνικό πόλεμο, εξασφάλιση του C4I και της υπεροχής του έναντι οποιουδήποτε αντίπαλου, εξασφάλιση της άμεσης ανάπτυξης όλων των συμβαλλόμενων δυνάμεων όπου απαιτείται.

Έτσι, ένα νέο δόγμα υιοθετήθηκε, με στόχο την αντιμετώπιση της διεθνούς τρομοκρατίας, το οποίο αποτελούταν από: έναν πυρήνα με δυνάμεις αντίδρασης με μία ανεπτυγμένη ετοιμοπόλεμη τεχνολογία, μια δομή διοίκησης με δύο στρατηγεία (Ευρώπη, Αμερική), μία οικονομική και τεχνολογική ενίσχυση των κρατών- μελών, και μία άμυνα ικανή να αντιδράσει σε οποιαδήποτε μορφή πολέμου. Οι νέες πια απειλές του NATO ήταν, η διεθνής τρομοκρατία και τα πυρηνικά όπλα. Η νέα Δύναμη Αντίδρασης (NRF) είναι το πλέον κύριο όπλο του NATO με πλήρης επιχειρησιακή ικανότητα.

Όλα ξεκίνησαν όταν το NATO ενεπλάκη με την ISAF (International Security Assistance Force) το 2003 στο Αφγανιστάν. Η ISAF, με σύμφωνη γνώμη των Ηνωμένων Εθνών, είχε ως αποστολή την παροχή και διατήρηση της ασφάλειας στην Καμπούλ. Το 2004, για δεύτερη φορά, συμμετείχε στην παροχή εκπαίδευσης των ενόπλων δυνάμεων του Ιράκ.

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, μετά τη σύνοδο της Πράγας, και την απόφαση δημιουργίας της Νατοϊκής Δύναμης Αντίδρασης (NATO Response Force - NRF)⁷¹, έγινε σαφές ότι, το NATO δύναται να εμπλακεί σε οποιοδήποτε σημείο του πλανήτη προωθώντας τα συμφέροντα της Συμμαχίας. Κάτι τέτοιο θα ήταν αδύνατο χωρίς την ομόθυμη έγκριση του Συμβουλίου Ασφαλείας.

Το ερώτημα ήταν, αν όλα τα κράτη- μέλη, είχαν τη δυνατότητα και την ικανότητα να συνεισφέρουν σ' αυτές τις αποστολές. Σύμφωνα με τον πρώην Ανώτατο Στρατιωτικό Διοικητή Ευρώπης στρατηγό Τζέιμς Τζόουνς, η αποστολή του NATO στο Αφγανιστάν δεν έτυχε της απαραίτητης προσφοράς σε στρατεύματα από τα κράτη- μέλη ⁷². Ακόμη, αυτό δεν σήμαινε ότι η Ευρώπη θα συμφωνούσε πάντα με τις επεμβάσεις

⁷¹ Η NRF αποτελούσε μία μικτή δύναμη από αεροπορικές, ναυτικές και δυνάμεις ξηράς, υψηλής επιχειρησιακής ικανότητας με στόχο τη διατήρηση της ειρήνης.

⁷² Christopher Marquis, "General Urges NATO to Send Afghanistan More Troops," *The New York Times*, January 28, 2004.

του προέδρου Μπους, πόσο μάλλον, όταν δεν τυγχάνουν της προβλεπόμενης νομιμοποίησης από τα Η.Ε.

Η συμμετοχή του NATO ανέπτυξε σε μεγαλύτερο βαθμό τις δυνάμεις της στο Αφγανιστάν, όταν στις Βρυξέλες τον Δεκέμβριο του 2005, οι υπουργοί εξωτερικών των Κρατών-Μελών συμφώνησαν για την επέκταση της «Διεθνούς Δύναμης Αρωγής και Ασφάλειας» (ISAF). Η προσπάθεια σταθεροποίησης, ανοικοδόμησης και εκδημοκρατισμού του Ιράκ, αποτελούσε μία πρόκληση στην διεθνή κοινότητα, που ο υποστηρικτικός ρόλος των ΗΠΑ δεν ήταν αρκετός.

Επιπλέον, το NATO, έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στο Νέο Στρατηγικό Δόγμα και σε αποστολές που δεν συνάδουν με το άρθρο 5 (NonArticle 5 Operations), καθιστώντας ικανή τη Συμμαχία να έρθει αντιμέτωπη με όλων των ειδών τις απειλές που τείνουν να βλάψουν τα συμφέροντά της.

Για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο, έπρεπε να απλοποιηθούν οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων και διαταγών και να αναπτυχθούν οι δυνατότητες άμεσου χειρισμού σε μία πιθανή ασύμμετρη απειλή.

Συμπερασματικά, το NATO μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, επιχειρεί με ποικίλους τρόπους να δραστηριοποιηθεί –ακόμα και πολιτικά- εκτός Ευρώπης, με την πρόφαση προστασίας θεμάτων ασφαλείας, ενώ μέσω της γραφειοκρατίας του και της Δύναμης Ταχείας Αντίδρασης, να εμπλακεί στην αναζήτηση ασφαλείας προς όφελος των μελών του (χωρίς την ξεκάθαρη έγκρισή τους). Η διεθνής τρομοκρατία και οι τραγικές συνέπειές της θα αποτελέσουν για μεγάλο χρονικό διάστημα το πιο σημαντικό κομμάτι του πολιτικού και στρατηγικού σχεδιασμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΟΟ

8. ΤΟ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΧΤΥΠΗΜΑ ΤΗΣ 11ΗΣ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ ΚΑΙ Η ΕΠΕΜΒΑΣΗ ΣΤΟ ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ

8.1. Η ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ 11^{ΗΣ} ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

Η 11^η Σεπτεμβρίου, αποτέλεσε ημέρα ορόσημο στον αμερικανικό λαό. Το πρωί εκείνης της ημέρας, 19 φανατικοί ισλαμιστές της Αλ Κάιντα, υπό την ηγεσία του Οσάμα Μπι Λάντεν, εισέβαλαν σε τέσσερα αεροσκάφη της πολιτικής αεροπορίας και τα κατέλαβαν. Έτσι, οι ΗΠΑ δέχτηκαν ταυτόχρονα τέσσερις αεροπειρατείες, οι τρεις από αυτές κατευθύνθηκαν στο Παγκόσμιο Κέντρο Εμπορίου του Πενταγώνου, πιο συγκεκριμένα στους Δίδυμους Πύργους και στο στρατιωτικό αρχηγείο των ΗΠΑ. Το τέταρτο, με πιθανό στόχο τον Λευκό Οίκο, κατέπεσε και συνετρίβη σε ακατοίκητη περιοχή της Πενσυλβάνια.

Αποτέλεσμα των επιθέσεων ήταν, ο θάνατος 3000 πολιτών και υλικές ζημιές ύψους 90 δις δολαρίων. Μετά την επίθεση στο Περλ Χάρμπορ, η τρομοκρατική αυτή επίθεση ήταν η πρώτη που έπληξε σε τέτοιο βαθμό το εσωτερικό των ΗΠΑ και το γόητρό της.

8.2.ΟΙ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΗΠΑ

Μετά την 11^η Σεπτεμβρίου, έγιναν αξιοσημείωτες αλλαγές τόσο στην εσωτερική πολιτική της χώρας, όσο και στην εξωτερική. Πιο συγκεκριμένα: Στις 23 Σεπτέμβρη 2001, υπογράφηκε το «ExecutiveOrder13224» . Σύμφωνα με αυτό, το Υπουργείο Οικονομικών είχε τη δυνατότητα να σταματά συνδιαλλαγές ατόμων ή επιχειρήσεων που είχαν σχέση με τρομοκρατικά δίκτυα. Επίσης, για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της

τρομοκρατίας, δημιουργήθηκαν τέσσερις κατάλογοι «εργαλεία» (TheStateSponsorsofTerrorism, ForeignTerroristOrganizations, ExecutiveOrder 13224, TheTerroristExclusion), οι οποίοι ανέγραφαν όλες τις τρομοκρατικές οργανώσεις ανά τον κόσμο όσο και τον διαφορετικό τρόπο εξάλειψής τους. Επιπλέον, στις 26 Οκτωβρίου 2001, υπογράφηκε ένας νέος αντιτρομοκρατικός νόμος, οUSAPatriotAct, όπου δημιουργούσε έναν επιπρόσθετο κατάλογο με οργανώσεις και άτομα που σχετίζονται με τη διεθνή τρομοκρατία, και διατηρούσε το δικαίωμα να συλλάβει ή να απελάσει όποιον θεωρεί ότι εμπλέκεται στη διεθνή τρομοκρατία. Ακόμη, έδινε περαιτέρω δικαιώματα στην ομοσπονδιακή εξουσία, τα οποία αφορούσαν: την επέμβαση σε τηλεπικοινωνίες, με σκοπό την συλλογή οποιοδήποτε πληροφοριών, τον εντοπισμό «ξεπλύματος μαύρου» χρήματος προερχόμενο από ξένες χώρες, τη δημιουργία καταλόγου με πρόσωπα και οργανώσεις που εμπλέκονται με τη διεθνή τρομοκρατία, τη δυνατότητα να κλείνει τα σύνορα σε ξένους ύποπτους για τρομοκρατική δράση, να απελαύνει όλους τους υπόπτους για τρομοκρατική δράση στο εσωτερικό της, και τέλος, να θεσπίζει νέες δικαστικές ποινές για να χρησιμοποιηθούν έναντι της εγχώριας και διεθνούς τρομοκρατίας. Επιπροσθέτως, μετά την 11^η Σεπτεμβρίου έγιναν αλλαγές όσο αναφορά το άρθρο 5 της Νατοϊκής συμμαχίας και η ενεργοποίησή του για πρώτη φορά. Ο πρόεδρος Bush προχώρησε σε δηλώσεις, οι οποίες υπονοούσαν ότι δεν δέχεται την ουδετερότητα κανενός κράτους επί θέματος εθνικής ασφαλείας της, και ο ΟΗΕ στις 28/09/2001 μέσω του ψηφίσματος Συμβουλίου Ασφαλείας 1373, υποχρέωνε όλες τις χώρες στην καλύτερη δυνατή συνεργασία για θέματα περιορισμού και εξάλειψης της διεθνούς τρομοκρατίας.

Σε αυτό το σημείο αξίζει να αναφερθεί και η ψήφιση του νόμου HomelandSecurityActof 2002 (26 Ιουλίου 2002), που αφορούσε τις διωκτικές υπηρεσίες των Η.Π.Α., και τους έδινε τη δυνατότητα να δραστηριοποιούνται χωρίς περιορισμούς, με πρόσχημα την προστασία της χώρας από την πιθανότητα τρομοκρατικών ενεργειών.

Συμπερασματικά, σύμφωνα με τα προαναφερθέντα, συνάγεται ότι «*οι Η.Π.Α. μέσω, υπονοιών και κοινωνικού στιγματισμού, εισήλθαν σε μία νέα, μακαρθικού τύπου, εποχή, που όμως είναι σε μεγάλο βαθμό αποδεκτή από*

μεγάλη μερίδα του αμερικανικού λαού, ο οποίος βιώνει καθημερινά τον τρόμο⁷³».

8.3. ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ

Το δικαστικό όργανο των ΗΠΑ, στις 18 Σεπτεμβρίου, δίνει την εξουσιοδότηση στον αμερικανό Πρόεδρο να προέβη σε οποιαδήποτε χρήση δύναμης σε κράτη ή οργανώσεις, που κρυβόντουσαν πίσω από το τρομοκρατικό χτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου.

Έτσι, οι ΗΠΑ πια με την απαραίτητη εσωτερική νομιμοποίηση προχώρησαν σε μια αιφνιδιαστική επίθεση στον πιο προφανή στόχο, που δεν ήταν άλλος από το Αφγανιστάν, το οποίο μάλιστα τους προσέφερε ανοιχτή ασυλία στο έδαφός του. Το Αφγανιστάν, πρόκειται για ένα κράτος, στο οποίο παρατηρείται έντονα η παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, υπό την κυριαρχία των Ταλιμπάνπου κατηγορείται ότι υποθάλλει τον Οσάμα Μπιν Λάντεν και Αλ Κάιντα. Χαρακτηριστική ήταν η δήλωση του αμερικανού Προέδρου, ο οποίος ανακοινώσε και επί του βήματος την έναρξη του πολέμου κατά της τρομοκρατίας στις 20 Σεπτεμβρίου 2001: *«ο πόλεμος δεν θα τερματιστεί μέχρι κάθε τρομοκρατική ομάδα σε παγκόσμιο επίπεδο εντοπιστεί, εξουδετερωθεί και ηττηθεί»*.

8.4. ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ

Σημαντικό ρόλο στην εξωτερική νομιμοποίηση της εμπλοκής των ΗΠΑ στο Αφγανιστάν, διαδραμάτισε το άρθρο 5 του ΝΑΤΟ. Το συγκεκριμένο άρθρο, έκανε σαφέστατα λόγο για την δέσμευση όλων των κρατών-μελών, σε περίπτωση «Ένοπλης Επίθεσης» προς σύμμαχο κράτος, να θεωρείται ως επίθεση εναντίον όλων των μελών του με ανάλογη συλλογική δράση.

⁷³Απόσπασμα από συνέντευξη του Νόαμ Τσόμσκι στην εφημερίδα **Ελευθεροτυπία**, 19 Ιανουάριος 2003, σελ. 35

Η τελική ενεργοποίηση του άρθρου 5, περικλείει πολιτική σκοπιμότητα, καθώς διευκόλυνε τις ΗΠΑ να χρησιμοποιήσουν υποδομές και πληροφορίες από τα υπόλοιπα κράτη- μέλη. Η στρατιωτική συμμετοχή των χωρών του ΝΑΤΟ ενίσχυσε τη διεθνή νομιμοποίηση και επαύξησε την εγρήγορση της επέμβασης.

Η τακτική κράτησης και ανάκρισης- με βασανισμό- συλληφθέντων υπόπτων ισλαμιστών ήταν πρωτοφανής για μία χώρα με δημοκρατικό καθεστώς. Την πρώτη περίοδο μετά την 11^η Σεπτεμβρίου, αντιμετώπιστηκε από την κοινή γνώμη με ουδετερότητα χωρίς αντιδράσεις, αλλά σταδιακά και σήμερα πλέον, αυτή η διεθνής νομιμοποίηση αμφισβητείται ανοικτά σε επίπεδο κυβερνήσεων σε όλη την υφήλιο. Η συνέχιση κράτησης τρομοκρατών, εκτός νομικού πλαισίου, μπορεί να δικαιολογηθεί ως τακτική για παραδειγματισμού, με αναπόφευκτα αποτελέσματα το ηθικό πλήγμα των ΗΠΑ.

Το ψήφισμα 1373 του ΟΗΕ, που ψηφίστηκε στις 28 Σεπτεμβρίου 2001, χαρακτηρίστηκε ως αναμενόμενη κίνηση για διεθνής νομιμοποίηση και ζητούσε από όλα τα κράτη να διακόψουν και να τιμωρούν οποιαδήποτε ενέργεια χρηματοδότησης τρομοκρατικών οργανώσεων και την απαγόρευση ασύλου στους τρομοκράτες. Η ομάδα των G-8 ενίσχυσε τεχνικά το ψήφισμα και το στήριξε.

8.5. ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ

Σύμφωνα με την επέμβαση του πρώτου πολέμου του Κόλπου, πραγματοποιήθηκε και η νομιμοποιημένη επέμβαση στο Αφγανιστάν, με το τελευταίο να υποστηρίζει άμεσα τις ΗΠΑ. Το τηλεσίγραφο στους Ταλιμπάν για την παράδοση του ηγέτη τους, Μπιν Λάντεν, έληξε στις 7 Οκτωβρίου 2001 (τέσσερις βδομάδες μετά την 11^η Σεπτεμβρίου). Μετά την λήξη της προθεσμίας, οι ΗΠΑ και οι σύμμαχοι τους, (Μεγάλη Βρετανία, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Καναδάς, Νέας Ζηλανδία, Αυστραλία) ξεκινούν την ένοπλη επίθεση κατά του Αφγανιστάν, με απώτερο σκοπό την εξάρθρωση της τρομοκρατίας, της Αλ- Κάιντα και την ανατροπή του καθεστώτος των Ταλιμπάν.

Ο πόλεμος άρχισε με αεροπορικές επιθέσεις⁷⁴ σε αφγανικές στρατιωτικές εγκαταστάσεις και κέντρα εκπαίδευσης. Η επιχείρηση ονομάστηκε «Επιχείρηση Διαρκής Ειρήνη(ΟΕΦ)» αναγνωρισμένη νομικά από το Συμβούλιο Ασφαλείας. Μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα, οι αεροπορικοί βομβαρδισμοί επιτυγχάνουν την καταστροφή των κέντρων εκπαίδευσης και την αεράμυνα των Ταλιμπάν. Μετέπειτα, μέσω χειραίων επιχειρήσεων, σε δύο μόλις μήνες, καταλαμβάνονται σημαντικές πόλεις (Μαζαρ-Ι-Σαρίφ 10 Νοεμβρίου, Καμπούλ- πρωτεύουσα του Αφγανιστάν- 13 Νοεμβρίου, Τζαλαλαμπάντ 15 Νοεμβρίου, Καντούζ 25 Νοεμβρίου⁷⁵). Οι πιο σημαντικοί παράμετροι για την αποτελεσματικότητα των παραπάνω αποστολών ήταν, ο άριστος συντονισμός των αρχηγών της Βόρειας Συμμαχίας και των ενόπλων δυνάμεων, οι επιτυχημένες αεροπορικές επιθέσεις, η μη αποδοχή των πολιτών του Αφγανιστάν των Ταλιμπάν και η αποκάλυψή τους .

Με την κατάληψη της πόλης Κανταχάρ (7 Δεκεμβρίου 2001) καταρρέει το «οικοδόμημα» των Ταλιμπάν, οι πεζοναύτες ασφαλίζουν την αεροπορική βάση της Κανταχάρ, και ο ηγέτης των Παστούν , Χαμίντ Καρζάι, αναλαμβάνει την νέα κυβέρνηση και τα καθήκοντα του προέδρου (Ιούνιος 2002).

Ωστόσο, στο ανατολικό τμήμα της χώρας υπήρχαν περιοχές που προέβαλαν ισχυρή αντίσταση(ToraBora, ZawarKili).

Σε όλο αυτό το διάστημα, διεξάγονταν έρευνες για αναζήτηση όπλων μαζικής καταστροφής, χωρίς αποτελεσματικότητα.

Με την νέα κυβέρνηση πλέον, και την κατάρρευση των Ταλιμπάν και της Αλ- Κάιντα, οι ΗΠΑ -μαζί με άλλες τριάντα δύο χώρες- επιδιώκει μια ειρηνική επίλυση ανάμεσα στις αντιμαχόμενες φυλές της χώρας και την ανοικοδόμηση του Αφγανιστάν στα πρότυπα της Δύσης. Ακόμη, ιδρύθηκε η Διεθνής Δύναμη Βοήθειας για την Ασφάλεια (ISAF), με στόχο την εξασφάλιση σταθεροποίησης στην Καμπούλ, αποτελούμενη από 4.500 στρατεύματα. Στις 29 Ιανουαρίου 2002, οι πεζοναύτες της TaskForce 58, απομακρύνθηκαν και τους διαδέχτηκε η 101 Αερομεταφερόμενη

⁷⁴Οι αεροπορικοί βομβαρδισμοί επιτεύχθηκαν με βομβαρδιστικά τύπου B-1, B-2 και B-52 από επίγειες βάσεις, με μαχητικά τύπου F-14 και F/A-18 από αεροπλανοφόρα και πύραυλους Cruise τύπου Tomahawk που εκτοξεύτηκαν από αμερικανικά και από βρετανικά πλοία και υποβρύχια.

⁷⁵ Η πόλη Καντούζ αποτελούσε το τελευταίο οχυρό των Ταλιμπάν στο βόρειο Αφγανιστάν.

Μεραρχία του στρατού , γνωστή ως TaskForceRakkasan. Τον Φεβρουάριο του 2002, πραγματοποιήθηκε η πρώτη αεροπορική πτήση μεταφοράς ανθρωπιστικής βοήθειας του ΟΗΕ στο Αφγανιστάν. Την επομένη, οι συμμαχικές δυνάμεις αποτελούμενες από τις ΗΠΑ, την Αυστραλία, τον Καναδά, τη Γαλλία, τη Δανία, τη Γερμανία και τη Νορβηγία πραγματοποίησαν την θανατηφόρα επιχείρηση Ανακόντα με στόχο να πληγούν εχθρικές δυνάμεις στα νότια και ανατολικά. Τον Μάιο, δημιουργήθηκε η ομάδα συνδυασμένων επιχειρήσεων CombinedJointTaskForce-180 (CJTF-18) στο εσωτερικό, με κύριο ρόλο τον έλεγχο διοίκησης της περιοχής.

Τον Οκτώβριο του 2004, με βάση το Νέο Σύνταγμα της χώρας, ακολουθούν για πρώτη φορά, δημοκρατικές εκλογές, στις οποίες επικρατεί ο ΧαμίτΚαρζάι, ενώ στην ευρύτερη περιοχή παραμένει ο αμερικανικός στρατός στα πλαίσια του nationbuilding.

8.6. Η ΕΜΠΛΟΚΗ ΤΟΥ ΝΑΤΟ ΚΑΙ Η ISAF

Η ISAF στο Αφγανιστάν, αποτέλεσε το «εργαλείο» του ΝΑΤΟ για την ανασυγκρότηση της κυβερνήσεως του Αφγανιστάν. Το 2003, η ISAF δραστηριοποιούταν στην Καμπούλ και ο αριθμός τω στρατευμάτων της απαριθμούσε σε 5000 στρατιώτες, και 70.000 από αυτούς να προέρχονται από 43 χώρες, συμπεριλαμβανομένων και των 28 μελών του ΝΑΤΟ.

Η δημιουργία της ISAF, ήταν αποτέλεσμα της διάσκεψης της Βόννης τον Δεκέμβριο του 2001. Σ' αυτήν την διάσκεψη έλαβαν μέρος και Αφγανοί ηγέτες της αντιπολίτευσης και τέθηκε το θέμα μίας νέας κυβέρνησης, στα πλαίσια της ανοικοδόμησης του κράτους. Με σύμφωνη γνώμη του ΟΗΕ, γεννήθηκε μία διεθνής δύναμη για να υποστηρίξει τη νεοσυσταθείσα Αφγανική Μεταβατική Αρχή. Έτσι, δημιουργήθηκε μια τριμερής εταιρική σχέση μεταξύ της Αφγανικής Μεταβατικής Αρχής, της Βοήθειας των Ηνωμένων Εθνών στο Αφγανιστάν (UNAMA) και της ISAF. Σύμφωνα με το κεφάλαιο VII του χάρτη των Η.Ε, η ISAF χαρακτηρίστηκε ως μία συμμαχία με πρωταγωνιστικό ρόλο, τη διατήρηση της ειρήνης και της σταθερότητας.

Πιο συγκεκριμένα, εννέα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας αφορούσαν την ISAF (1386, 1413, 1444, 1510, 1563, 1623, 1707, 1776 . 1833)Η ISAF, υπό την διοίκηση του ΝΑΤΟ τον Αύγουστο του 2003, έλαβε δράση και εκτός του πεδίου δράση της Καμπούλ, με σύμφωνους, και την Ισλαμικής Δημοκρατίας του Αφγανιστάν και τον ΟΗΕ.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, στην επιχείρηση συμμετείχε και η Ελλάδα, με το πολεμικό ναυτικό να πρωταγωνιστεί στην περιοχή της Κεντρικής Ασίας, με μια Φρεγάτα τύπου ΜΕΚΟ⁷⁶, με οργανικό ελικόπτερο (Ε/Π) S-70B6 ή AB-212, με την Ομάδα Υποβρυχίων Καταστροφών (ΟΥΚ).

⁷⁶ Η πρώτη ελληνική φ/γ που συμμετείχε ήταν, η Φ/Γ ΨΑΡΑ, και ακολούθησαν οι Φ/Γ ΣΠΕΤΣΑ, ΑΝΔΡΙΑΣ, ΥΔΡΑ, ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ. ΝΑΒΑΡΙΝΟΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ

9. Β' ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΟΥ ΚΟΛΠΟΥ

Μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, προτεραιότητα ήταν η ανοικοδόμηση και ανασύσταση των κρατών που είχαν υποστεί βλάβες από την πτώση της Σοβιετικής ένωσης. Η κατάρρευση του διπολικού συστήματος, εξαφάνισε από τη διεθνή σκηνή οποιοδήποτε εμφανή αντίπαλο των ΗΠΑ. Στο επόμενο διάστημα έντονες συζητήσεις έγιναν περί της αναζητήσεως ενός εχθρού του NATO, με σκοπό να προωθήσουν τα γεωπολιτικά συμφέροντά τους και εκτός Ευρώπης.

Όταν ο George W. Bush εκλέγεται πρόεδρος, με το επιτελείο του στην πλειοψηφία να χαρακτηρίζεται ως νεοσυντηρητικό, το όραμα για μία παγκόσμια ηγεμονία ήταν προφανές, και το τρομοκρατικό χτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου ήταν η τέλεια αφορμή.

Το έργο του Μπους, ήταν αναμφισβήτητα δύσκολο καθώς, έπρεπε να αναλάβει δράση για αποφασιστικές πρωτοβουλίες (ανάλογες με αυτές τους Woodrow Wilson, του Franklin Roosevelt και του Harry Truman) τόσο στο εσωτερικό, όσο και στο εξωτερικό. Η ευκολία των επιχειρήσεων που συναντήθηκε στο Αφγανιστάν, ώθησε την Αμερική να ηγηθεί στην παγκόσμια σκακίερα στα μάτια όλων.

9.1.ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ- ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ

Το Σεπτέμβριο του 2002, δημοσιεύεται έγγραφο σχετικά με την αμερικάνικη πολιτική θέση στην τρομοκρατία, όπου εστιάζει «στις τρομοκρατικές οργανώσεις που δρουν παγκοσμίως και κάθε τρομοκράτη ή χώρα που υποστηρίζει την τρομοκρατία και θα προσπαθήσει να αποκτήσει ή να κάνει χρήση όπλων μαζικής καταστροφής». Η γνωστή στρατηγική πρόληψης των ΗΠΑ ήταν ξεκάθαρη: «είναι κοινή λογική ότι για

λόγους αυτοάμυνας της Αμερικής θα ενεργήσουμε εναντίον αυτών τωνσοβαρών απειλών πριν αυτές αναπτυχθούν πλήρως» και ότι «αν και οι ΗΠΑ θα καταβάλουν διαρκώς προσπάθεια για να έχουν την υποστήριξη από τη διεθνή κοινότητα, εν τούτοις δεν θα διστάσουν να δράσουν μόνες αν είναι απαραίτητο, για να ασκήσουν το δικαίωμα αυτοάμυνας ενεργώντας προληπτικά κατά των τρομοκρατών».

Ο πρόεδρος Τζ. Μπους κήρυξε «παγκόσμιο πόλεμο κατά της τρομοκρατίας» (GlobalWarOnTerrorism - GWOT), με ένοπλες επιχειρήσεις ενάντια της AlQaeda και του OsamaBinLanden στο Αφγανιστάν. Με αφορμή το GWOT άνοιξε ο δρόμος για προληπτική επέμβαση στο Ιράκ, με στόχο τον αποπλισμό του και τη συμμόρφωσή του στα ψηφίσματα των Η.Ε.

Οι ΗΠΑ πια, χωρίς τη σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου Ασφαλείας, το οποίο δεν επηρέασε ιδιαίτερα τις ΗΠΑ και την Αγγλία να εισβάλουν στο Ιράκ το 2003, έκανε σαφή την κυριαρχία της στη παγκόσμια σκηνή⁷⁷. Σύμφωνα με τις ΗΠΑ, ο πόλεμος έπρεπε να μεταφερθεί στο έδαφος του αντιπάλου και να χτυπηθεί το κακό στην εστία του, πριν προλάβει να δράσει εκ νέου⁷⁸.

Δόθηκε προσοχή σε κράτη που διατηρούσαν σχέσεις με τρομοκράτες και επιδίωκαν την απόκτηση όπλων μαζικής καταστροφής, όπου σύμφωνα με τον Πρόεδρο Μπους ήταν το Ιράκ, το Ιράν και η Β. Κορέα, και έπρεπε, για να μην συνιστούν επικείμενη απειλή, να ανατραπούν τα καθεστώτα τους και να διαδεχθούν από φιλειρηνικές δημοκρατίες στα πρότυπα της Δύσης. Ιδιαίτερη ήταν η αναφορά του αμερικανού Προέδρου στο Ιράκ, που ήταν σύμμαχος και υποστηρικτής της διεθνούς τρομοκρατίας. Μάλιστα, οι ΗΠΑ πίστευαν ακράδαντα, πως το Ιράκ σχεδίαζε επί χρόνια πυρηνικά όπλα και όπλα μαζικής καταστροφής και πως συνιστούσε απειλή για την ασφάλεια της χώρας⁷⁹. Έτσι όπως ήταν λογικό, σχεδιαζόταν άμεσα μια

⁷⁷ΑΝΧΗ (ΠΖ) ΜΙΛΤΙΑΔΗ ΠΙΤΟΥΛΗ, « Ο ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΡΕΗΓΚΑΝ ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ ΟΜΠΑΜΑ », ΣΧΟΛΗ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2010.

⁷⁸Ο Αναπληρωτής Υπουργός Άμυνας των Η.Π.Α. Paul Wolfowitz δήλωσε για τον αγώνα ενάντια στην τρομοκρατία πως «πρόκειται για ένα παιχνίδι που δεν θα το κερδίσουμε παίζοντας αμυντικά. Θα το κερδίσουμε μόνο αν βγούμε στην επίθεση». Σχετικά βλ. Melvyn P. Leffler, "9/11 and the past and future of American Foreign Policy", International Affairs, Vol.79, No 5, 2003,σελ.1045-1063

⁷⁹<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2002/01/20020129-11 .html>

αμερικάνικη επέμβαση στα πλαίσια της προληπτικής δράσης του Δόγματος Μπους.

9.2.Η ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ

Τον Οκτώβριο, η Γερουσία εγκρίνει τη χρηματοδότηση της στρατιωτικής επέμβασης στο Ιράκ, με τον Πρόεδρο Μπους να συνεχίζει να υποστηρίζει ότι, το Ιράκ αποτελεί σοβαρό κίνδυνο, προσθέτοντας ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες *«δεν πρόκειται να επιτρέψουν σε κανέναν τρομοκράτη ή τύραννο να απειλεί τον πολιτισμένο κόσμο με όπλα μαζικής καταστροφής⁸⁰»*.

Τον Νοέμβριο του 2002, με απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας, εγκρίνεται το ψήφισμα 1441, που προειδοποιεί το Ιράκ να συμμορφωθεί και να καταστρέψει τα πιθανά όπλα μαζικής καταστροφής, διαφορετικά θα υποστεί τραγικές συνέπειες.

Το Ιράκ από τη μεριά του, δέχεται το ψήφισμα και επιτρέπει να γίνει έλεγχος στα οπλοστάσιά του και δίνει στα Η.Ε. έγγραφο 12.000 σελίδων, με λεπτομερή καταγραφή των όπλων που διαθέτει, αρνούμενο την κατοχή χημικών, πυρηνικών ή βιολογικών όπλων.

Οι ΗΠΑ δεν συμφωνούν με το έγγραφο και υποστηρίζουν ότι, αποκρύπτουν την αλήθεια. Επιπλέον, ο επικεφαλής των επιθεωρητών όπλων του Ο.Η.Ε. αναφέρει πως τα στοιχεία είναι πράγματι ελλιπή αλλά, επιθεωρητές δεν έχουν βρει κάτι που θα μπορούσε να δικαιολογήσει την ανάληψη στρατιωτικής δράσης κατά του καθεστώτος της Βαγδάτης⁸¹. Η Ουάσιγκτον και το Λονδίνο κατηγορούν το Ιράκ ότι, δεν αφοπλίζεται κατά τις επιταγές του ΟΗΕ, ενώ η Γαλλία και η Γερμανία, ζητάνε να πραγματοποιηθεί περαιτέρω έλεγχος για αποφυγή σπασμωδικών κινήσεων. Ο Πρόεδρος Μπους, δεσμεύεται στην κοινή γνώμη ότι, θα δημοσιοποιήσει καινούρια στοιχεία για τα εξοπλιστικά προγράμματα του Ιράκ, και ότι εάν η Βαγδάτη δεν προχωρήσει σε πραγματικό αφοπλισμό, οι ΗΠΑ αναλάβουν με στρατιωτική επέμβαση. Αργότερα, Ο Υπουργός Εξωτερικών, Colin Powell, απευθύνεται στο Συμβούλιο Ασφαλείας και

⁸⁰ http://www.mpa.gr/specials/war_iraq/preparing.htm

⁸¹ http://en.wikipedia.org/wiki/2003_invasion_of_Iraq

αναφέρει ότι, η Βαγδάτη δεν συμμορφώνεται και διατηρεί άρρηκτη σχέση με την Αλ Κάιντα , και προτείνει άμεση επέμβαση⁸².

Τα Η.Ε. δεν εγκρίνουν κάτι τέτοιο, και η Γαλλία, η Ρωσία και η Κίνα προτείνουν την συνέχιση των ελέγχων στα οπλοστάσια του Ιράκ, με τις Γαλλία και Ρωσία να δηλώνουν ότι, θα ασκήσουν βέτο σε ψήφισμα, το οποίο δεν θα δίνει χρόνο στο Ιράκ και σε πιθανή στρατιωτική επέμβαση στη χώρα. Από την άλλη, ενώ η Γερμανία συμφωνεί με την Γαλλία, ο αμερικανός Υπουργός Άμυνας, Donald Rumsfeld, είναι κατηγορηματικός ότι οι Η.Π.Α. προτίθενται να αναλάβουν δράση κατά του Ιράκ ακόμη και μονομερώς⁸³.

Τον Μάρτιο του 2002, ο πρόεδρος των ΗΠΑ, και οι αρχηγοί κρατών της Αγγλίας και της Πορτογαλίας, ύστερα από συνάντηση στην Πορτογαλία, απευθύνθηκαν στον Σαντάμ Χουσεΐν και στο Συμβούλιο Ασφαλείας, και ζητούσαν να δοθεί άμεσα μία λύση. Ο Πρόεδρος Μπους έδωσε διορία δύο ημερών στον Σαντάμ Χουσεΐν και τους δυο του γιους να αποχωρήσουν από το Ιράκ, διαφορετικά θα κηρυχθεί πόλεμος. Η λήξη της διορίας, σηματοδότησε και την έναρξη της ένοπλης αμερικανικής επέμβασης στο Ιράκ με επιπλέον 46 χώρες στο πλευρό τους, και με τον Μπους να δηλώνει πως *«οι αμερικανικές και συμμαχικές στρατιωτικές δυνάμεις, βρίσκονται στο αρχικό στάδιο των πολεμικών επιχειρήσεων για τον αφοπλισμό του Ιράκ, την απελευθέρωση του λαού του, αλλά την άμυνα του κόσμου έναντι ενός μεγάλου κινδύνου»*⁸⁴.

9.3. ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΣΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ

Οι χώρες, οι οποίες υποστήριξαν τις ΗΠΑ και συμφώνησαν στην ένοπλη επίθεση κατά του Ιράκ, με στόχο τον αφοπλισμό του και τη διατήρηση της ασφάλειας και της ισορροπίας στην περιοχή, ήταν οι εξής⁸⁵: Αυστραλία, Αζερμπαϊτζάν, Αλβανία, Αρμενία, Βουλγαρία, Βοσνία και

⁸² <http://news.antenna.gr/specialReportHomeDetail/0,3492,103,00.html>

⁸³ http://en.wikipedia.org/wiki/2003_invasion_of_Iraq

⁸⁴ http://www.mpa.gr/specials/war_iraq/preparing.htm

⁸⁵ http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CF%8C%CE%BB%CE%B5%CE%BC%CE%BF%CF%82_%CF%83%CF%84%CE%BF_%CE%99%CF%81%CE%AC%CE%BA

Ερζεγοβίνη, Ηνωμένο Βασίλειο, Ουγγαρία, Ονδούρα, Γεωργία, Δανία, Δομινικανή Δημοκρατία, Ισλανδία, Ισπανία, Ιταλία, Καζακστάν, Λιθουανία, Εσθονία, Ελλάδα, Ιαπωνία, Λεττονία, ΠΓΔΜ, Μολδαβία, Μογγολία, Ολλανδία, Νικαράγουα, Νέα Ζηλανδία, Νορβηγία, Πολωνία, Πορτογαλία, Νότια Κορέα, Ελ Σαλβαδόρ, Σιγκαπούρη, Ρουμανία, Σλοβακία, Ταϊλάνδη, Τόνγκα, Ουκρανία, Φιλιππίνες, Τσεχία.

Τον Αύγουστο το 2003, μετακινήθηκε στο Ιράκ δύναμη αποτελούμενη από 1.500 στρατιώτες. Μέχρι τότε, επί κυβερνήσεως Μπους το 2001, είχε εστάλη 500.000 αμερικανούς οπλίτες στη Μέση Ανατολή. Βασίστηκε, δηλαδή, στα πρότυπα του Πολέμου του Περσικού Κόλπου του 1991, όπου συγκεντρώθηκε μία στρατιωτική επιχείρηση, αριθμητικά και τεχνολογικά ανώτερη από την απειλή, με στόχο μία άμεση υπεροχή και νίκη. Όμως, ο Υπουργός Άμυνας Donald Rumsfeld (2001-2006), είχε διαφορετική άποψη λόγω της τεχνολογικής ανάπτυξης των όπλων, με αποτέλεσμα να αναπτυχθεί μειωμένη τελική δύναμη 145.000 οπλιτών. Ο αριθμός αυτός, θεωρήθηκε επαρκής σε συνθήκες συμβατικού πολέμου, αλλά ανεπαρκής για να υπερισχύσει ως δύναμη κατοχής. το Ιράκ.

Η Ελλάδα συμμετείχε στον πόλεμο στα πλαίσια αποστολής Παρατηρητών των Ηνωμένων με δύναμη επτά αξιωματικούς του στρατού ξηράς, και κατά την έναρξη του δεύτερου πολέμου με άλλα τέσσερα στελέχη.

9.4.Η ΠΟΡΕΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΣΑ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Στις 17 Μάρτιου στην Βαγδάτη, η Συμμαχία περιμένει επίθεση με χημικά από το Ιράκ, η οποία δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ. Στον Περσικό Κόλπο παρευρίσκονται πολεμικά πλοία και αεροπλάνα και 200.000 προσωπικό των χερσαίων δυνάμεων. Στα πλαίσια στρατηγικής αποκεφαλισμού, στις 19 Μαρτίου του 2003, στοχοποιούνται 55 ιρακινοί ηγέτες. Η Τουρκία αρνήθηκε να υποστηρίξει την επιχείρηση, με αποτέλεσμα να δυσκολευτούν οι συμμαχικές δυνάμεις και να δραστηριοποιηθούν μόνο νότια. Επιπλέον, οι πληροφορίες των μυστικών

υπηρεσιών των ΗΠΑ ήταν ανεπαρκής. Η έναρξη της εισβολής έγινε στις 20 Μαρτίου με το 5^ο σύνταγμα στρατού των ΗΠΑ να κατευθύνεται προς τα σύνορα Ιράκ-Κουβέιτ για να φτάσει στη Βαγδάτη. Στις 23 Μαρτίου οι επιχειρήσεις των ΗΠΑ θα έρθουν αντιμέτωπες με τους Φενταγίν και θα δυσχεράνουν την αποστολή, με τα συμμαχικά ελικόπτερα Apacheμην επιφέρουν το επιθυμητό αποτέλεσμα. Ύστερα από επανειλημμένες πιέσεις, στις 2 Απριλίου το 3^ο τάγμα πεζικού καταλαμβάνει τη KarbalaGar, χωρίς δυσκολία. Μια μέρα μετά, φτάνουν στον εθνικό αερολιμένα και αντιμετωπίζουν τους Φενταγίν, και στις 5 Απριλίου στη Βαγδάτη αντιμετωπίζουν καθεστωτικούς, οι οποίοι αποχωρούν στις 6 Απριλίου. Στις 8 με 9 Απριλίου, οι μοναδικοί που έχουν παραμείνει να μάχονται στη Βαγδάτη είναι οι Φενταγίν και οι πολιτοφύλακες οπαδοί του Μπαθ. Την ίδια μέρα, η πόλη καταλαμβάνεται με ταυτόχρονη πτώση του αγάλματος του Σαντάμ στην κεντρική πλατεία. Εν συνεχεία, στις 11 Απριλίου η Μοσούλη «πέφτει», και στις 1 Μαΐου, ο νεότερος Τζοτζ Μπους ανακοινώνει το τέλος της επιχείρησης.

Η αμερικάνικη αεροπορία στο Β΄ Πόλεμο του Κόλπου, διαδραμάτισε σπουδαίο ρόλο σε ένα σύγχρονο περιβάλλον. Η αμφίδρομη επικοινωνία των κέντρων διοικήσεων και πληροφοριών ενίσχυσε την θετική εξέλιξη της επιχείρησης.

Στον πόλεμο συμμετείχαν UAV (μη επανδρωμένα αεροσκάφη), με σύγχρονη τεχνολογία (πύραυλοι αέρος- εδάφους) και τη δυνατότητα άμεσης μετάδοσης εικόνας του θεάτρου επιχειρήσεων. Ακόμη, η συνεργασία των UAV με τα μαχητικά αεροσκάφη και τα βομβαρδιστικά ήταν καταλυτική.

9.5.Η ΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΣΑΝΤΑΜ ΧΟΥΣΕΙΝ

Η 9 Απριλίου σηματοδότησε την πτώση του καθεστώτος του Σαντάμ Χουσεΐν. Η μάχη στα τείχη Βαγδάτης, είχε πολύ λιγότερες απώλειες από ότι περίμεναν. Σ' αυτό το γεγονός, συνέλαβε σημαντικά η μηδαμινή αντίσταση από τον ιρακινό στρατό. Οι απώλειες που υπέστησαν οι αμερικανικές δυνάμεις ήταν μόλις, 200 νεκροί.

Στις 22 Μαΐου 2003, το Συμβούλιο Ασφαλείας με το ψήφισμα 1483 νομιμοποίησε την παρουσία του αμερικάνικου στρατού στο Ιράκ. Τώρα στόχος ήταν, η εγκαθίδρυση της δημοκρατίας στην περιοχή, με τη σύμφωνη γνώμη της διεθνούς κοινότητας⁸⁶.

Η κατάληψη της Βαγδάτης(9^η Απριλίου 2003) σημάδεψε το Ιράκ, αφού ηττήθηκε και στις 1^η Μαΐου αποχωρούν τα αμερικάνικα στρατεύματα. Ο Σαντάμ Χουσεΐν συνελλήφθη τον Δεκέμβριο του 2003, και μετέπειτα από λεπτομερείς έρευνες δεν εντοπίστηκαν όπλα μαζικής καταστροφής⁸⁷.

Οι απώλειες που υπέστησαν οι ιρακινές τρομοκρατικές οργανώσεις ήταν⁸⁸ : 19.000 αντάρτες και 1.200.000 περίπου άμαχοι Ιρακινοί.

9.6.Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΩΝ ΗΠΑ

Η απόφαση της επέμβασης στο Ιράκ και οι μετέπειτα ενέργειες των ΗΠΑ, κατέδειξε τη νέα αμερικάνικη στρατηγική, στα πλαίσια της Στρατηγικής Εθνικής Ασφάλειας του 2002. Με βάση αυτό, οι ΗΠΑ πιστεύουν ακράδαντα πως η μετάδοση των αμερικάνικων αξιών, φιλελεύθερων ιδεολογιών και η μετάδοση της δημοκρατίας σε κράτη που έχουν υποστεί τον φανατισμό και την αναρχία, θα συμβάλλουν στην ισορροπία της Νέας Παγκόσμιας Τάξης⁸⁹. Η επιχείρηση στο Ιράκ πραγματοποιήθηκε σε αυτό το πλαίσιο και αποτέλεσε την αφετηρία του αμερικάνικου οράματος και του εκδημοκρατισμού της Μέσης Ανατολής, με την αμερικάνικη κυβέρνηση να πιστεύει σε μία πυροδότηση του «φαινόμενο ντόμινο»⁹⁰ στη ευρύτερη περιοχή.

⁸⁶ Ali A. Allawi, *The Occupation of Iraq*, σελ.106

⁸⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/Post-invasion_Iraq%2C_2003%E2%80%932006

⁸⁸ http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CF%8C%CE%BB%CE%B5%CE%BC%CE%BF%CF%82_%CF%83%CF%84%CE%BF_%CE%99%CF%81%CE%AC%CE%BA

⁸⁹ Στον λόγο του προς τα Ηνωμένα Έθνη ο Πρόεδρος Μπους έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στο γεγονός αυτό: «*Η ασφάλεια όλων των εθνών απαιτεί ένα δημοκρατικό Ιράκ με ελεύθερους πολίτες. Οι ελεύθερες κοινωνίες δεν εκφοβίζουν με σκληρότητα και κατάκτηση και οι ανοικτές κοινωνίες δεν απειλούν τον κόσμο με μαζικές δολοφονίες*», *The Speech of President Bush Delivered to the United Nations on September 12, 2002*, <http://www.nationalreview.com/document/document091202.asp>

⁹⁰ Όπως υποστήριξε ο Μπους στην ομιλία του στο Αμερικανικό Επιχειρηματικό Ινστιτούτο, τον Φεβρουάριο του 2003 «*ένα νέο καθεστώς στο Ιράκ θα αποτελούσε καταλυτικό παράδειγμα που θα ενέπνεε και άλλα έθνη της περιοχής για την απόκτηση της ελευθερίας και της δημοκρατίας. Η επιτυχία στο Ιράκ θα ξεκινούσε μια νέα φάση για την ειρήνη στη Μέση Ανατολή και θα έθετε σε κίνηση τις εξελίξεις για ένα πραγματικά δημοκρατικό Παλαιστινιακό κράτος*», Colin Dueck, *Hegemony on the Cheap: Liberal Internationalism from Wilson to Bush*, *World Policy Journal*, Vol.20,

Η ιδεολογία και η πολιτική που υιοθέτησαν οι ΗΠΑ στις επεμβάσεις της ήταν, η δημιουργία ενός αντιπάλου με καταστροφικές βλέψεις και η παρουσία των ΗΠΑ ως «εκδικητή» που θα εξασφάλιζε την ασφάλεια και την ειρήνη. «Χρησιμοποιήθηκε» η τρομοκρατία και οι τρομοκρατικές οργανώσεις ως η νέα σύγχρονη παγκόσμια απειλή με ταυτόχρονη χρήση από αυτές όπλων μαζικής καταστροφής.

Πιο συγκεκριμένα: οι επεμβάσεις σε Αφγανιστάν και Ιράκ είναι η συνέχιση του δόγματος του πρεσβύτερου Τζορτζ Μπους για μία καινούρια Παγκόσμια Τάξη, βασισμένη σε δυτικά πρότυπα. Μετά την 11^η Σεπτεμβρίου, και η μονομερής επέμβαση των ΗΠΑ, χωρίς τη σύμφωνη έγκριση των υπολοίπων κρατών, αποδεικνύει πως οι ΗΠΑ είναι μία παγκόσμια δύναμη, ικανή να αντιμετωπίσει και μόνη τις επικείμενες απειλές⁹¹.

Οι αμερικανικές επεμβάσεις, το διάστημα μετά το 2001, πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο της φιλελεύθερης χαμιλτονικής εξωτερικής πολιτικής των Η.Π.Α. και στη μετάδοση της δημοκρατίας και επομένως, διάδοση διαρκούς της ειρήνης⁹², χωρίς όμως, να παραβλεφθεί και η προώθηση των αμερικανικών συμφερόντων.

Όμως η ουίλσονική πολιτική των ΗΠΑ, έρχεται σε αντίφαση καθώς, στην προσπάθειά τους να επιτύχουν τις προαναφερθέντες επιδιώξεις τους, δεν διστάζουν να παραβιάζουν πολιτικές κυριαρχίες κρατών και ανθρώπινα δικαιώματα. Επίσης, στη Μέση Ανατολή υπάρχουν μη δημοκρατικά καθεστώτα, με τα οποία διατηρούν καλές σχέσεις αφού συνεργάζονται και προωθούν τα εθνικά τους συμφέροντα.

No.4, Winter 2004/04 και George W. Bush, *President Discusses the Future of Iraq*, Washington Hilton Hotel, Washington, DC, διαθέσιμο στο <http://www.whitehouse.gov/news/release/2003/02/iraq/20030226-11.html>.

⁹¹ Κατά το Ψυχροπολεμικό «η Δύση εναντίον των υπολοίπων». Γενικότερα έντονες είναι οι ομοιότητες της αντικομμουνιστικής σταυροφορίας κατά τον Ψυχρό Πόλεμο με την τωρινή ενάντια στην τρομοκρατία. Σχετικά βλ. Chris J. Dolan, "The Bush Doctrine and U.S. Interventionism", http://www.unc.edu/depts/diplomat/archives_roll/2004_04-06/dolan_bush/dolan_bush.html

⁹² Αν και δεν ισχύει απόλυτα ότι οι δημοκρατίες δεν πολεμούν ποτέ η μία την άλλη, ωστόσο σπάνια συμβαίνει κάτι τέτοιο. Με βάση έρευνα που πραγματοποίησε ο Economist, από τους 416 πολέμους μεταξύ κυρίαρχων κρατών που καταγράφηκαν μεταξύ 1816 και 1980 μόνο 12 διεξήχθησαν ανάμεσα σε δημοκρατίες, "The Politics of Peace", Economist, April 1, 1995, σελ.17

Ας μην ξεχνάμε και τη θεωρία του SirHalfordMackinder για τη Μέση Ανατολή και τη «καρδιά της γης», «όποιος θα κυριαρχήσει και θα την ελέγξει, θα κυριαρχήσει τελικά στον κόσμο»⁹³.

Σύμφωνα με τον HenryKissinger: «Τα εθνικά συμφέροντα των Ηνωμένων Πολιτειών τους επιβάλλουν να μην επιτρέψουν να ελέγχουν την περιοχή χώρες που έχουν εχθρικές προθέσεις. Και αυτό γιατί οι ανεπτυγμένες βιομηχανικές οικονομίες εξαρτώνται από τις ενεργειακές πηγές του Κόλπου και οι επιπτώσεις από μια ριζοσπαστικοποίηση στην περιοχή θα επεκταθούν από τη Βόρεια Αφρική μέχρι την Κεντρική Ασία και την Ινδία. Όμως αυτός ο επιτακτικός γεωπολιτικός στόχος πρέπει να υλοποιηθεί μέσα σ' εξαιρετικά δυσμενείς συνθήκες, καθώς τα δύο ισχυρότερα έθνη στην περιοχή του Κόλπου, το Ιράν και το Ιράκ είναι εχθρικά απέναντι στις Ηνωμένες Πολιτείες, αλλά και απέναντι στους γείτονές τους⁹⁴».

Ο Σαντάμ Χουσεΐν ήταν ένα εμπόδιο για τα συμφέροντα των ΗΠΑ στην περιοχή, από τη στιγμή που δεν ήταν συνεργάσιμος και από την προσπάθεια χειραγώγησης του πετρελαίου που επηρέαζε σε μεγάλο βαθμό τις βιομηχανικές δημοκρατίες. Η κατάληψη του Ιράκ και ο έλεγχος στην περιοχή, ευνόησε τις αμερικανικές και αγγλικές εταιρείες πετρελαίου.

Επομένως, η αντιμετώπιση της τρομοκρατίας και των ολοκληρωτικών καθεστώτων, αποτελεί προτεραιότητα των ΗΠΑ, καθώς απειλούν την παγκόσμια ειρήνη και τάξη. Το παραπάνω, είναι και μία δικαιολογία στην οποία στηρίζονται και θα συνεχίζουν να στηρίζονται, με σκοπό να νομιμοποιούν τις επεμβάσεις τους, και να ενισχύουν τα γεωπολιτικά, πολιτικά, και οικονομικά συμφέροντά τους στη διεθνής σκηνή.

Η τρομοκρατική επίθεση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, οδήγησε στην υιοθέτηση ενός αμυντικού δόγματος, με οικονομική ενίσχυση και ανάπτυξη των ενόπλων δυνάμεων, και του δόγματος του Προληπτικού Πολέμου, όπου δεν απαιτείται η επίθεση για συμπλοκή, «οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν θα διστάσουν να ενεργήσουν μόνες τους, αν χρειαστεί, προκειμένου να ασκήσουν το δικαίωμα τους για νόμιμη άμυνα δρώντας προληπτικά ενάντια σε τρομοκράτες, ώστε να τους αποτρέψουν από το να κάνουν κακό στον

⁹³ Για τη θεωρία του Mackinder, βλ. Κ. Αρβανιτόπουλος και Π. Ήφαιστος, Ευρωπαϊκές Σχέσεις, Αθήνα, Ποιότητα, 1999, σελ.47-72

⁹⁴ HenryKissinger, ΗΠΑ: Αυτοκρατορία ή Ηγετική Δύναμη; Για μια διπλωματία του 21ου αιώνα, Αθήνα, Λιβάνης, 2002, σελ 288-292

λαό και την χώρα»⁹⁵. Ακόμη σημαίνει, ότι μπορούν να επιχειρούν και μονομερώς, όταν θεωρούν ότι, διακινδυνεύεται η διεθνής ασφάλεια και ειρήνη.

Όπως αναφέρει ο Nye: «οι ΗΠΑ έπραξαν σωστά με την αλλαγή της στρατηγικής τους στον τομέα της εθνικής ασφάλειας και τη στροφή του ενδιαφέροντος τους στην τρομοκρατία και τα μέσα μαζικής καταστροφή μετά την 11η Σεπτεμβρίου 2001. Αλλά τα μέσα τα οποία επέλεξε η κυβέρνηση Μπους βασίζονταν αποκλειστικά στη σκληρή ισχύ και δεν αξιοποιήθηκε καθόλου η ήπια ισχύς. Κι αυτό είναι λάθος, γιατί μέσω της ήπιας ισχύος είναι που εξασφαλίζουν οι τρομοκράτες λαϊκή υποστήριξη και στρατολογούν νέα μέλη⁹⁶».

⁹⁵"The National Security Strategy of the United States of America 2002", <http://www.whitehouse.gov/nsc/nss.html>

⁹⁶Joseph S. Nye, Jr, 'Ηπια Ισχύς, Το Μέσο Επιτυχίας στην Παγκόσμια Πολιτική, εκ. Παπαζήση, 2005, σελ. 66

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ

10. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η σταδιακή εξέλιξη και η επικράτηση των ΗΠΑ στη διεθνή σκηνή είναι εμφανής. Μέχρι τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου αποτελούσαν υπερδύναμη, μέχρι το 1991 ήταν η μοναδική υπερδύναμη, και τέλος, από τότε έως σήμερα αποτελούν ηγεμονική δύναμη ολόκληρου του πλανήτη.

Ο αρχικός και ο κύριος στόχος ήταν, να ηγούνται πλήρως στα δυτικά, χωρίς κανέναν αντίπαλο από τον χώρο της Ευρασίας. Ο στόχος αυτός, αναθεωρήθηκε μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, όπου ήταν ο μηδενισμός εμφάνισης ενός αντιπάλου, αντίστοιχο με την ΕΣΣΔ.

Για να επιτευχθεί αυτός ο αντικειμενικός σκοπός, διαφοροποιούν την υψηλή τους στρατηγική με όλα τα μέσα που διαθέτουν και επικεντρώνεται στα εξής σημεία: στην στρατιωτική στρατηγική, η οποία αναπτύσσεται οικονομικά και αποσκοπεί σε τεχνολογική και αριθμητική υπεροχή. Στην οικονομική στρατηγική, με την ενίσχυση της οικονομίας και επομένως, επιρροής, με ταυτόχρονη διατήρηση πολιτικής και στρατιωτικής πρωτοπορίας. Στην εσωτερική στρατηγική, με τη διαμόρφωση της αμερικάνικης κοινής γνώμης, ώστε να συμφωνεί σε οποιοσδήποτε ενέργειες που αποσκοπούν σε ηγεμονική υπεροχή. Στη στρατηγική διεθνούς νομιμοποίησης, με συμμετοχή και επιρροή σε διεθνείς οργανισμούς (ΟΗΕ, ΝΑΤΟ, ΔΝΤ, Παγκόσμια Τράπεζα). Στη στρατηγική διπλωματίας, η οποία επιχειρεί να υποστηρίξει την υψηλή στρατηγική παγκόσμια, με τις πολυάριθμες επεμβάσεις των ΗΠΑ, οι οποίες μοιάζουν μη κατανοητές.

Οι μέθοδοι υψηλής στρατηγικής των ΗΠΑ προς επίτευξη των αντικειμενικών στόχων τους, είναι οι παρακάτω και εφαρμόζονται σε συνδυασμό ή μεμονωμένα:

Η στρατηγική ανάσχεσης – επέκτασης, όπου εφαρμόζονται στρατηγικές για την ανάσχεση ή περιορισμό του αντιπάλου, και την τελική υποχώρησή του (Ψυχρός Πόλεμος).

Η στρατηγική συμμαχιών, όπου συνάπτονται πολιτικές- στρατιωτικές συμμαχίες ενάντια της απειλής (NATO, Β' πόλεμος Ιράκ).

Η στρατηγική εξισορροπήσεων – μεταφοράς βαρών, όπου παρέχεται ενίσχυση σε συμμαχικές δυνάμεις, ώστε να υπερτερήσουν έναντι του αντιπάλου και να τον εξαλείψουν (ο στρατός των ΗΠΑ σε Ν. Κορέα, Ιαπωνία και Ευρώπη).

Και τέλος, η στρατηγική του κατευνασμού, δια μέσου μονομερών ή αμοιβαίων παραχωρήσεων (η πολιτική εξομάλυνσης Νίξον-Κίσσιγκερ έναντι της ΕΣΣΔ το 1970).

Στο σύγχρονο διεθνές περιβάλλον, οι ΗΠΑ έρχονται αντιμέτωπες με πολλές προκλήσεις, σε συνδυασμό με τον αγώνα διατήρησης της ηγεμονίας τους. Μερικές από τις προκλήσεις αυτές, είναι οι εξής: η προσπάθεια παρεμπόδισης ανάπτυξης ενός ηγεμόνα στο ανατολικό ημισφαίριο, ο γεωπολιτικός έλεγχος επί των παγκόσμιων αποθεμάτων κρίσιμων φυσικών πόρων, η παρεμπόδιση διασποράς των όπλων μαζικής καταστροφής, ιδίως σε κράτη με αυταρχικά- επιθετικά καθεστώτα, κυβερνώμενα από φανατικούς και εξτρεμιστικούς ηγέτες.

Για την επίτευξη των δύο βασικών πρώτων στόχων και την προώθηση της αμερικάνικης υψηλής στρατηγικής, οι ΗΠΑ από το 1945 και μετέπειτα, υιοθετούν διαφορετικές τακτικές με στόχο την επιδίωξη: της άτρωτης στρατηγικής άμυνας (με δημιουργία εξοπλιστικών προγραμμάτων), την εξισορρόπηση δυνητικών (Κίνα) ή ήδη υπαρχόντων αντιπάλων, του παγκόσμιου πολιτικού, οικονομικού ελέγχου και την άμεση επιρροή σε βασικούς διεθνείς οργανισμούς (ΟΗΕ, ΔΝΤ, Παγκόσμια Τράπεζα), τη διατήρηση δημιουργία νέων στρατιωτικών βάσεων σε υπερπόντια ηπειρωτικά εδάφη και κοντά σε γεωπολιτικούς αντιπάλους (Ευρώπη, Ν. Κορέα, Ιαπωνία, Μ. Ανατολή, Κ. Ασία), τη διατήρηση της υπεροχής παγκοσμίως.

Η τρίτη πρόκληση, σχετικά με τη διασπορά των όπλων μαζικής καταστροφής, και την μετεξέλιξη των αυταρχικών σε δημοκρατίες με βάση τα δυτικά πρότυπα, ξεκίνησε μετά το τρομοκρατικό χτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου. Οι ΗΠΑ, έχουν υιοθετήσει στρατηγικές, οι οποίες εσώκλειαν προληπτική μονομερή δράση- σε διάφορες μορφές-όταν δεν επιτυγχάνεται η εκπλήρωση στόχων (επιβολή εμπάργκο, οικονομικές κυρώσεις, στρατιωτικό αποκλεισμό, εισβολή). Ακόμη, παρατηρείται συστηματική

προσπάθεια μετεξέλιξης των ενδιαφερόντων χωρών σε ελεγχόμενες δημοκρατίες (αλλαγή καθεστώτος στην Αϊτή το 1994, η προσπάθεια εκδημοκράτισης του Αφγανιστάν και του Ιράκ μετά το τέλος των επεμβάσεων) Αν όλα τα παραπάνω δεν επιτευχθούν, προχωράνε σε εσωτερική διάσπαση των χωρών, μειώνοντας έτσι, το μέγεθος της απειλής (Ιράκ).

Στον 2^ο Πόλεμο του Ιράκ, όπως αναφέρθηκε, οι ΗΠΑ δεν είχαν την ομόθυμη έγκριση του Συμβουλίου Ασφαλείας για εμπλοκή. Κάτι τέτοιο όμως, δεν τις εμπόδισε ιδιαίτερα, αλλά ταυτόχρονα, έδειξε και τις αδυναμίες της. Είναι δύσκολη η διεθνής νομιμοποίηση οποιονδήποτε ενεργειών των ΗΠΑ, από τη στιγμή που σήμερα, ο αριθμός κρατών-μελών έχει αυξηθεί σημαντικά και οι γνώμες για τις προθέσεις της υπερδύναμης δίστανται. Ακόμη, παρατηρείται να μην εξουδετερώνει το πρόβλημα εμφάνισης των εξτρεμιστικών μη κρατικών ομάδων αλλά να το ανατροφοδοτεί. Βάζει στο στόχαστρο, έναν μεγάλο αριθμό πολιτών που χαρακτηρίζονται από την ίδια κουλτούρα και ιδεολογία και καθιστά πιο ευάλωτα αυτά τα καθεστώτα, που κυβερνούν τέτοιους πληθυσμούς (Σ. Αραβία, Πακιστάν). Δεν θεωρείται, επίσης, δεδομένη η πρόθεση των συμμάχων των ΗΠΑ να την υποστηρίζουν πάντα με όλα τα ρίσκα. Τέλος, η εικόνα των ΗΠΑ πλήττεται ηθικά και πολιτισμικά.

Σε περίπτωση επιμονής αυτής της πολιτικής των ΗΠΑ, με στόχο την αντιμετώπιση επικείμενων απειλών, γίνεται προφανές ότι οδηγεί σε μη επιθυμητά αποτελέσματα, αλλά σε μετωπική σύγκρουση με πληθυσμούς διπλάσιους από τους δικούς της, και μάλιστα σε διασπορά ανά την υφήλιο. Παρόλο, που οι ΗΠΑ υπερέχει καθώς, αποδεικνύεται ότι πολιτικά και κοινωνικά είναι ανέφικτη, επισπεύδει την ανάδειξη άλλων ανταγωνιστικών δυνάμεων. (Κίνα – ΕΕ).

Οι ΗΠΑ λοιπόν, - σύμφωνα με τον Mearsheimer- είναι πολύ πιθανό να παραμείνει ένας υπερπόντιος εξισορροπητής⁹⁷ και τα επόμενα χρόνια, και οι επακόλουθες επεμβάσεις τους να βασίζονται στην ανάσχεση ενός δυνητικού περιφερειακού ηγεμόνα που αναζητά πλανητική κυριαρχία και την αλλαγή της παγκόσμιας ισορροπίας. Η βασική επικέντρωσή των ΗΠΑ, θα εστιάσει στην Ασία, και ιδίως στην Κίνα. Η Κίνα θεωρείται μία χώρα με

⁹⁷John Mearsheimer, Η Τραγωδία της Πολιτικής των Μεγάλων Δυνάμεων, εκ. Ποιότητα, 2011, σελ. 757

ποικίλες δυνατότητες εξέλιξης αφού, είναι ένα κράτος με μεγάλη έκταση, πολυάριθμο πληθυσμό, και με μία συνεχόμενη σταδιακή ανάπτυξη της οικονομίας της.

Όσο αναφορά τα θέματα και τα προβλήματα της σύγχρονης διεθνούς πολιτικής, οι ΗΠΑ πρέπει να ενστερνιστούν μία στρατηγική σύμφωνα με τα λεγόμενα του Nye:

«...οι ΗΠΑ είναι μια χώρα με έντονη κοινωνική και πολιτιστική ζωή που παρέχει αναρίθμητα σημεία επαφής με άλλες κοινωνίες. ... Είναι καιρός πια να χρησιμοποιήσουμε και να συνδυάσουμε τις παραδόσεις μας μ' ένα διαφορετικό τρόπο. Χρειαζόμαστε περισσότερο Τζέφερσον και λιγότερο Τζάκσον. Οι ουίλσονιανοί μας έχουν ένα δίκιο σχετικά με τη σημασία της μακροπρόθεσμης δημοκρατικής μεταρρύθμισης της παγκόσμιας πολιτικής, αλλά δεν πρέπει να λησμονούμε το ρόλο των οργανισμών και των συμμάχων. Επίσης, πρέπει να χαλιναγωγούν τη βιασύνη τους με μια καλή δόση χαμιλτονιανού ρεαλισμού. Κοντολογίς, η επιτυχία της Αμερικής θα εξαρτηθεί από την ανάπτυξη εκ μέρους μας μιας βαθύτερης κατανόησης του ρόλου της ήπιας ισχύος και μιας καλύτερης ισορροπίας σκληρής και ήπιας ισχύος στην εξωτερική πολιτική μας. Αυτή θα είναι η έξυπνη δύναμη. Το έχουμε κάνει στο παρελθόν· μπορούμε να το ξανακάνουμε⁹⁸».

⁹⁸Joseph S. Nye Jr., 'Ηπια Ισχύς, Το μέσο Επιτυχίας στην Παγκόσμια Πολιτική, εκ. Παπαζήση, 2005, σελ. 275

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Charalambos Papatiriu, "Realism vs. Liberal Idealism: The Yugoslav Case", Occasional Paper

Henry Kissinger, *Does America Need a Foreign Policy?*,

David Halberstam, *War in a Time of Peace*, New York, Bloomsbury, 2002

Marcia C. Kurop, "Al Qaeda's Balkan Links", *Wall Street Journal-Europe*, 1 /11/2001.

Walter Russell Mead, "The Jacksonian Tradition and American Foreign Policy", *The National Interest*, No. 58, Winter 1999/2000

John Mearsheimer, *The Tragedy of Great Power Politics*, New York, W.W. Norton, 2001

Melvyn P. Leffler, "9/11 and the past and future of American Foreign Policy", *International Affairs*, Vol.79, No 5, 2003

Ali A. Allawi, *The Occupation of Iraq*

Robert Art, "Geopolitics Updated: The Strategy of Selective Engagement"

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Παπασωτηρίου Χαράλαμπος, *Βυζαντινή υψηλή στρατηγική*, Ποιότητα, Αθήνα, 2007

Αθανάσιος Πλατιάς, *Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγική στον Θουκυδίδη*, εκ. Εστία, 2007

Βασίλης Φούσκας, *Αυτοκρατορία και Πόλεμος*, εκδ. Ποιότητα 2009

Paul Kennedy, *Η Άνοδος και η Πτώση των Μεγάλων Δυνάμεων. Οικονομική Μεταβολή και Στρατιωτική Σύγκρουση από το 1500 ως το 2000*, Αξιωτέλλης, Αθήνα 1990

Κωνσταντίνος Αρβανιτόπουλος, *Η Αμερικανική Εξωτερική Πολιτική Μετά τον Ψυχρό Πόλεμο: Ιδεολογικά Ρεύματα*, Αθήνα, Ποιότητα, 2001

Zbigniew Brzezinski, *Η Μεγάλη Σκακέρα*, εκδ. Λιβάνη 1998

John Mearsheimer, *Η Τραγωδία της Πολιτικής των Μεγάλων Δυνάμεων*, εκ. Ποιότητα, 2011

Henry Kissinger, *ΗΠΑ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ Ή ΗΓΕΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΗ*

Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, *Τα Βαλκάνια Μετά το Τέλος του Ψυχρού Πολέμου*, Αθήνα, Παπαζήσης, 1994

Ρολάν Ζακάρ, *Οσάμα Μπιν Λάντεν μυστικός φάκελος*, Εκδόσεις Καστανιώτη Αθήνα 2001

Συλλογική συγγραφή, *Η τρομοκρατία και η κοινωνία των πολιτών*, Εκδόσεις Μεταίχμιο Αθήνα 2002

Γιόνα Αλεξάντερ και Μάικλ Σ. Σουήτναμ, *Οσάμα Μπιν Λάντεν. Η οργάνωση Αλ - Κάϊντα και τα πλοκάμια της*, Εκδόσεις Ι. Φλώρος Αθήνα 2001

Pascal Boniface, *Οι Πόλεμοι του αύριο*, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης, 2004

Christian English and Frédéric Thibaud, *Η ημέρα που σημάδεψε τον 21ο αιώνα*, Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκης, Αθήνα, 2001

Παναγιώτης Παναγιωτόπουλος, *Το Γεγονός. Βαναυσότητα, Πόλεμος και Πολιτική μετά την 11η Σεπτεμβρίου*, Αθήνα: Εκδόσεις Βιβλιόραμα, 2003

Μαίρη Μπόση, *Περί ορισμού της τρομοκρατίας*, Εκδόσεις Π. Τραυλός

Joseph S. Nye, Jr, *Ήπια Ισχύς, Το Μέσο Επιτυχίας στην Παγκόσμια Πολιτική*, εκ. Παπαζήση, 2005

Χαράλαμπος Παπασωτηρίου *"Ελλάδα, Νοτιοανατολική Ευρώπη και Νέο Διεθνές Σύστημα: Οι Προκλήσεις του 21ου Αιώνα"*, Αθήνα, ΕΚΟΜΕ/Παπαζήσης, 1999

ΠΗΓΕΣ ΔΙΑΘΕΣΙΜΕΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΥΚΤΙΟ

<http://www.zcommunications.org/zspace/zoltangrossman>)

<http://www.inclusivedemocracy.org/fotopoulos/greek/grbooksgulf/contents.htm>)

<http://www.sansimera.gr/articles/387>

<http://www.chomsky.info/bios/2002----.htm>

<http://www.chomsky.info/bios/2001----.htm>

<http://el.wikipedia.org/wiki>

http://www.thirdworldtraveler.com/Blum/US_Interventions_WBlumZ.html

<http://www.elkeda.gr/>

http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_52122.htm

<http://eur-lex.europa.eu> (http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000D0140:EL:HTML)

<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2002/01/20020129-11.html>

http://www.mpa.gr/specials/war_iraq/preparing.htm

http://en.wikipedia.org/wiki/2003_invasion_of_Iraq

<http://news.antenna.gr/specialReportHomeDetail/0,3492,103,00.html>

http://en.wikipedia.org/wiki/2003_invasion_of_Iraq

http://www.mpa.gr/specials/war_iraq/preparing.htm

http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CF%8C%CE%BB%CE%B5%CE%BC%CE%BF%CF%82_%CF%83%CF%84%CE%BF_%CE%99%CF%81%CE%AC%CE%BA

http://en.wikipedia.org/wiki/Post-invasion_Iraq%2C_2003%E2%80%932006

http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CF%8C%CE%BB%CE%B5%CE%BC%CE%BF%CF%82_%CF%83%CF%84%CE%BF_%CE%99%CF%81%CE%AC%CE%BA

www.nationalreview.com/document/document091202.asp

<http://www.whitehouse.gov/news/release/2003/02/iraq/20030226-11.html>

<http://www.whitehouse.gov/nsc/nss.html>

ΜΕΛΕΤΕΣ

Center of Strategic and International Studies, δελτίο Deading Series No314/1998, Foreign Policy Association, Factors that Influence U.S. Policy

Richard Caplan, "International Diplomacy and the Crisis in Kosovo", *International Affairs* (The Royal Institute of International Affairs) 74/4 (October 1998)

Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, "Το πρόβλημα της διεθνούς ασφάλειας και τα Ηνωμένα Έθνη", *EKOME*, Μελέτη Μ 975, Νοέμβριος 1997

Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, Μελέτη "Οι προκλήσεις της μεταψυχροπολεμικής εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ"

ΑΝΧΗ (ΠΖ) ΜΙΛΤΙΑΔΗ ΠΙΤΟΥΛΗ, « Ο ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΡΕΗΓΚΑΝ ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ ΟΜΠΑΜΑ », ΣΧΟΛΗ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2010

"The Politics of Peace", *Economist*, April 1, 1995

NATO HANDBOOK/2006, English version

"Το Μεταψυχροπολεμικό ΝΑΤΟ στην Αμερικανική Στρατηγική", ΑΝΧΗΣ (ΠΒ) Ιωάννης Τζουνάκος, Διατριβή ΣΕΘΑ, Ιανουάριος 2010

"Η επιρροή του ουίλσονισμού στις Διεθνείς επεμβάσεις μετά τον Ψυχρό Πόλεμο", Ηλίας Δ. Γκανέτσος, Αθήνα, Μάρτιος 2006

"Η υψηλή στρατηγική των ΗΠΑ στον 21^ο αιώνα", ΑΝΧΗΣ (ΕΜ) Δασκαλάκης Εμμανουήλ, Διατριβή ΣΕΘΑ, Ιανουάριος 2010

ΥΨΗΛΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΜΧΟΥ (Ι) ΚΥΠΑΡΙΣΣΗ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ- ΑΡΘΡΑ

Harry Papasotiriou, "The Kosovo War: Kosovar insurrection, Serbian retribution and NATO intervention", *Journal of Strategic Studies*

Rosalyn Higgins, *Problems and Process, International Law We Use It*, Oxford: Clarendon Press

Marcia C. Kurop, "Al Qaeda's Balkan Links", *Wall Street Journal-Europe*, 1 /11/2001

Martin Van Creveld, *Technology and War*, New York, The Free Press, 1989

Cristopher Marquis, "General Urges NATO to Send Afghanistan More Troops," *The New York Times*, January 28, 2004

Συλλογική συγγραφή "Η τρομοκρατία και η κοινωνία των πολιτών" Εκδόσεις Μεταίχμιο Αθήνα 2002. "Rebuilding America's Defenses. Strategy, Forces and Resources For a New Century" *A Report of The Project for the New American Century (2000): 162*

